

2022

ROČENKA ÚSTAVNÍHO SOUDU

ROČENKA
ÚSTAVNÍHO SOUDU

2022

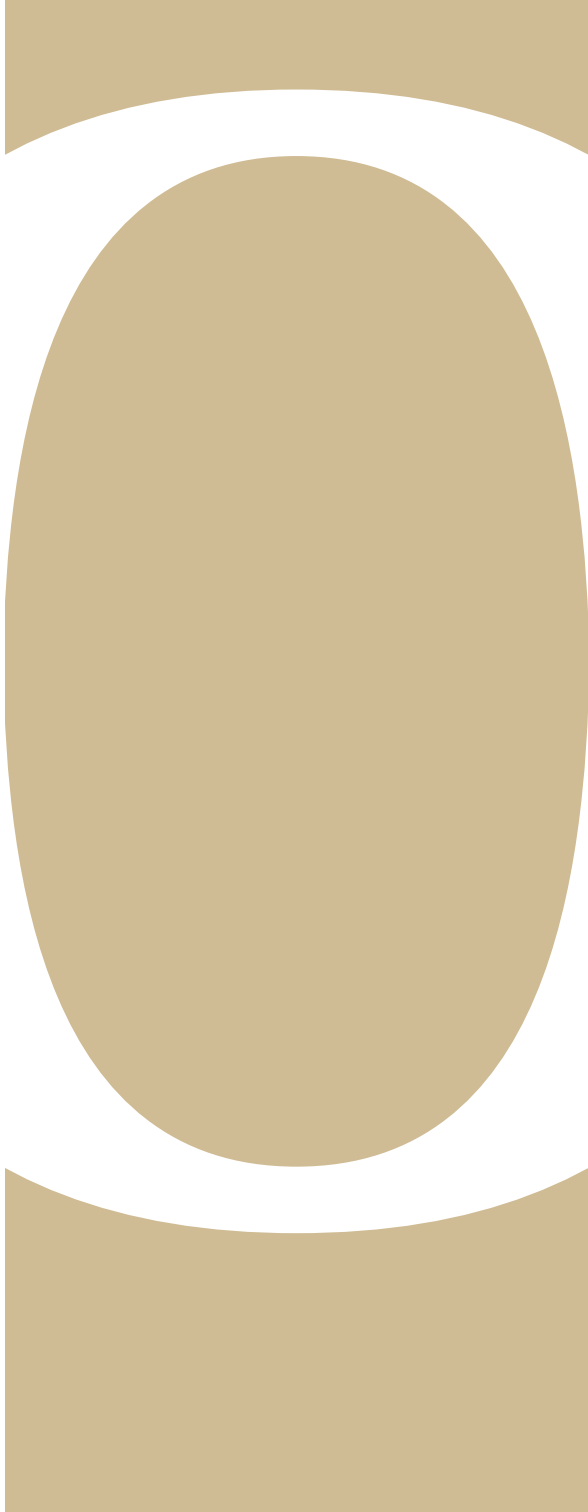
© Ústavní soud České republiky

© Foto: Ústavní soud České republiky (Monika Hlaváčová,
Aleš Ležatka, Jan Symon), Soudní dvůr Evropské unie,
Ústavní soud Litevské republiky, Ústavní soud Lotyšské
republiky, Ústavní soud Rumunska, Ústavní soud
Slovenské republiky

ISBN 978-80-87687-40-6

„Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci.“

(čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod)

OBSAH

1.	ÚVODNÍ SLOVO	6	5.	PRÁVNÍ ÚPRAVA A VNITŘNÍ PŘEDPISY	54
2.	ÚSTAVNÍ SOUD – ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ	10		Ústavní pořádek, zákon o Ústavním soudu a základní organizační dokumenty	55
3.	ROZHODOVACÍ ČINNOST V ROCE 2022	20		Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu	56
	Základní ústavní principy	21		Sbírka zákonů	56
	Základní práva a svobody	24		Sbírka právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů	58
	Hospodářská a sociální práva	33	6.	MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A VNĚJŠÍ VZTAHY	60
	Právo na soudní a jinou právní ochranu	37		Cesty představitelů Ústavního soudu do zahraničí	61
	Právo na samosprávu	44		Návštěvy a další události v sídle Ústavního soudu v Brně	64
4.	STATISTIKA ROZHODOVACÍ ČINNOSTI V ROCE 2022	46		Fotografická příloha	66
	Statistika rozhodování Ústavního soudu v roce 2022	47	7.	POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ A VZTAH K MÉDIÍM	82
	Průměrná délka řízení u věcí skončených v letech 2007–2022	49		Poskytování informací	83
	Průměrná délka řízení u věcí skončených v roce 2022	49		Statistiky žádostí o informace v roce 2022	84
	Veřejná ústní jednání	50		Vztah k médiím	87
	Věcná struktura návrhů na zahájení řízení v roce 2022	50	8.	ROZPOČET ÚSTAVNÍHO SOUDU V ROCE 2022	90
	Statistika z pohledu návrhů na zahájení řízení a ostatních podání	51	9.	REKONSTRUKCE VELKÉ RADY	94
	Vývoj počtu podání v letech 1993–2022	52		Fotografická příloha	98

ÚVODNÍ SLOVO

Vážené čtenářky a vážení čtenáři naší ročenky,

jsem velmi rád, že znovu otvíráte ročenku Ústavního soudu. Když jsem loni na tomto místě psal o všech problémech spojených s pandemickými opatřeními a doufal v návrat normálního života, ukázal jsem se být špatným prorokem. Musím konstatovat, že rok 2022 nebyl tak vydařený, jak jsme doufali.

Ústup pandemické krize byl plynule nahrazen krizí bezpečnostní a energetickou. Únorová agrese Ruské federace vůči Ukrajině ovlivnila celou Evropu a Česká republika nebyla výjimkou. Ústavní soudy nejsou a nemohou být aktivními hráči na poli mezinárodní politiky. To ale neznamená, že by jim měl být osud mezinárodního společenství lhostejný. Vztahy mezi českým a ruským Ústavním soudem byly řadu let na bodu mrazu, protože hodnotová orientace obou soudů se zcela rozešla, ale napadení Ukrajiny a okázalé přehlížení principů mezinárodního práva a lidské důstojnosti Ústavním soudem Ruské federace nemohlo být dále ignorováno. V březnu 2022 navrhl předseda českého Ústavního soudu hlasování o vyloučení ruského Ústavního soudu z Konference evropských ústavních soudů (CECC) a ještě před koncem hlasování tento soud oznámil, že z CECC sám vystupuje. Stejným způsobem vystoupil v říjnu 2022 ze Světové konference o ústavním soudnictví (WCCJ). Smyslem činnosti ústavních soudů je hlídat, zda stát neporušuje svá vlastní pravidla, hodnotové rámce nebo garantovaná práva. Ústavní soud, který porušování těchto pravidel mlčky toleruje, nebo jim dokonce tleská, přestal být ústavním soudem a stal se rohožkou státní moci.

Válka na Ukrajině nepřinesla jen strašlivé utrpení, zmar a zničené životy ve válečné oblasti, ale také zvýšený výskyt černých labutí v ekonomikách evropských zemí. Všichni museli začít šetřit a Ústavní soud samozřejmě také. Už dva po sobě jdoucí roky nám byl o 10 % snížen užší provozní rozpočet a raketově rostoucí ceny energií vedly k tomu, že se v roce 2022 na Joštově šetřilo, kde se dalo. V lustrech svítí jen polovina žárovek, z kanceláří zaměstnanců byly odstraněny přímotopy i ledničky, snížila se teplota vytápění a cirkulace teplé vody a předchozí investice do průběžné modernizace otopné soustavy se ukázala být velmi prozíravou. Společně s dalšími úspornými opatřeními si v době, kdy píšu tyto řádky, dovolím tvrdit, že zimu přečkáme a s příchodem jara se zase ohřejeme. Jsem nadto pyšný na své kolegyně a kolegy, kteří si nestěžovali,

nestávkovali za zvýšení teploty v kancelářích, ale naopak měli pochopení pro všechno nepříjemné, co se muselo udělat pro zachování energetické a ekonomické udržitelnosti.

Energie nescházela jen v trubkách a drátech, ale její úbytek dopadl v přeneseném smyslu také na rozhodovací činnost. Od prosince roku 2021 totiž nebyl Ústavní soud doplněn o scházejícího patnáctého soudce, což ve statistickém pohledu znamená, že kapacita rozhodování byla snížena o 8 %. Uplynulý rok tak byl po několika letech prvním, v němž se podařilo rozhodnout méně věcí, než bylo Ústavnímu soudu podáno. I tak soud rozhodl 3 568 věcí, což odpovídá jak dlouhodobým průměrům, tak aktuálním možnostem. S průměrnou délkou řízení 82 dní a průměrným počtem 62 nevyřízených věcí na jednoho soudce jde v justiční oblasti stále o vynikající statistiky. V době, kdy čtete tuto ročenku, už by měl být Ústavní soud doplněn o patnáctého soudce, docenta Jana Svatoně, který soud doplní před tím, než se započne obměna ostatních soudců. Podrobné statistické informace najdete v části věnované soudním statistikám.

Konec covidové éry s sebou přinesl i oživení odborných a mezinárodních vztahů, které z pochopitelných důvodů nemohly být dva roky rozvíjeny. I když se jim do hloubky věnujeme v kapitole 6, zmínil bych alespoň nesmírně zajímavé sympozium s názvem „Víceúrovňová spravedlnost: soudní ochrana v kontextu interakce národního, nadnárodního a mezinárodního systému“, které jsme uspořádali na začátku září 2022. Šlo o pomyslnou evropskou poctu tomu, že se 1. července 2022 Česká republika ujala předsednictví v Radě Evropské unie. Cílem sympozia bylo také umožnit odborné justiční veřejnosti diskutovat o průnicích tří právních systémů, které pojí fakt, že všechny garantují lidská práva, ale zůstávají přitom vzájemně nezávislé. O tom, jak si s tímto souběhem lidsko-právních ochran poradit, diskutovali představitelé všech úrovní justice, včetně Tribunálu, Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva. Vzhledem k příznivým ohlasům na akci, která byla živě streamována, lze snad trochu neskromně konstatovat, že se nám podařilo.

Rok 2022 je již minulostí a všichni vzhlížíme k tomu, co nám přinese rok 2023. Po minulých zkušenostech trochu s obavami. Už nyní však lze předpokládat, že klíčovým tématem nadcházejícího roku bude pro Ústavní soud obměna

jeho soudcovského sboru. Ústavodárce totiž v roce 1992 nastavil mechanismus funkčního období tak, že mandát soudce končí uplynutím deseti let v jeho funkci. Když byli téměř všichni soudci Ústavního soudu jmenováni v létě 1993, znamená to, že letopočty končící trojkou s sebou přinášejí masivní výměnu soudkyň a soudců. Ačkoliv se toto pravidlo s postupujícími dekádami rozvolňuje, především v důsledku neplánovaných odchodů a prodlev se jmenováním nových soudců, bude i rok 2023 organizačně náročný. Uplyne v něm funkční období sedmi z celkem patnácti soudců, včetně předsedy a obou místopředsedů. Stane se tak v období velkých mezinárodních otázek, vnitrostátních problémů a z toho vyvěrající potřeby mít silný a stabilizovaný Ústavní soud.

Přejme si tedy, aby měl nový prezident České republiky šťastnou ruku při výběru soudců pro čtvrtou dekádu Ústavního soudu. Bude to důležité více než kdy jindy. A také přeji všem milým čtenářkám a čtenářům naší ročenky, aby jim letošní rok přinesl o kapku příznivější zprávy, než přinesl rok uplynulý.

Vlastimil Göttinger,
generální sekretář Ústavního soudu

ÚSTAVNÍ SOUD –
ORGANIZAČNÍ STRUKTURA
A PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ

Organizační struktura a personální obsazení

Personální obsazení Ústavního soudu v roce 2022, v organizační struktuře dle jednotlivých senátů:

Funkcionáři Ústavního soudu:

Předseda Ústavního soudu	JUDr. Pavel Rychetský, dr. h. c.
asistenti	JUDr. Blanka Baráková, Ph.D. JUDr. Tomáš Herc, Ph.D., LL.M. Mgr. Nela Čekalová, LL.M.
vedoucí kanceláře předsedy	Jitka Chmelová Mgr. Regina Kirkingová, DiS.
poradce – specialista na občanské hmotné a procesní právo	JUDr. Vladimír Kůrka
interní auditor	Mgr. Martina Prudíková
pověřenec pro ochranu osobních údajů a dozorový pracovník v oblasti soudních pravomocí	Mgr. Martina Prudíková
auditor kybernetické bezpečnosti	Mgr. Danuše Šulcová

Místopředsedkyně Ústavního soudu	JUDr. Milada Tomková
asistenti	doc. JUDr. Michal Bartoň, Ph.D. Mgr. Petra Langášková Mgr. et Mgr. Lubomír Majerčík, LL.M. Mgr. Petr Kilian doc. JUDr. Mgr. Martin Škop, Ph.D.
vedoucí kanceláře místopředsedkyně	Michaela Vrbová

Místopředseda Ústavního soudu	prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc., Univ. Priv. Prof.
asistenti	JUDr. David Hejč, Ph.D. (do 30. 11. 2022) JUDr. Martin Malý (od 1. 7. 2022) Mgr. et Mgr. Bc. Jana Poráčková, Ph.D. (do 7. 5. 2022) JUDr. Jan Provazník, Ph.D. JUDr. Hana Šulová
vedoucí kanceláře místopředsedy	Naděžda Řeháčková

I. senát Ústavního soudu

Předseda senátu	JUDr. Jaromír Jirsa
asistenti	JUDr. Martin Malý (do 31. 8. 2022) JUDr. Lenka Pekařová JUDr. Marek Pivoda (od 1. 9. 2022) Mgr. Ing. Václav Štanglica
vedoucí kanceláře soudce	Jana Němečková

Soudce	prof. JUDr. Vladimír Sládeček, DrSc.
asistenti	JUDr. Ludmila Čiháková JUDr. Klára Hamuňáková, Ph.D. doc. JUDr. Helena Hofmannová, Ph.D. doc. JUDr. Jan Svatoň, CSc. doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph.D. JUDr. Ondřej Vícha, Ph.D.
vedoucí kanceláře soudce	Lenka Kubacká

Soudce	prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
asistenti	Mgr. Zdeněk Odehnal JUDr. Renata Rázková, Ph.D. Mgr. Michaela Štefková
vedoucí kanceláře soudce	Iveta Dvořáková

II. senát Ústavního soudu

Předseda senátu	JUDr. David Uhlíř
asistenti	Mgr. Kamila Abbasi, Ph.D. JUDr. Martin Dostál Mgr. Robert Kaňka JUDr. Sylvie Pokorná Mgr. Adéla Slavíková
vedoucí kanceláře soudce	Mgr. et Mgr. Bc. Jana Drdlová

Soudce	JUDr. Tomáš Lichovník
asistenti	Mgr. Jan Chudoba Mgr. et Mgr. Robert Jakubíček (do 31. 7. 2022) Mgr. Patrik Sysel (od 1. 8. 2022) doc. JUDr. PhDr. Robert Zbíral, Ph.D. Mgr. Martin Pospíšil
vedoucí kanceláře soudce	Iva Oherová

Soudce	neobsazeno
asistenti	neobsazeno
vedoucí kanceláře soudce	Jitka Kučná

III. senát Ústavního soudu

Předseda senátu	doc. JUDr. Vojtěch Šimfčeka, Ph.D.
asistenti	Mgr. Iva Hnátková doc. JUDr. Ondřej Svaček, Ph.D., LL.M. JUDr. Ladislav Vyhnánek, Ph.D. doc. JUDr. PhDr. Robert Zbírka, Ph.D. Mgr. Jiří Zeman
vedoucí kanceláře soudce	Jana Kadlečková

Soudce	JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc.
asistenti	Mgr. Anežka Cirklová Mgr. Kamila Kouřilová JUDr. Martin Sláma Mgr. Jana Týčová
vedoucí kanceláře soudce	Monika Zbořilová

Soudce	JUDr. Ludvík David, CSc.
asistenti	Mgr. Martina Grochová, Ph.D. (od 1. 9. do 31. 12. 2022) JUDr. Eva Heinrichová, Ph.D. Mgr. Olga Konvalinová, DiS. Mgr. et Mgr. Tereza Papoušková, Ph.D. (od 1. 1. 2022 do 31. 3. 2022) JUDr. Martina Kuloglija Podivínová (do 20. 4. 2022) JUDr. Maxim Tomoszek, Ph.D. (od 15. 3. 2022) JUDr. Kristina Zbírková, Ph.D. (od 1. 4. 2022)
vedoucí kanceláře soudce	Ivana Šmerdová

IV. senát Ústavního soudu

Předseda senátu	prof. JUDr. Josef Fiala, CSc.
asistenti	JUDr. Ing. Radovan Dávid, Ph.D. (do 30. 4. 2022) Mgr. Martina Holotňáková (od 1. 11. 2022) Mgr. Ondřej Hrabec (od 14. 2. 2022 do 31. 10. 2022) Mgr. Martina Mušálková, Ph.D. (od 1. 5. 2022) JUDr. Mgr. Daniel Novák, Ph.D. Mgr. Bc. Petr Závadský (do 31. 1. 2022) Mgr. Jiří Zeman
vedoucí kanceláře soudce	Bc. Gabriela Uhlířová

Soudce	prof. JUDr. Jan Filip, CSc.
asistenti	Mgr. Štěpán Bubník, Ph.D. Mgr. Jiří Novák JUDr. Dominik Židek, Ph.D.
vedoucí kanceláře soudce	Jitka Štíchová

Soudce	JUDr. Radovan Suchánek, Ph.D.
asistenti	JUDr. Otto Dostál JUDr. Viktor Gazda JUDr. Tomáš Grygar JUDr. Alena Kandalcová, Ph.D. JUDr. Tereza Ordeltová
vedoucí kanceláře soudce	Eleni Kameníková

Na rozhodovací činnosti Ústavního soudu se kromě soudců a jejich asistentů podílely i odborné útvary Ústavního soudu řízené generálním sekretářem JUDr. Vlastimilem Göttingerem, Ph.D., a to:

- analytický odbor v čele s vedoucím odboru Mgr. et Mgr. Lubomírem Majerčíkem, LL.M., dále ve složení Mgr. et Mgr. Robert Jakubíček (analytik a zástupce vedoucího odboru), analytici JUDr. Petra Fousková, Mgr. Tereza Franková, Mgr. Martina Grochová, Ph.D. (do 31. 12. 2022), Mgr. Kamila Kouřilová, Mgr. Petra Lehotská (do 31. 8. 2022), Mgr. et Mgr. Lucie Matoušová, dále Mgr. Petra Lehotská (poradce do 31. 8. 2022), JUDr. Tereza Ordeltová (poradce), Mgr. Tereza Franková (poradce od 1. 9. 2022), JUDr. Helena Pietriková (poradce pro vydávání SbNU), JUDr. Jana Nováková (poradce pro vydávání SbNU), referentky Lenka Strnadová a Bc. Marie Žižlavská a knihovnici Mgr. Kateřina Krčálová Konečná, DiS. (vedoucí oddělení knihovny), Mgr. Ludmila Cílečková, Miroslava Kusáková (do 31. 3. 2022), Bc. Kristýna Krupková (od 1. 4. do 8. 12. 2022),
- soudní odbor v čele s vedoucí odboru JUDr. Danou Haisovou, ve složení JUDr. Petr Chládek (poradce pro správní agendu a zástupce vedoucí odboru), JUDr. Vlasta Vagaiová (specialista – inf. právní systém), vedoucí soudních kancelářů Šárka Brenkusová, Jitka Borýsková, Marcela Čapková, Andrea Kovaříková, Markéta Putnová, Mgr. Hana Wohlgemuthová, Barbara Melichová (vedoucí soudní kanceláře/pracovník spisovny) a pracovnice oddělení evidence Eva Krátká, Tereza Kněžíčková, Jarmila Knötigová a Hana Zavřelová,
- odbor vnějších vztahů a protokolu v čele s vedoucím odboru Mgr. Pavlem Dvořákem, Ph.D., a dále s JUDr. Miroslavou Číhalíkovou Sedláčkovou, tiskovou mluvčí (do 4. 11. 2022), Mgr. Kamilou Abbasi, Ph.D., tiskovou mluvčí (od 7. 11. 2022), Mgr. Natálií Nechvátalovou, specialistou komunikace a vnějších vztahů (od 14. 11. 2022) a Kristinou Krejčovou, DiS., referentkou odboru,
- přímo podřízená zaměstnankyně Mgr. Zdeňka Koukalová, právnická, specialista na poskytování informací.

Kancelář generálního sekretáře vedla Renata Janíčková.

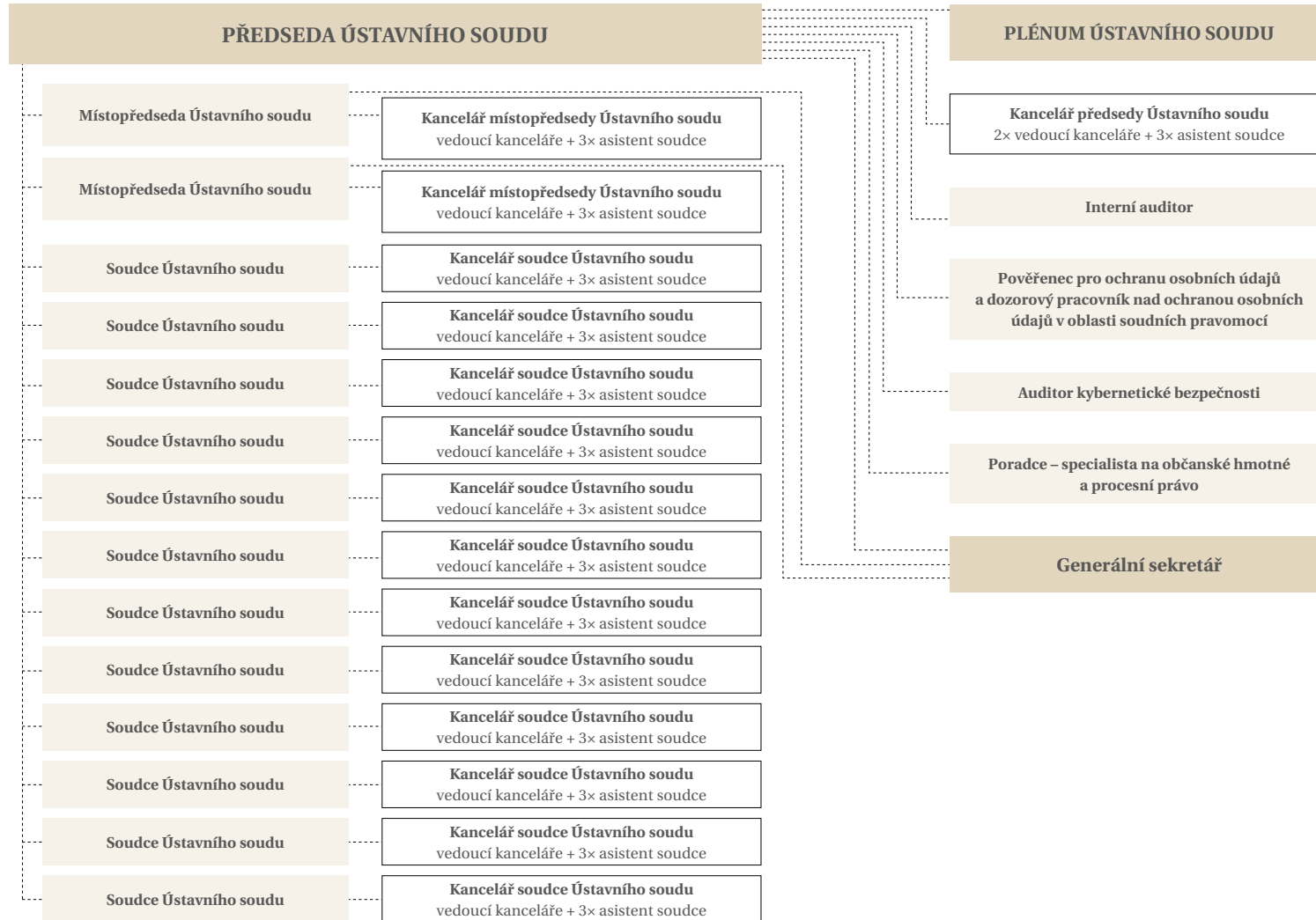
Organizačně-provozní zázemí Ústavního soudu zajišťovaly organizační útvary řízené generálním sekretářem Ústavního soudu.

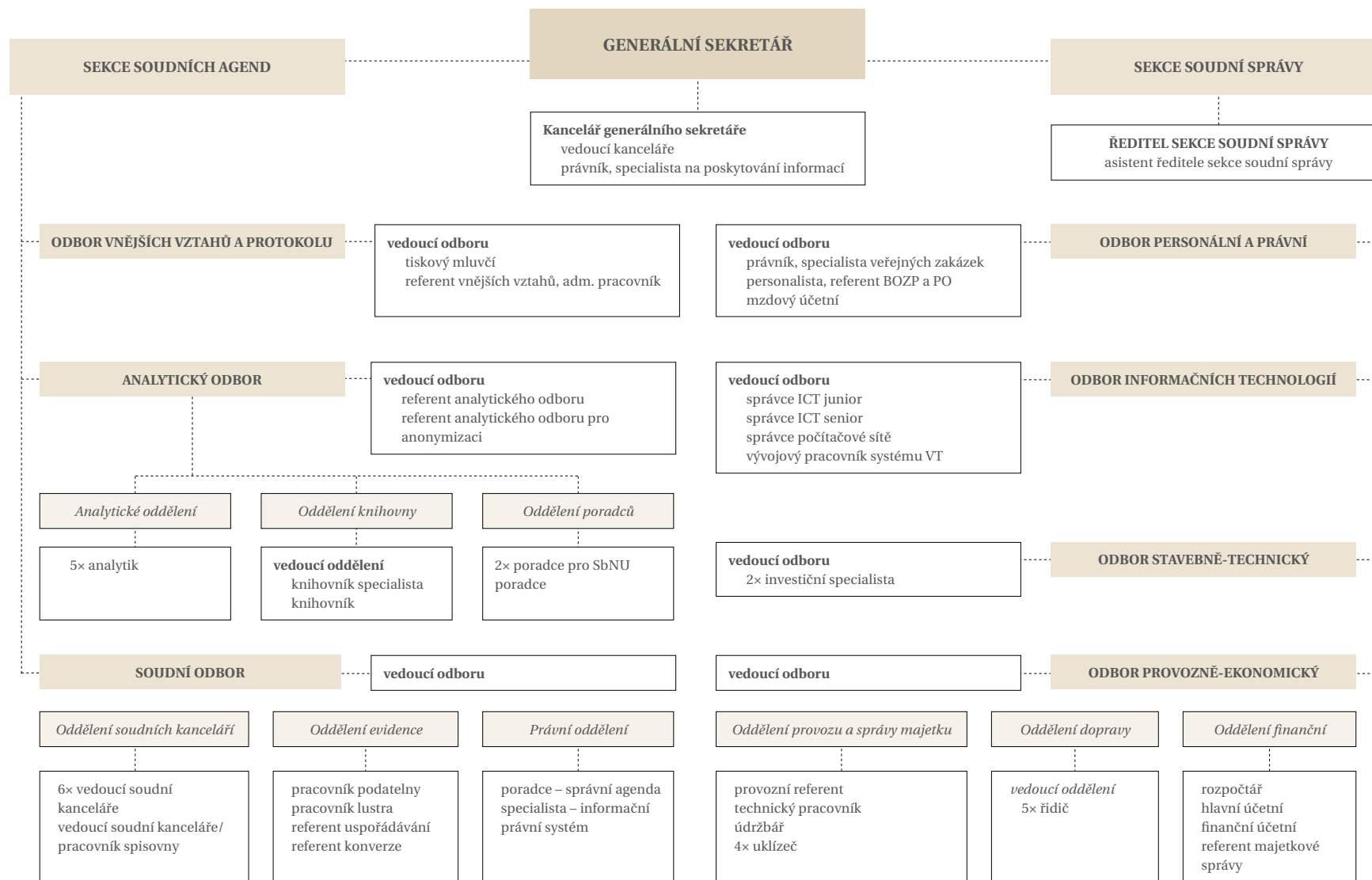
Sekce soudní správy, v čele s ředitelem sekce Ing. Františkem Konečným, členěna na níže uvedené odbory a oddělení:

- odbor personální a právní, v čele s vedoucí Mgr. Markétou Kratěnovou, ve složení Mgr. Martina Holotňáková (právnická, specialista veřejných zakázek do 31. 12. 2022), Bc. Romana Loudová (personalista, referent BOZP a PO) a Svatava Moučková (mzdová účetní),
- odbor informačních a komunikačních technologií v čele s vedoucím Ing. Lukášem Černotou a zaměstnanci Ing. Ivanem Balusem (správce sítě), správci informačních technologií Bc. Davidem Krevem, Ing. Andrejem Urbancem a Ing. Daliborem Skopalem (vývojový pracovník výpočetní techniky),
- odbor stavebně-technický, řízený Ing. Jitkou Balíkovou, Ph.D., s investičními specialisty Ing. Ditou Smolkovou Úlehlovou a Ing. Liborem Šteffkem, Ph.D.,
- odbor provozně-ekonomický v čele s vedoucím Ing. Markem Blažkem, jemu přímo podřízené zaměstnankyně Bc. Irena Hořavová (rozpočtářka do 31. 1. 2022), Bc. Helena Pastuchová (rozpočtářka od 1. 2. 2022), Mgr. Yveta Tesařová (hlavní účetní), Lenka Kolaříková (finanční účetní), Bc. Marie Žilková (referent majetkové správy a koordinátor úklidových prací do 30. 4. 2022), Jana Sýkorová (referent majetkové správy od 1. 6. 2022 do 31. 8. 2022), Ing. Dagmar Blažková (referent majetkové správy od 6. 9. 2022), dále členěn na:
- oddělení provozu a správy majetku ve složení Michal Burian (provozní referent), Janusz Pawlik (údržbář do 31. 12. 2022), Ing. Miloš Šíkula (technický pracovník), a uklízečky Renata Křištofová (vedoucí úklidu od 1. 5. 2022), Vladimíra Listová, Jana Milotová, Marie Pojerová (od 15. 3. do 12. 4. 2022; od 3. 10. do 31. 12. 2022) a Jiřina Vaněčková,
- oddělení dopravy, řízené vedoucím oddělení Janem Havlíkem, s řidiči Antonínem Geršlem, Mgr. Liborem Havlíčkem, Romanem Matyusem, Milanem Obršlíkem a Petrem Žákem.

Sekretariát ředitele sekce soudní správy vedla Simona Stebelová.

Organizační struktura

ROZHODOVACÍ ČINNOST
V ROCE 2022

Rozhodovací činnost se v každém roce přirozeně liší dle věcí, s nimiž se navrhovatelé na Ústavní soud obracují. Rozhodnutí zachycená na následujících stránkách proto mohou navazovat na judikaturu z předchozích let, ale také mohou odrážet aktuální trendy a přinášet nová témata a perspektivy. Předkládaný přehled judikatury představuje to nejzajímavější z dílny Ústavního soudu v roce 2022. Úplnou představu si lze však učinit teprve vyhledáním rozhodnutí na webových stránkách Ústavního soudu či ve Sbírce nálezů a usnesení.

Základní ústavní principy

Demokratický právní stát

Česká republika je jako demokratický právní stát definována v čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky (dále též jen „Ústava“). Tento článek představuje určitý generální a uvozující princip, na který se váže celá řada subprincipů, z nichž některé jsou na ústavní rovině upraveny výslovně, jiné jsou pak dovozovány judikaturou Ústavního soudu.

Ustanovením čl. 1 odst. 1 Ústavy jsou spojeny v jeden celek dva principy – demokratický a právněstátní. V podmínkách České republiky se tak demokratické principy subtilně mísí s požadavky konstitucionalismu, jenž má svůj hlavní zdroj v liberálním politickém myšlení moderní doby. Platí proto zároveň, že nemůže být legitimní žádný jiný režim než režim demokratický (nálezy sp. zn. Pl. ÚS 19/93 ze dne 21. 12. 1993) a že je nutno vycházet z priority občana před státem, a tím i z priority základních občanských a lidských práv a svobod (nálezy sp. zn. Pl. ÚS 43/93 ze dne 12. 4. 1994). Proto je také třeba, jak vyplývá z nálezů sp. zn. Pl. ÚS 29/11 ze dne 21. 2. 2012, vykládat naši demokracii materiálním způsobem.

V neobvyklé věci týkající se zneužití vojenského zpravodajství (nálezy sp. zn. IV. ÚS 2824/21 ze dne 22. 11. 2022) se Ústavní soud vyslovil také k **vázanosti veškeré státní moci zákonem** v podmínkách demokratického právního státu. Soud připomenul, že není možné, aby ozbrojené složky a tajné služby státu bez řádného zákonného procesu plnily příkazy jakkoliv vysoce postavených politických

činitelů, natož pak osob, které takovými vysoce postavenými politickými činiteli nejsou. Podle Ústavního soudu tak není pro posouzení trestnosti jednání stěžovatelů vůbec rozhodná otázka, zda o sledování své bývalé manželky věděl (nebo jej nařídil) bývalý předseda vlády. Zpravodajci tajné služby, kteří by toliko na příkaz bývalého předsedy vlády sledovali jeho manželku, aniž by měli v řádném procesu zajištěno dodržování všech zákonných i ústavních pravidel, by jednali rovněž protiprávně. Názory stěžovatelů, že jako vojáci nemohou zpochybňovat osobní příkazy politických představitelů (natož jiných jim nenadřizených osob), neodpovídá principům právního řádu České republiky jako demokratického právního státu. Jediným právně akceptovatelným postupem stěžovatelů proto mohlo být pouze odmítnutí „vykonat“ pokyny či úkoly ke sledování poškozených, *nota bene* dané jim pouze ústně.

V nálezů sp. zn. Pl. ÚS 7/22 ze dne 13. 9. 2022 se plénum Ústavního soudu vyjádřilo kromě merita (viz níže) i k **průběhu legislativního procesu** při přijímání novely několika ustanovení zákona č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů, (dále též jen „pandemický zákon“). Stěžovatelka spatřovala vady legislativního procesu v nelegitimitě stavu legislativní nouze, pro nějž nebyly splněny materiální podmínky. Nebyla podle ní dodržena ani práva menšiny podílet se na správě věcí veřejných. Plénum nicméně uzavřelo, že proces přijetí napadených ustanovení i navzdory nedostatkům legislativního procesu ob stojí. Ústavní soud nemůže posuzovat důvodnost stavu legislativní nouze v době přijímání novely pandemického zákona prizmatem následného epidemického vývoje (a nepřísluší mu ani hodnotit správnost predikcí, ze kterých vláda při žádosti o prodloužení stavu legislativní nouze vycházela), který následně vykazoval sestupnou tendenci, na čemž navrhovatelka demonstruje nepotřebnost zkráceného projednání předmětného zákona. Pro Ústavní soud je rozhodný stav (související okolnosti a rozsah informací), jaký byl v době rozhodnutí o vyhlášení, resp. prodloužení stavu legislativní nouze. V tomto směru se závěry vlády o vrcholící epidemii onemocnění covid-19 v době projednávání zákona č. 39/2022 Sb. a obavy z dalšího zhoršení situace nejeví jako svévolné.

Dále Ústavní soud shledal, že v legislativním procesu jako celku nebyla odpůrcům návrhu zákona č. 39/2022 Sb. upřena možnost parlamentní diskuse ani právo jednotlivých poslanců (příslušníků parlamentní opozice) prezentovat svá

stanoviska, konkurenční názory a postoje. Z obsahu jejich projevů je patrné, že se s obsahem návrhu zákona dostatečně seznámili, jelikož vůči němu zaznívala věcná kritika, včetně potenciálního dopadu jeho jednotlivých ustanovení. Současně byla široká veřejnost dostatečně informována o předmětném legislativním záměru i probíhající parlamentní rozpravě – ani v této souvislosti nelze učinit závěr o překvapivosti či nepředvídatelnosti ve vztahu k adresátům projednávaného zákona. Nelze tedy dospět k závěru, že by omezení práv parlamentní menšiny dosahovalo takové intenzity, že by byla narušena její podstata účasti na legislativním procesu. Ústavní soud proto uzavřel, že ačkoliv proces vedoucí k přijetí daného zákona nelze považovat – v podústavní rovině – za bezvadný, poměřováno prizmatem nastíněných ústavních kautel neshledal, že by jednotlivá zjištěná pochybení samostatně nebo ve svém souhrnu odůvodňovala jeho výjimečnou ingerenci do legislativního procesu. Shledání formální vady v legislativním procesu bez dalšího automaticky neznamená, že je nutné přistoupit k derogaci právního předpisu, který z takto vadného legislativního procesu vzešel. Je třeba posoudit, zda je z hlediska principu proporcionality možné dát před derogací přednost požadavkům principů materiálního právního státu, právní jistoty a efektivní ochrany ústavnosti, resp. posoudit možné dopady na soukromé osoby z hlediska respektu k principu právní jistoty a dobré víry v platnost práva.

Závazky z evropského a mezinárodního práva

Z plenárních věcí se asi nejvíce opíral o závazky z mezinárodního práva náleží sp. zn. Pl. ÚS 7/18 ze dne 22. 3. 2022 týkající se úpravy odběru a uchování vzorků DNA ze strany Policie České republiky. Plénum nastínilo příslušnou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále též jen „ESLP“), unijní právní úpravu i komparativní úvahy, nicméně návrhu Městského soudu v Praze nevyhovělo. Podrobněji je o nálezu pojednáno v subkapitole k ochraně soukromého a rodinného života.

Stejně jako v předchozím roce se i v roce 2022 Ústavní soud zabýval návrhem na **obnovu řízení po rozhodnutí ESLP**. Shledal však, že rozhodnutí ESLP o vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů na základě jednostranného prohlášení vlády (ve věci *Urválek proti České republice*) není důvodem pro obnovu řízení před Ústavním soudem. Ustanovení § 119 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním

soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále též jen „zákon o Ústavním soudu“) totiž podmiňuje obnovu řízení rozhodnutím mezinárodního soudu shledávajícím, že zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno lidské právo nebo základní svoboda. Takovým rozhodnutím však není vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů na základě jednostranného prohlášení vlády. Tímto právním názorem se Ústavní soud odchýlil od právního názoru vysloveného v usneseních sp. zn. Pl. ÚS 6/14 a Pl. ÚS 10/14.

V uplynulém roce dostal Ústavní soud příležitost vyjádřit se i k **unijnímu právu**. Na judikaturu Soudního dvora Evropské unie (dále též jen „Soudní dvůr“) odkázal např. v nálezu sp. zn. I. ÚS 2839/21 ze dne 22. 11. 2022, rozebírajícím otázku unijního práva v dovolacím řízení. Dovolatelka brojila proti rozsudku odvolacího soudu včetně toho, že nepoložil předběžnou otázku k Soudnímu dvoru Evropské unie. Nejvyšší soud dovolání odmítl částečně jako vadné, částečně jako nepřipustné, a nezabýval se tak již blíže návrhem na položení předběžné otázky. K tomu Ústavní soud podotkl, že právo na soudní ochranu není porušeno, nepředloží-li Nejvyšší soud předběžnou otázku týkající se merita věci, shledá-li, že je dovolání vadné či nepřipustné podle pravidel zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „občanský soudní řád“) bez ohledu na případnou odpověď Soudního dvora. Namítá-li dovolatel v dovolání, že odvolací soud nesprávně posoudil otázku práva Evropské unie a vymezí-li zároveň, v čem spatřuje splnění předpokladu přípustnosti v návaznosti na judikaturu Nejvyššího soudu, Nejvyšší soud potom poruší právo dovolatele na soudní ochranu, odmítne-li dovolání bez dalšího jako vadné.

Unijního práva se dotkl i náleží sp. zn. III. ÚS 213/21 ze dne 8. 2. 2022, v němž se Ústavní soud zabýval otázkou platnosti evropského zatykáckého rozkazu. Zdůraznil, že **evropský zatykač** musí být považován za neplatný, pokud není založen na vnitrostátním zatykáckém rozkazu nebo jiném vykonatelném soudním rozhodnutí se stejným účinkem. Vykonávající justiční orgány mají povinnost rozptýlit případné pochybnosti o vnitrostátním právním základu evropského zatykače prostřednictvím obligatorní procedury konzultací předvídané čl. 15 odst. 2 příslušného rámcového rozhodnutí, jemuž na vnitrostátní úrovni odpovídá § 203 odst. 4 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. V daném případě obecné soudy v napadených rozhodnutích sice výslovně italský

vnitrostátní ekvivalent evropského zatykače neidentifikovaly, nicméně Ústavní soud po prostudování spisu a při zohlednění vyjádření městského státního zastupitelství dospěl k závěru, že evropský zatykačí rozkaz tomuto kategorickému požadavku vyhověl. Proto byla Ústavní stížnost zamítnuta.

Ústavní soud v roce 2022 navázal na svou judikaturu k **problematice uznávání výkonu soudních rozhodnutí** v občanských a obchodních věcech. V nálezu sp. zn. I. ÚS 1613/21 ze dne 22. 3. 2022 se stěžovatel exekučním návrhem domáhal nařízení exekuce na základě rozhodnutí slovenského okresního soudu. Návrh byl napadeným usnesením exekutorky zamítnut, protože jí chybělo prohlášení vykonatelnosti jako předpoklad exekuce podle exekučního řádu. Krajský soud napadeným usnesením rozhodnutí soudní exekutorky potvrdil. Dle Ústavního soudu obecné soudy nerefletovaly příslušnou unijní legislativu. Dřívější nařízení Brusel I, které pro výkon cizího rozhodnutí požadovalo prohlášení vykonatelnosti, bylo nahrazeno nařízením Brusel I bis, jež upravuje přímý výkon rozhodnutí, tedy jeho vykonatelnost v jiném členském státě, aniž by bylo vyžadováno prohlášení vykonatelnosti. Nařízení Brusel I bis neponechává členským státům v otázce výkonu soudních rozhodnutí žádný prostor pro diskreci v neprospěch soudních rozhodnutí ostatních členských států Evropské unie. Příslušná ustanovení tohoto předpisu jsou natolik jasná, že v případě jejich výkladu nevznikají důvodné pochybnosti. Ovšem v případě, že by názor krajského soudu na výklad a užití nařízení Brusel I bis byl odlišný od názoru Ústavního soudu, nebylo by možné věc považovat za *acte clair*, a tudíž by bylo jeho povinností obrátit se s předběžnou otázkou na Soudní dvůr Evropské unie.

Judikatura k aktům státu týkající se pandemie covid-19

Stejně jako v posledních několika letech se Ústavní soud i v uplynulém roce zabýval návrhy týkajícími se právních aktů vydaných v souvislosti s pandemií onemocnění covid-19. V zamítavém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 34/21 ze dne 4. 1. 2022 plénum potvrdilo názor přijatý správními soudy, že krizová opatření vlády nelze napadnout tzv. zásahovou žalobou podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „soudní řád správní“), neboť jde o právní předpis, který lze za dodržení podmínek stanovených v § 64 odst. 1 až 3 zákona o Ústavním soudu napadnout před Ústavním soudem. V zářijovém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 7/22

ze dne 13. 9. 2022 se pak Ústavní soud zabýval ústavností několika ustanovení pandemického zákona, jež do něj byla doplněna novelou provedenou zákonem č. 39/2022 Sb. Návrh jako nedůvodný zamítl.

I přes zjištěné nedostatky legislativního procesu Ústavní soud uzavřel, že proces přijetí napadených zákonných ustanovení jako celek i tentokrát obstojí (podrobněji viz výše). Věcně se pak Ústavní soud věnoval přezkumu především § 2 odst. 2 písm. b) a § 8a pandemického zákona, jež podrobil testu proporcionality. K prve uvedenému ustanovení, dle něhož mimořádným opatřením bylo i „omezení výkonu podnikatelské nebo jiné činnosti v provozovně, obchodním centru, na tržišti, tržnici nebo v jiném prostoru sloužícím k podnikatelské nebo obdobné činnosti anebo stanovení podmínek pro jejich výkon, včetně omezení provozní doby“, uzavřel, že je nebylo možno považovat za neproporcionální. Vzhledem k nemožnosti s jistotou předvídat vznik pandemie onemocnění covid-19 byl dán zájem na tom, aby byly připraveny všechny dostupné nástroje k nastavení efektivních a cílených opatření. Ústavní soud rovněž zohlednil, že právní řád poskytuje dostatečné záruky při omezení ústavně zaručených práv a svobod – zejména, jde-li o možnost soudního přezkumu mimořádných opatření. V testu proporcionality pak obstál i posléze zmíněný § 8a pandemického zákona, jenž upravoval postup, jakým bylo možno oznamovat nařízení izolace nebo karanténního opatření, tj. ústně nebo písemně, a to i pomocí prostředků komunikace na dálku. Zde Ústavní soud poměřoval proti sobě stojící zájem na ochraně zdraví s principem právní jistoty, k jehož ohrožení mohlo v důsledku napadeného ustanovení dojít tím, že by nařízení izolace nebo karanténního opatření nebylo jeho adresátovi doručeno. I zde však bylo nutno uzavřít, že předmětná právní úprava sledovala legitimní cíl, kterým bylo včasné a bezformální nařizování karanténních opatření a izolací za účelem zabránění či alespoň zpomalení šíření onemocnění covid-19. Jen stěžít si přitom bylo možno představit jiný – k ústavně zaručeným právům a svobodám šetrnější – způsob, jakým mohla být v nezbytném rozsahu bezodkladně a bezformálně nařizována protiepidemická opatření. Stejně jako v případě prve posuzovaného ustanovení přitom i zde byly dány dostatečné záruky ochrany dotčených práv a svobod spočívající jednak v možnosti požádat orgán ochrany veřejného zdraví o prošetření důvodnosti nařízení karantény či izolace, jednak v možnosti soudního přezkumu či nárokování způsobené škody po státu; Ústavní soud proto neshledal nezbytnost svého kasačního zásahu.

Základní práva a svobody

Právo na život

K ochraně jednoho z vůbec nejdůležitějších lidských práv, práva na život garantovaného čl. 6 Listiny základních práv a svobod (dále též jen „Listina“), se Ústavní soud nevyslovuje často. V posledních letech tomu bylo zejména v souvislosti s povinností vést **účinné vyšetřování** v případě možného ohrožení práva na život. V této souvislosti se Ústavní soud v nálezu sp. zn. IV. ÚS 1993/21 ze dne 26. 4. 2022 zaměřil na provedení výslechu svědků. Jim dává § 100 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, za jistých okolností právo odepřít výpověď. Břemeno tvrzení ohledně důvodu odepření výpovědi má vždy svědek, neboť právu odepřít výpověď odpovídá jeho ústavní povinnost svědčit, nejsou-li prokázány uvedené okolnosti (čl. 37 odst. 1 Listiny). Nesleduje-li obecný soud tato pravidla a v důsledku toho neprovede výslech takového svědka a opomene řádně odůvodnit jeho neprovedení, zatíží své rozhodnutí vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů i zásad vyjádřených v hlavě páté Listiny základních práv a svobod.

V usnesení sp. zn. II. ÚS 1434/22 ze dne 22. 11. 2022 se Ústavní soud zabýval sebevraždou syna stěžovatelů ve zdravotnickém zařízení. Stěžovatelé brojili proti rozhodnutí státní zástupkyně, že se ruší usnesení o zahájení trestního stíhání zdravotnického zařízení, a o odložení věci. Ústavní soud v této souvislosti zopakoval, že obhajitelného výsledku účinného vyšetřování musí být dosaženo prostřednictvím kumulativně naplněných požadavků: šetření musí být a) nezávislé a nestranné, b) důkladné a dostatečné, c) rychlé a d) podrobené kontrole veřejnosti a umožňující aktivní participaci poškozeného. Těmto východiskům provedené vyšetřování odpovídalo. Závěry státního zastupitelství se opíraly o rozsáhlé podklady, logické zdůvodnění a stanovisko znalce. Ústavní stížnost proto byla odmítnuta.

Zákaz mučení, ochrana fyzické integrity

Zatímco v roce 2021 řešil Ústavní soud v souvislosti s nedotknutelností osoby (čl. 7 Listiny) zejména otázky odškodňování za různé typy útrap, v uplynulém roce se jeho judikatura věnovala souvislostem se zajišťováním a vydáváním cizinců.

V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 12/19 ze dne 19. 7. 2022 se plénum Ústavního soudu zabývalo ústavností **omezení možnosti cizince podat žádost o propuštění ze zajištění** podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). Dle § 129a odst. 3 tohoto zákona může cizinec podat žádost o propuštění ze zařízení nejdříve po uplynutí 30 dní od nabytí právní moci rozhodnutí o zajištění, o prodloužení doby zajištění nebo rozhodnutí o nepropuštění ze zařízení. Ústavní soud tento návrh podaný Nejvyšším správním soudem zamítl. Dané omezení nebrání požadavku pravidelného soudního přezkumu zákonnosti trvání zajištění v přiměřených časových odstupech, který vyplývá z čl. 5 odst. 4 ve spojení s čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících za situace, kdy je periodický dohled nad zákonností trvání zajištění cizince uskutečněn rovněž prostřednictvím soudního přezkumu rozhodnutí o zajištění, o prodloužení doby zajištění či o nepropuštění ze zařízení.

Dopad ruské agrese na Ukrajině se stačil projevit i v judikatuře Ústavního soudu. V nálezu sp. zn. II. ÚS 1199/22 ze dne 14. 12. 2022 se Ústavní soud zabýval zohledněním vojenské invaze na Ukrajině na **extradiční řízení**. V dané věci rozhodly obecné soudy o přípustnosti vydání stěžovatele k trestnímu stíhání do Ruské federace za současného přijetí záruk tamní generální prokuratury. Dle Ústavního soudu však bylo povinností vrchního soudu posuzovat existenci důvodů nepřipustnosti vydání stěžovatele do Ruské federace podle aktuálního stavu k okamžiku rozhodování. Již v době rozhodování vrchního soudu bylo Ruské federaci dočasně odebráno právo zastoupení ve Výboru ministrů a v Parlamentním shromáždění a její vyloučení z Rady Evropy, nebude-li invaze zastavena, bylo možné předpokládat. Dne 16. 3. 2022, tedy krátce po vydání napadeného rozhodnutí, tento následek také nastal. Výborem ministrů bylo

totiž rozhodnuto o zániku členství Ruské federace v Radě Evropy a současně Ruská federace zaslala sdělení o vypovězení Úmluvy. Za takové situace nemůže být rozhodnutí soudu vyslovující přípustnost vydání či zamítající stížnost proti takovému rozhodnutí dostatečnou zárukou, že vydání do cizího státu nebude mít za následek porušení ústavně zaručených základních práv a svobod osoby, o jejíž vydání jde, bylo-li možné již při vydání tohoto rozhodnutí předpokládat, že okolnosti, z nichž soud vycházel, v době rozhodování ministra spravedlnosti o povolení vydání a při jeho následné realizaci nebudou aktuální.

Ochrana a záruky osobní svobody

Ochrana osobní svobody představuje jedno z nejvýznamnějších základních lidských práv. V případě vazebních věcí proto musí být takovým rozhodnutím věnována mimořádná pozornost, neboť se jedná o výrazný zásah do osobní svobody jednotlivce. V nálezu sp. zn. II. ÚS 1415/22 ze dne 27. 7. 2022 Ústavní soud opět připomněl právo obviněného osobně se zúčastnit řízení před soudem v rámci rozhodování o vazbě či jejím dalším trvání a z toho vyplývající **právo být slyšen v kontradiktorním řízení**. Toto právo vyplývá přímo z čl. 5 odst. 4 Úmluvy, a proto existenci či jeho realizaci nelze podmiňovat výslovnou žádostí obviněného. Ač platná právní úprava vylučuje použití vazebního zasedání, lze využít veřejné zasedání či slyšení obviněného prostřednictvím videokonference. Nejvyšší soud však stěžovatele ani přes jeho výslovnou žádost osobně neslyšel a jen na základě minimálně dva roky starých informací z trestního spisu rozhodl o jeho vzetí do vazby. Tato skutečnost byla pro Ústavní soud zásadním důvodem pro zrušení napadeného výroku.

V zamítavém nálezu sp. zn. II. ÚS 1959/22 ze dne 20. 9. 2022 Ústavní soud zdůraznil, že nutnou podmínkou **prodloužení vazby útěkové** je silící podezření, že se obviněný trestného činu skutečně dopustil, k němuž musí přistupovat konkrétní okolnosti reálně odůvodňující obavu, že by obviněný mohl uprchnout či se skrývat, které převažují nad okolnostmi svědčícími proti tomuto závěru. Takovouto okolností může být hrozba uložení vysokého trestu, avšak tato hrozba jednak sama o sobě jako důvod pro prodloužení vazby nepostačuje, ale musí k ní přistupovat ještě další okolnost či okolnosti a jednak musí být hrozba vysokého

trestu individualizována. V dané věci obecné soudy pochybily, když takový další důvod výslovně nezvažovaly, avšak v části odůvodnění takové další okolnosti zmiňovaly a tyto převažily nad okolnostmi svědčícími proti držení stěžovatele ve vazbě. Ve věci řešené v nálezu sp. zn. I. ÚS 2987/22 ze dne 8. 12. 2022 pak Ústavní soud vytkl obecným soudům nedostatečné odůvodnění jejich rozhodnutí o dalším trvání předstízně vazby obviněného z hlediska konkrétních skutečností zakládajících důvodnou obavu, že obviněný bude v případě propuštění opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhán, jakož i ve vztahu k tzv. doktríně zesílených důvodů pro trvání omezení osobní svobody. Navázal tak na svou ustálenou judikaturu, podle které při opětovném rozhodování o vazbě již nepostačuje samotná existence podezření ze spáchání stíhaného skutku, ale zapotřebí jsou ještě další dostatečné a relevantní důvody. Přitom soudy musí rovněž vždy zvažovat a pečlivě odůvodnit, proč účelu vazby nelze dosáhnout i některým méně invazivním prostředkem či více takovými prostředky.

K porušení stěžovatelova práva na osobní svobodu došlo ve věci řešené nálezem sp. zn. I. ÚS 1807/22 ze dne 29. 9. 2022, a to rozhodnutím státní zástupkyně, kterým v poslední den možného trvání vazby (předstízně) sice stěžovatele propustila z vazby, současně však vazbu nahradila písemným slibem a dohledem probačního úředníka. Takovým rozhodnutím se zjevně snažila obejít zákon a omezovat osobní svobodu stěžovatele uvedenými **instituty nahrazujícími vazbu** i po skončení nejvyšší přípustné doby trvání vazby stěžovatele v přípravném řízení. Z dikce § 73b odst. 6 věty druhé trestního řádu se přitom podává, že po uplynutí zákonné délky trvání vazby nemá orgán činný v trestním řízení jinou možnost než vydat příkaz k propuštění obviněného z vazby na svobodu. Zákonné oprávnění orgánu činného v trestním řízení k aplikaci institutu vazby a omezujících opatření nahrazujících vazbu tak zaniká dnem uplynutí zákonné délky trvání vazby.

Jako již tradičně se i v uplynulém roce Ústavní soud zabýval ústavními stížnostmi neúspěšných žadatelů o **podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody**. Neprovedení ústavně konformního výkladu podmínek podmíněného propuštění vytkl Ústavní soud obecným soudům v nálezu sp. zn. I. ÚS 989/22 ze dne 19. 7. 2022. Vykonal-li totiž stěžovatel polovinu dříve uloženého trestu odnětí svobody, bylo třeba pro účely nynějšího podmíněného propuštění danou

poměrnou část vykonaného trestu započíst do trestu nově uloženého, to však soudy neučinily. Stejně tak opomenuly zohlednit stěžovatelovo chování (prokazatelné polepšení se) v předchozí části souhrnného trestu, kde byl z výkonu trestu podmíněně propuštěn. Při posuzování prognózy budoucího vedení řádného života se pak zaměřily toliko na jeho trestní minulost, aniž by se zabývaly ostatními skutečnostmi, a stěžovatelovo předchozí podmíněné propuštění, když v řízení nebyl prokázán žádný důvod pro rozhodnutí, že se trest vykoná, rovněž pominuly.

Judikaturu týkající se splnění podmínek vedení řádného života do budoucna v případě rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody doplnil nálezu sp. zn. IV. ÚS 2393/21 ze dne 15. 2. 2022, v němž obecné soudy přistupovaly k posouzení okolnosti stěžovatelovy trestní minulosti formalisticky. V případě zamítnutí žádosti o podmíněné propuštění pouze na základě odkazu na trestnou činnost nepostačí ústavně konformnímu posouzení podmínky očekávání vedení řádného života takové odůvodnění, které neobsahuje konstatavání, za jakých podmínek žadatel páchal předchozí trestnou činnost, zda jsou tyto podmínky nyní odlišné, před jakou dobou došlo k trestné činnosti a zda se doba uběhla od posledního potrestání mohla a měla na odsouzeném pozitivně projevit. Rovněž i v nálezu sp. zn. III. ÚS 2878/22 ze dne 29. 11. 2022 třetí senát připomněl, že obecné soudy nemohou svůj závěr o nedostatku prognózy vedení řádného života založit výhradně na předchozím jednání stěžovatele, které už nelze změnit. Učiní-li tak, poruší zákaz dvojího přičítání vyplývající z principu *ne bis in idem* a právo odsouzeného na soudní ochranu.

Povinnost řádně posoudit **podmínky osvědčení se** podmíněně propuštěné osoby Ústavní soud zdůraznil v nálezu sp. zn. I. ÚS 2689/21 ze dne 9. 8. 2022. Je sice věcí obecných soudů určit, osvědčí-li se podmíněně propuštěný z výkonu trestu odnětí svobody, ty však musí zohlednit všechny skutečně relevantní okolnosti. Založil-li závěr o neosvědčení se na jednání, kterého se dopustila a za které byla pravomocně odsouzena jiná osoba, a přehlédl-li takové pochybení i soud rozhodující o stížnosti, jde o porušení základních práv.

Významné rozhodnutí na poli čl. 8 Listiny pak ve vztahu k cizím státním příslušníkům představuje nálezu sp. zn. Pl. ÚS 12/19 ze dne 19. 7. 2022, v němž Ústavní

soud posuzoval ústavnost právní úpravy zákona o pobytu cizinců směřující k procedurálnímu omezení možnosti cizince podat žádost o propuštění ze zařízení pro zajištění cizinců.

Nález sp. zn. Pl. ÚS 12/19: Procedurální omezení možnosti cizince podat žádost o propuštění ze zařízení podle § 129a odst. 3 zákona o pobytu cizinců

Plénium Ústavního soudu zamítlo návrh Nejvyššího správního soudu na zrušení § 129a odst. 3 zákona o pobytu cizinců. Podle navrhovatele mělo přijetím napadeného ustanovení dojít fakticky ke snížení procedurální ochrany lidských práv oproti předchozí úpravě v občanském soudním řádu, kdy se cizinec obracel přímo na soud, přičemž měl právo domáhat se ze stejných důvodů dalšího přezkoumání zákonnosti trvání zajištění nejdříve po uplynutí 3 týdnů od právní moci rozhodnutí. Podle nynější právní úpravy musí cizinec žádat o propuštění u správního orgánu, ovšem rozhodování na této úrovni (i velice rychlé) pak oddaluje soudní přezkum zajištění. Dále se prodloužila lhůta, po kterou cizinec nemůže žádost o propuštění podat, a to z 3 týdnů na 30 dnů. Napadené ustanovení tak dle navrhovatele ve svém důsledku brání efektivnímu periodickému přezkumu zákonnosti (trvání) zajištění cizinců.

Ústavní soud ve světle judikatury ESLP konstatoval, že procedurální omezení možnosti cizince podat žádost o propuštění ze zajištění podle napadené právní úpravy nebrání požadavku pravidelného soudního přezkumu zákonnosti trvání zajištění v přiměřených časových odstupech, který vyplývá z čl. 5 odst. 4 Úmluvy ve spojení s čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy, za situace, kdy je periodický dohled nad zákonností trvání zajištění cizince uskutečněn rovněž prostřednictvím soudního přezkumu rozhodnutí o zajištění (§ 124 zákona o pobytu cizinců), o prodloužení doby zajištění (§ 125 odst. 2 téhož zákona) či o nepropuštění ze zařízení (§ 129a téhož zákona). Navíc intervaly takového soudního přezkumu nejsou nepřiměřené.

Ochrana soukromého a rodinného života

Ústavní soud se v roce 2022 zabýval problematikou práv zaručených v čl. 10 Listiny v několika různorodých nálezech. Plenární nález sp. zn. Pl. ÚS 7/18 ze dne 22. 3. 2022 se týkal **odběru a uchování vzorků DNA** v rámci posouzení ústavnosti předvolání k odběru biologických vzorků DNA podle § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Ústavní soud dospěl k závěru, že odběr biologických vzorků prováděný neinvazivní formou v obecné rovině ob stojí v testu proporcionality, neboť nezasahuje do tělesné integrity a neohrožuje zdraví ani důstojnost dotčené osoby, přičemž je odůvodněn legitimním zájmem na ochraně společnosti před páčáním trestných činů a není v rozporu s principem zákazu sebeobvinění. Zároveň neshledal protiústavnost ani neúplnost, resp. nedostatečnost či přílišnou obecnost právní úpravy.

V nálezu **ohledně nenávislných projevů** sp. zn. III. ÚS 3006/21 ze dne 22. 3. 2022 se Ústavní soud neztotožnil s názorem obecných soudů, které stěžovatelce v daném případě neposkytly trestněprávní ochranu vůči vedlejšímu účastníku, jenž do e-mailové schránky stěžovatelky zaslal celkem 114 e-mailových zpráv obtěžujícího, pornografického a výhrůžného charakteru. Dle Ústavního soudu obecné soudy postoupením věci k přestupkovému řízení bagatelizovaly závažnost jednání vedlejšího účastníka, přičemž nepřijal ani argument, že stěžovatelka jako veřejně činná osoba (advokátka a ředitelka obecně prospěšné společnosti) je povinna strpět vyšší míru kritiky. V kontextu posuzovaných skutečností a práva na účinné vyšetřování Ústavní soud uvedl, že závažné útoky na osobní integritu vyžadují – aby bylo možno hovořit o účinné ochraně – i ochranu prostřednictvím trestního práva.

V nálezu sp. zn. II. ÚS 2460/19 ze dne 7. 6. 2022 se Ústavní soud opětovně vyjádřil k otázce **rodného čísla jako identifikátoru pohlaví**. V daném případě se stěžovatel, který se narodil jako muž a necítí se ani mužem, ani ženou, nýbrž osobou „neutrálního“ pohlaví, u správních orgánů a soudů bezúspěšně domáhal změny rodného čísla na „neutrální“ či „ženskou“ podobu. Ústavní soud uvedl, že v rodném čísle stěžovatele není nic, co by výslovně vyjadřovalo, či snad zdůrazňovalo, že stěžovatel je mužem (oproti speciální podobě rodného čísla pro ženy). Vnímá-li česká společnost pohlaví binárně, nenáleží Ústavnímu soudu

tento způsob chápání měnit. Ústavní soud navázal na závěry přijaté plénem v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/20 ze dne 9. 11. 2021 a konstatoval, že ústavní pořádek nezaručuje právo na podobu rodného čísla reflektující pohlaví, s nímž se nositel rodného čísla vnitřně identifikuje.

Problematikou **ochrany osobnostních práv v kontextu svobody projevu** se Ústavní soud zabýval v nálezu sp. zn. II. ÚS 2120/21 ze dne 4. 10. 2022. Stěžovatelé tvrdili, že do jejich práv občanů České republiky římskokatolického vyznání bylo v konkrétních divadelních inscenacích zasaženo zobrazením reprezentantů jejich víry nepřijatelným způsobem, jenž poškodil jejich lidskou důstojnost, víru, vyznání a představoval nerovné zacházení s jejich církví oproti jiným subjektům. Ústavní soud uvedl, že soukromoprávní žalobu na ochranu osobnosti, tvrdící neadresnou individuální nebo skupinovou difamaci, je nutno posuzovat prizmatem zákonných předpokladů podle platné podústavní úpravy. Obecné soudy přitom musí vycházet z obsahu uměleckého projevu při vnímání jeho celkového kontextu a z algoritmů posouzení jeho přiměřenosti v relaci použitých prostředků a legitimních cílů. V posuzovaném případě Ústavní soud dospěl k závěru, že obě hry sledovaly legitimní cíl, směřující k vyvolání veřejné diskuse o náboženském násilí a sexuálních incidentech uvnitř jedné z církví. Učinily tak prostředky sice zčásti blasfemickými, ve svém celku však nepotlačujícími základní sdělení. Podstata obsahu her včetně kontroverzních scén byla veřejnosti předem známa a byla provázena širokou mediální diskusí. Ani z hlediska intenzity působení napadených skutečností tudíž nedošlo k podstatnému zásahu do základních práv a svobod stěžovatelů.

Práva na informační sebeurčení v souvislosti s plošným zveřejňováním majetkových přiznání zastupitelů obcí a krajů po zrušujícím nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 38/17 ze dne 11. 2. 2020 se ke konci uplynulého roku dotkly dva senátní nálezy (sp. zn. IV. ÚS 579/22 ze dne 18. 10. 2022 a sp. zn. IV. ÚS 2296/22 ze dne 22. 11. 2022), jejichž právní názor překonalo stanovisko pléna Pl. ÚS-st. 57/22 ze dne 29. 11. 2022. Plénum ve stanovisku vyjasnilo, že nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 38/17, kterým byl zrušen § 14b odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění účinném od 30. 6. 2018, a jehož vykonatelnost byla stanovena uplynutím dne 31. 12. 2020, neměl za následek nezákonnost postupu Ministerstva spravedlnosti, které jako správce registru oznámení

v období od vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů do dne jeho vykonatelnosti dále umožňovalo každému bezplatně nahlížet do registru oznámení přes internet bez předchozí žádosti v rozsahu stanoveném uvedeným zrušeným ustanovením. Samotné umožnění nahlížení do oznámení veřejných funkcionářů v období do 31. 12. 2020 nezakládá právo těchto funkcionářů vůči státu na náhradu nemateriální újmy způsobené nesprávným úředním postupem dle § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Ochrana majetkových práv

Také v roce 2022 řešil Ústavní soud celou řadu zajímavých kauz, v nichž se veškerá pozornost soustředila na majetek a vlastnictví ve všech jeho formách. Ochrana majetkových práv tak v jeho judikatuře znovu pokrývala široké spektrum případů nejen z běžného života, ale věnovala se také případům z mimořádných životních situací.

V nálezu sp. zn. III. ÚS 2049/21 ze dne 18. 1. 2022 se Ústavní soud kupříkladu zabýval otázkou **náhrady za bezsmluvní užívání pozemků majících povahu veřejných prostranství**. V projednávané věci dospěl k závěru, že pokud dochází k omezení ústavně zaručeného vlastnického práva (čl. 11 odst. 1 Listiny) k nemovitému majetku tím, že nemovitost je užívána jako veřejné prostranství, přísluší jeho vlastníku náhrada ze strany obce, a není-li poskytována, lze ji po obci vymáhat jakožto nárok z titulu bezdůvodného obohacení. K tomu Ústavní soud doplnil, že ani předchozí výhodné nabytí předmětných pozemků ve veřejné dražbě nelze považovat za mimořádné okolnosti ospravedlňující použití korektivu dobrých mravů. Stejně tak samotné vyvíjení podnikatelské aktivity, jejímž pojmovým znakem je dosahování zisku, nemůže být považováno za něco *a priori* nemravného. Nedává totiž žádný rozumný smysl, aby obecné soudy dovodily (z důvodu údajného porušení korektivu dobrých mravů), že stěžovatelce nenáleží náhrada za bezdůvodné obohacení žádná. Pokud totiž vycházely ze skutečnosti, že obec užívala předmětné pozemky bez právního důvodu, mohl se zmíněný korektiv dobrých mravů projevit v redukci požadovaného plnění, nikoliv však v jeho úplném odmítnutí.

V plenárním nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/22 ze dne 14. 6. 2022 se Ústavní soud věnoval přezkumu právní úpravy jednorázového **odškodnění za výbuchy v areálu muničního skladu ve Vrbětčích** v roce 2014. Příslušný zákon č. 324/2021 Sb., o jednorázovém odškodnění subjektů dotčených mimořádnou událostí v areálu muničních skladů Vlachovice-Vrbětice a o změně některých zákonů, byl přitom konstruován tak, že rozhodným kritériem pro přiznání postavení oprávněné fyzické osoby byl toliko trvalý pobyt v obci a u cizinců povolení k trvalému pobytu v některé z dotčených obcí. Ústavní soud však dotčená ustanovení zákona jako neústavní zrušil a konstatoval, že pokud stát přistoupí k jednorázovému odškodnění na základě zvláštního zákona, musí mít všechny osoby dotčené škodní událostí (oprávněné osoby) stejné – tj. nediskriminující – podmínky pro jeho získání v souladu s ústavním principem rovnosti a zákazu diskriminace podle čl. 1 věty první a čl. 3 odst. 1 Listiny. Pro účely daného zákona je relevantní a ústavně konformní skutečností faktický pobyt, u kterého se odškodňované omezení a zásahy v důsledku mimořádné události u dotčené osoby reálně projeví, což evidenční (trvalý) pobyt v rozporu s účelem této zákonné úpravy nesplňuje.

V rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 1587/20 ze dne 12. 1. 2022 Ústavní soud řešil otázku zřízení věcného břemene k nemovitosti (rekreační chatě) nabyté bez spojení s veřejnou cestou.

Nález sp. zn. II. ÚS 1587/20: Zřízení věcného břemene k nemovitosti nabyté bez spojení s veřejnou cestou

Stěžovatelé se v řízení před obecnými soudy marně domáhali zřízení věcného břemene s právem chůze a jízdy po pozemku ve vlastnictví vedlejší účastnice za účelem přístupu k rekreační chatě stojící rovněž na pozemku vedlejší účastnice. Stěžovatelé chatu nabyli na základě kupní smlouvy, v níž bylo výslovně stanoveno, že stojí na cizím pozemku a je prodávána bez přístupové cesty. Okresní soud žalobu stěžovatelů na povolení tzv. nezbytné cesty zamítl. Své rozhodnutí odůvodnil tak, že právo jízdy není možné zřídit vůbec, neboť se pozemek nachází v CHKO

Šumava a vztahuje se na něj zákaz vjezdu motorových vozidel. Pokud se týká práva chůze, soud žalobu zamítl na základě § 1032 odst. 1 písm. b) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Hrubou nedbalost stěžovatelů spatřoval v tom, že se nepokusili zajistit si přístup k nemovitosti ještě před jejím nabytím. S tímto se ztotožnil i odvolací soud, který nadto uvedl, že stěžovatelům aktuálně není v přístupu na pozemek bráněno. Dále zdůraznil, že zřízení služebnosti cesty nemá sloužit k tomu, aby vlastník stavby jejím prostřednictvím těžil ze skutečnosti, že ji nabyl za sníženou kupní cenu, reflektující absenci přístupové cesty. Dovolání stěžovatelů Nejvyšší soud odmítl.

Ústavní soud v dané věci posuzoval horizontální střet dvou základních práv. Na straně jedné stálo právo stěžovatelů vlastnit majetek, konkrétně jejich zájem na tom, aby mohli užívat své vlastnické právo k chatě v plném rozsahu (tj. právo věc držet, disponovat s ní, ale i právo věc užívat a požívat její plody). Na straně druhé stálo rovněž právo vlastnit majetek, a to vedlejší účastnice, konkrétně její právo nebýt rušena v držbě pozemku, přes který by cesta měla vést.

Ústavní soud dospěl k závěru, že obecné soudy v projednávané věci daly na základě příliš extenzivního výkladu § 1032 odst. 1 písm. b) občanského zákoníku zcela přednost právu vedlejší účastnice, aniž by dostatečně zvážily ústavněprávní rozměr věci, byť se jim nabízely výkladové varianty, jež by spravedlivou rovnováhu do práv účastníků vnesly. Ústavní soud přitom vzal na vědomí, že § 1032 odst. 1 občanského zákoníku se odlišuje od úpravy obsažené ve „starém“ občanském zákoníku, a to zejména tím, že nyní je výslovně zakotvena povinnost soudu zamítnout žalobu pro úmyslné či hrubě nedbalé jednání žadatele, jímž si žadatel způsobil nedostatek přístupu. Aktuální judikatura obecných soudů však za hrubě nedbalé považuje i případy, v nichž se nabyvatel před prodejem pouze nepokusil vyjednat si přístup k nemovitosti s vlastníkem sousedního pozemku. Problémem tohoto přístupu dle Ústavního soudu je, že soudy takto rozhodují bez ohledu na konkrétní okolnosti věci a bez zvážení váhy

práv stojících v kolizi. To má zcela zásadní dopad na reálnou ekonomikou „hodnotu“ vlastnického práva a navíc to představuje citelný zásah do ústavně garantovaného práva vlastnit majetek.

Ústavní soud uvedl, že s ohledem na historický vývoj právní úpravy pozemkového vlastnictví nelze nabytí nemovité věci bez spojení s veřejnou cestou v České republice považovat za projev hrubé nedbalosti. V tuzemských podmínkách jsou totiž stavby stojící na cizím pozemku (nezřídka s nedostatečným přístupem) velmi častým jevem. Za situace, kdy stát po desítky let toleroval vznik takových majetkových poměrů, se jeví nespravedlivé, jestliže nyní neproporcionálně odpírá vlastníkům nemovitostí s nedostatečným přístupem ochranu vlastnického práva prostřednictvím zřízení věcného břemene nezbytné cesty.

Ústavní soud uzavřel, že v posuzovaném případě bylo možno spravedlivě rovnováhy mezi ústavně garantovanými právy stěžovatelů a vedlejší účastnice dosáhnout stanovením odpovídající výše náhrady za zřízení takového břemene. Stěžovatelé a vedlejší účastnice spolu o režimu užívání pozemku za účelem přístupu k nemovitosti jednali, nemohli však nalézt shodu na výši náhrady. Klíčovým problémem se výše náhrady jevila i obecným soudům. Dle Ústavního soudu by přitom při určení výše náhrady obecnými soudy mohly být v plném rozsahu a spravedlivě zohledněny veškeré relevantní okolnosti, jako jsou např. okolnosti nabytí nemovitosti, výše kupní ceny či způsob nabytí spoluvlastnických podílů, a rovněž ekonomické souvislosti věci, tj. právě skutečnost, že majetkoprávní vztahy k nemovitostem a okolním pozemkům mohly mít vliv na tržní cenu nemovitosti. Ústavní soud uzavřel, že postupem obecných soudů došlo k porušení práva stěžovatelů na ochranu vlastnictví podle čl. 11 odst. 1 Listiny, a jejich rozhodnutí proto zrušil.

Ochrana majetkových práv v **oblasti pracovního práva**, konkrétně limitaci škody způsobené zaměstnancem, se pak Ústavní soud věnoval v nálezech sp. zn. II. ÚS 2600/20 ze dne 22. 2. 2022 a sp. zn. III. ÚS 2729/21 ze dne 22. 3. 2022.

Nález sp. zn. II. ÚS 2600/20: K limitaci výše náhrady škody způsobené zaměstnancem

Stěžovatelka po nástupu do funkce ústřední ředitelky České obchodní inspekce (dále jen „ČOI“) přistoupila k organizační změně a k propuštění zaměstnanců, které shledala nadbytečnými [výpovědní důvod podle § 52 písm. c) zákoníku práce]. Někteří zaměstnanci se proti výpovědi úspěšně bránili žalobou. To vyústilo v náklady pro ČOI, která je po stěžovatelce vymáhala jako škodu, již měla stěžovatelka způsobit zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů. Vzniklou škodu uplatňovala ČOI vícero samostatnými žalobami vztahujícími se vždy ke konkrétní výpovědi. V posuzované věci byla řešena jedna z těchto žalob. Obecné soudy jí vyhověly, přičemž konstatovaly, že stěžovatelka je za vzniklou škodu odpovědná, neboť tím, že dala neplatnou výpověď, zaviněně porušila svou povinnost dodržovat příslušné právní předpisy. Za škodní událost označily samotnou výpověď, nikoli organizační změnu, která jí předcházela. V důsledku toho obecné soudy nepovažovaly za nezbytné spojovat jednotlivé žaloby ČOI ke společnému řízení, což mělo vliv i na aplikaci § 257 odst. 2 zákoníku práce, podle kterého výše požadované náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout částku rovnající se čtyřapůlnásobku měsíčního výdělku zaměstnance, který způsobil škodu.

Ústavní soud shledal, že obecné soudy hodnotily pro účely § 257 odst. 2 zákoníku práce každou danou výpověď jako samostatnou škodní událost, avšak zavinění stěžovatelky vztáhly ani ne tak k těmto událostem, jako spíše k organizační změně, která je zastřešovala, když mimo jiné poukázaly na její účelovost a stěžovatelce vyčítaly nedbalost při její přípravě. Dle Ústavního soudu však obecné soudy musejí být ve svém výkladu důsledné. Je-li škodní událostí opravdu samotná výpověď, musí se i posouzení zavinění stěžovatelky vztahovat k této výpovědi, nikoli k organizační změně. Obecné soudy tudíž musejí posoudit, zda stěžovatelka zaviněně porušila nějakou svou pracovní povinnost propuštěním zaměstnance v situaci, kdy již došlo k organizační změně ČOI a stěžovatelka musela reagovat na to, že

některá dosud existující pracovní místa v nové struktuře minimálně formálně neexistují. Naopak připustí-li obecné soudy, že skutečná podstata pochybení spočívala v uskutečněné organizační změně, a protiprávnost dané výpovědi je tak spíše jen důsledkem nedostatků souvisejících s přípravou a provedením této změny, pak se stěžovatelka dopustila jednoho pochybení a je nutné zajistit, aby ji v plném rozsahu chránil § 257 odst. 2 zákoníku práce. To znamená, že by náhrada škody způsobené tímto pochybením měla být limitována do výše čtyřapůlnásobku měsíčního výdělku stěžovatelky. Jelikož obecné soudy v napadených rozhodnutích zvolily kombinaci těchto dvou přístupů, která stěžovatelku v maximální možné míře znevýhodňovala, dospěl Ústavní soud k závěru, že došlo k obejítí ochranných mechanismů pracovního práva a v konečném důsledku i k porušení práva stěžovatelky na soudní ochranu ve spojení s právem na ochranu vlastnictví.

V nálezech sp. zn. IV. ÚS 2108/21 ze dne 8. 2. 2022 a sp. zn. III. ÚS 385/22 ze dne 13. 9. 2022 se pak Ústavní soud věnoval problematice stanovení **tarifní hodnoty u výživného**. Dospěl k závěru, že pokud je veden spor o peněžité plnění v konkrétní pravidelné výši za určité časové období (byť není rozhodováno o přiznání plnění, nýbrž o jeho zrušení), v němž je celkovou spornou peněžitou částku možno zjistit jednoduchým početním úkonem, je třeba při určení výše náhrady nákladů řízení postupovat podle § 8 odst. 2 advokátního tarifu [vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], nikoli podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu. Opačný postup by totiž představoval porušení práva na soudní ochranu ve spojení s právem na právní pomoc a na ochranu vlastnického práva.

V nálezu sp. zn. III. ÚS 2289/21 ze dne 22. 2. 2022 se Ústavní soud zabýval **odměnou obhájci** za nahlížení do trestního spisu svého klienta v průběhu vyšetřování. Dovodil, že nahlížení do spisu během přípravného řízení je namísto považovat za samostatný úkon právní služby, za nějž obhájci náleží na základě § 11 odst. 3 advokátního tarifu odměna podle § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu. Opačný postup bez přesvědčivého odůvodnění porušuje ústavně zaručené právo

advokáta (obhájce) na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a jeho legitimní očekávání podle čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě, že mu odměna za nahlášení do spisu bude přiznána.

Další řada kauz z oblasti ochrany majetkových práv se již tradičně týká problematiky **restitucí či vyvlastnění**. Mezi významné rozhodnutí patří bezesporu případ tzv. Květné zahrady v Kroměříži, kde v nálezu sp. zn. IV. ÚS 287/21 ze dne 15. 2. 2022 Ústavní soud rozhodoval o ochraně vlastnického práva dvou subjektů – stěžovatelky (Arcibiskupství olomouckého) a státu. Stěžovatelka jako vlastnice nemovitých věcí (Arcibiskupského zámku a Podzámecké zahrady), jejíž vlastnické právo bylo konstituováno postupem podle § 10 odst. 2 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), tvrdila, že další nemovitá věc – tzv. Květná zahrada – ve vlastnictví státu s nimi funkčně souvisí ve smyslu § 7 odst. 1 citovaného zákona, a proto jí vznikl nárok na její vydání. Ústavní soud však námitkám stěžovatelky nepřisvědčil, neboť shledal závěry obecných soudů ústavně konformními, a ústavní stížnost zamítl. Uvedl, že Květná zahrada je samostatným souborem pozemků a staveb. K pozemkům, na nichž stojí stavba zámku, nejenže nepřiléhá, ale nachází se na vzdáleném místě a může být jakožto park se zahradnictvím trvale užívána samostatně, nikoli pouze a trvale s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. Účelem zákona č. 428/2012 Sb. je zmírnit některé majetkové křivdy, což v restitučním procesu znamená zajistit rozumné uspořádání vlastnických poměrů, při kterém bude restituovaný majetek účelně využit a současně se předejde budoucím sporům, jež by mohly vzniknout v důsledku střetu práv vlastníků funkčně souvisejících nemovitých věcí ve smyslu § 7 odst. 1 zákona. Vztah tzv. funkční souvislosti ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) uvedeného zákona je dán tam, kde jedna nemovitá věc nemůže samostatně bez druhé věci vůbec či řádně plnit funkci, k níž byla určena, a v případě, že by tyto věci zůstaly rozděleny, užitná hodnota jedné z věcí, případně obou věcí, by se podstatně snížila. Takový výklad zákona je ústavně konformní a je v souladu s ústavně zaručeným právem na soudní ochranu ve spojení s právem na ochranu vlastnictví.

Otázce veřejného zájmu jakožto jedné z podmínek pro vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva podle čl. 11 odst. 4 Listiny se Ústavní soud věnoval

v nálezu sp. zn. IV. 2763/21 ze dne 30. 8. 2022. Konstatoval, že právní úprava, která stanoví nevyvratitelnou domněnku existence veřejného zájmu na vyvlastnění pozemků a staveb při specifických činnostech vymezených v konkrétních právních předpisech, jako např. v § 3 odst. 2 energetického zákona (či obdobně také v § 58 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny a v § 33 odst. 1 lázeňského zákona), není v rozporu s čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny a s postavením Parlamentu jako zákonodárního sboru, který je oprávněn či zavázán v zájmu státu v obecné rovině stanovit, co je ve veřejném zájmu, a tím vymezit zákonný rámec pro individuální rozhodnutí vyvlastňovacích úřadů. A pokud správní orgány a soudy v takovém případě neprokazují veřejný zájem vyvlastnění podle § 4 odst. 2 zákona o vyvlastnění, neporušují tím ústavně zaručená práva vyvlastňovaného podle čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny.

Bohatá je rovněž judikatura z oblasti **trestního řízení**, neboť také v něm bývají dotčena majetková práva, a to nejen samotných obviněných či dokonce odsouzených, ale také osob poškozených či jiných právnických a fyzických osob. V nálezu sp. zn. I. ÚS 1670/22 ze dne 15. 11. 2022 se první senát Ústavního soudu zabýval otázkou poskytnutí informací orgánům činným v trestním řízení (tzv. dožádání) a uložením pořádkové pokuty telefonnímu operátorovi. Dospěl přitom k závěru, že požadavek policejního orgánu na činnost spočívající ve vyhotovení a poskytnutí duplicitní SIM karty směřující na telefonního operátora lze bez výhrad podřadit pod dožádání ve smyslu § 8 odst. 1 trestního řádu. Vzhledem k tomu, že telefonní operátor žádosti policie nevyhověl s tím, že by to bylo v rozporu s jeho povinnostmi vyplývajícími ze zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), uložil policejní orgán telefonnímu operátorovi pokutu ve výši 50 000 Kč podle § 36 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, (dále jen „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“). Ústavní soud však zastává názor, že pokud uloží policejní orgán v trestním řízení vedeném proti fyzické osobě pořádkovou pokutu telefonnímu operátorovi jakožto právnické osobě podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, a nikoliv podle § 66 trestního řádu, což má přímý negativní důsledek z hlediska výše uložené pokuty, poruší tím právo právnické osoby na ochranu majetku podle čl. 11 odst. 1 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

V nálezu sp. zn. II. ÚS 645/22 ze dne 22. 8. 2022 se Ústavní soud věnoval otázce zabránění věci podle § 101 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku. Přitom dovodil, že zabránění věci, respektive s ním spojený zásah do vlastnického práva, které je chráněno čl. 11 odst. 1 Listiny, musí být odůvodněn konkrétními okolnostmi, z nichž bude vyplývat alespoň taková míra pravděpodobnosti uvedeného následku, která bude potřebu tohoto zásahu s ohledem na obvyklý chod věcí rozumně odůvodňovat. Nebezpečí, že věc bude sloužit ke spáchání zločinu, nelze dovodovat z pouhé možnosti takového použití.

K otázce důkazního standardu v řízení o zabránění části majetku podle § 102a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, se Ústavní soud vyjádřil ve svém rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 1026/21 ze dne 28. 1. 2022.

Nález sp. zn. II. ÚS 1026/21: K důkaznímu standardu v řízení o zabránění části majetku dle § 102a trestního zákoníku

Stěžovatel byl uznán vinným ze spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Obecné soudy následně opakovaně rozhodly o zabránění části majetku stěžovatele, a to konkrétně finančních prostředků na jeho bankovním účtu. Svá rozhodnutí odůvodnily zejména tím, že stěžovatel není schopen doložit legální původ peněz vkládaných v hotovosti na účet, a mají tudíž za to, že tyto peníze pochází z jeho trestné činnosti.

Ústavní soud uvedl, že účelem řízení podle § 102a trestního zákoníku není „přímé“ potrestání, ale primárně odčerpání předpokládaného výnosu z trestné činnosti za tím preventivním účelem, aby pachatel v budoucnu nemohl, resp. měl ztíženu možnost páchat trestnou činnost obdobného charakteru. Co se týče důkazního standardu, podle interpretace orgánů činných v trestním řízení se nevyžaduje, aby bylo bez veškeré pochybnosti prokázáno, že majetek byl nástrojem nebo výnosem z konkrétního trestného činu. Ústavní soud nicméně konstatoval, že v rámci zachování kontradiktornosti řízení musí orgán činný v trestním řízení předložit

důkazy a uvést skutečnosti vedoucí k závěru o pravděpodobném původu majetku z trestné činnosti, dotčená osoba pak může tvrdit a prokazovat opak. Povinností soudu je přitom nejen o navržených důkazech rozhodnout, ale také – pokud jim nevyhoví – ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění nepřevzal.

Ústavní soud v posuzované věci shledal, že nenastal ani jeden z judikaturou aprobovaných důvodů neakceptovat stěžovatelem navrhovaný důkaz. Tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření je důkaz navrhován, má relevantní souvislost s předmětem řízení. Navržený důkaz je – i v relaci k § 102a trestního zákoníku – s to ověřit či vyvrátit předestřené tvrzení, tedy disponuje potřebnou vypovídací kapacitou. Nejedná se o důkaz nadbytečný, neboť v dosavadním průběhu řízení nebylo předmětné tvrzení bez důvodných pochybností, resp. s praktickou jistotou ověřeno či vyvráceno. Vzhledem k tomu, že navrhovaný důkaz výsledkem svědků byl v podstatě jediným důkazem, který byl s to potvrdit či vyvrátit stěžovatelovo tvrzení o poskytování peněz v hotovosti, které z logiky věci nelze prokázat jinak, bylo povinností obecných soudů jej provést.

Ústavní soud uzavřel, že zamítnutí tohoto důkazního návrhu stěžovatele, navíc ještě bez zákonného a přezkoumatelného odůvodnění, považuje za porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny. Jelikož nesprávným postupem obecných soudů pozbyl stěžovatel značnou část svého majetku, došlo i k porušení čl. 11 odst. 1 Listiny.

Hospodářská a sociální práva

I v uplynulém roce vydal Ústavní soud několik důležitých rozhodnutí, jež se zabývají ochranou práv spadajících do oblasti hospodářských, sociálních a kulturních práv, zakotvených v čl. 26 až 35 Listiny.

Právo na svobodnou volbu povolání a přípravy k němu

Úvodem této části nelze nepřipomenout nálezn sp. zn. Pl. ÚS 43/18 ze dne 18. 1. 2022, jímž byl zamítnut návrh Krajského soudu v Ostravě na zrušení (mimo jiné) § 60b zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), jenž do něj byl zaveden novelou provedenou zákonem č. 206/2017 Sb.

Nález sp. zn. Pl. ÚS 43/18: Kauce pro agentury práce

Přezkoumávanými ustanoveními byla právníkům i fyzickým osobám žádajícím o povolení ke zprostředkování zaměstnání podle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti zavedena povinnost poskytnout na zvláštní účet generálního ředitelství Úřadu práce kauci ve výši 50 000 Kč; těžiště námitek navrhovatele spočívalo nejen v zavedení samotné povinnosti, ale i v tom, že dle rovněž napadených přechodných ustanovení zákona č. 206/2017 Sb. k ní byly zavázány nejen osoby, které o povolení teprve žádají, nýbrž i ty, u nichž toto řízení již běží, jakož i ty, které je již získaly podle dosavadní právní úpravy.

Ústavní soud provedl s odkazem na vlastní zdrženlivost při posuzování právních předpisů upravujících hospodářské otázky test rozumnosti (rationality). Shledal přitom, že právní úprava sleduje hned několik legitimních cílů, spočívajících v potřebě prokázání finanční způsobilosti agentury práce, v eliminaci vzniku účelově založených agentur práce a v neposlední řadě i v zajištění, aby na trhu působily pouze subjekty s určitým minimálním

zázemím, které jsou schopny zaručit základní účetní a provozní standardy. Kauce dle Ústavního soudu nemá sankční povahu, neboť zanikne-li osobě povolení ke zprostředkování zaměstnání, je jí takto uhrazený poplatek vrácen. Kauce pak nepředstavuje ani nepřiměřenou překážku pro vstup podnikatelských subjektů na trh, neboť bylo naopak prokázáno, že v následujících letech od jejího zavedení došlo k nárůstu v počtu agentur práce. Důvod ke svému zásahu Ústavní soud neshledal konečně ani ve zpětné účinnosti § 60b zákona o zaměstnanosti, neboť šlo o přípustné uplatnění nepravé retroaktivity, kdy naopak její nezakotvení by mohlo vést k diskriminaci a nepřipustné nerovnosti v podnikatelském prostředí.

V nálezu sp. zn. I. ÚS 2353/21 ze dne 25. 1. 2022 se první senát Ústavního soudu zabýval ústavněprávními limity rozhodování exekučního soudu o **odměně soudního exekutora**. Zdůraznil v něm, že žádný právní předpis nesvěřuje exekučnímu soudu pravomoc jakési druhotné moderace odměny exekutora podle jeho uvážení, tedy další snížení odměny pod sazby stanovené v § 11 odst. 1 písm. a) a b) exekutorského tarifu. Případná další korekce odměny exekučním soudem, založená judikaturou, nalezne své uplatnění jen ve zcela výjimečných případech, hodných zvláštního zřetele. Vesměs přitom dle Ústavního soudu půjde toliko o případy, kdy odměna soudního exekutora, byť i ve snížené sazbě, nadále představuje pro povinného nepřiměřený postih, popřípadě kdy se soudní exekutor dopustí významnějšího pochybení při provádění exekuce. Exekuční soud je v takovém případě povinen ozřejmit, které konkrétní výjimečné okolnosti zavdávají důvod k mimořádnému (sekundárnímu) snížení odměny soudního exekutora a jaký je jejich dopad na povinného. V opačném případě poruší ústavně zaručená práva soudního exekutora, k čemuž došlo i v rekapitulované věci.

Do této tematické oblasti je konečně namísto zařadit i nálezn sp. zn. I. ÚS 2013/21 ze dne 29. 9. 2022, jímž Ústavní soud již podruhé rozhodoval ve věci výše odměny soudního exekutora za vyklizení tzv. Kliniky. Soud zdůraznil dřívější judikaturou vymezená hlediska, jež musejí obecné soudy při rozhodování o odměně soudního exekutora vzít v potaz a jimiž jsou především stupeň dobrovolnosti plnění povinným, jakož i složitost, odpovědnost a namáhavost činností vykonaných

soudním exekutorem. Byl řízením prokázán mimořádný charakter a rozsah výkonu rozhodnutí, stejně jako jeho náročnost (napadání zaměstnanců exekutorského úřadu davem osob, zdravotní závadnost vyklizovaných věcí, medializace případu atd.), obecný soud tyto okolnosti v rozporu s rozhodovací praxí Ústavního soudu nezohlednil a nepromítl je do výše exekutorovy odměny.

Nálezem sp. zn. III. ÚS 2982/21 ze dne 14. 3. 2022 Ústavní soud navázal na svá dřívější rozhodnutí, jimiž byly postupně rušeny jednotlivé části § 9 odst. 5 advokátního tarifu pro rozpor mimo jiné se zásadou rovnosti ve vztahu k právu získávat prostředky pro životní potřeby prací. V nyní odkazovaném nálezu pak Ústavní soud shledal, že přiznal-li soud **odměnu advokátovi za výkon funkce opatrovníka** ustanoveného soudem osobě, jíž se nepodařilo doručit na adresu v cizině, s odkazem na tarifní hodnoty stanovené v § 9 odst. 5 advokátního tarifu, aniž se zabýval tím, zda nebylo namístě aplikovat závěry nálezů Ústavního soudu, jež konstatovaly protiústavnost částí hypotézy zmíněného ustanovení, došlo takovým postupem k porušení ústavně zaručených práv advokáta podle čl. 26 odst. 1 a 3 Listiny.

Za alespoň stručnou zmínku stojí i nález sp. zn. Pl. ÚS 30/21 ze dne 19. 7. 2022, jímž byl zamítnut návrh veřejného ochránce práv na zrušení bodu 80 v části vymezené ve sloupci druhém přílohy č. 4 nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění nařízení vlády č. 208/2021 Sb. K závěru o nedůvodnosti návrhu plénum Ústavního soudu vedla skutečnost, že napadené ustanovení lze ústavně konformně vyložit, a to tak, že obsah oboru činnosti označené dle tohoto ustanovení jako „Poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy“ zahrnuje pouze takové služby, které nejsou výkonem advokacie, a nepředstavuje proto legalizaci tzv. vinklaření.

Právo na ochranu zdraví

Součástí pozitivních povinností státu vyplývajících z práva na ochranu zdraví, zaručeného čl. 31 Listiny, je i zajištění fungujícího systému ochrany zdraví dostupného každému. Jelikož toto právo spadá do oblasti sociálních práv, kde je dán zákonodárci větší prostor pro jejich limitaci, zastává Ústavní soud v této

oblasti tradičně zdrženlivý postoj. Jinak tomu nebylo ani v uplynulém roce, v němž plénum Ústavního soudu zamítlo tři návrhy na přezkum zákonů týkajících se zdravotnictví.

O zamítavém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 7/22 ze dne 13. 9. 2022 k novele tzv. pandemického zákona bylo pojednáno už výše. Dalším zamítavým nálezem sp. zn. Pl. ÚS 49/18 ze dne 26. 4. 2022 přezkoumávalo plénum návrh skupiny senátorů na zrušení několika ustanovení zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), a několika vyhlášek Ministerstva zdravotnictví týkajících se financování poskytování zdravotní péče. Ústavní soud zdůraznil, že mu nepřísluší posuzovat správnost či vhodnost zdravotní politiky státu, resp. způsob úhrady zdravotní péče, nedejde-li zároveň k porušení ústavních práv. Byl po přezkoumání četných námitek navrhovatelky dospěl k závěru, že napadená právní úprava není protiústavní, zdůraznil, že tato skutečnost ještě neznamená, že účastníci právních vztahů budou zbaveni prostředků právní ochrany pro případ, že při výkladu a použití těchto ustanovení dojde k protiprávnosti. I přes zamítnutí návrhu proto Ústavní soud nevyločil, aby bylo v jiných případech a s jinou právní argumentací každé z napadených (ale i ostatních souvisejících) ustanovení podrobeno jeho přezkumu.

Koncem roku zamítl Ústavní soud nálezem sp. zn. Pl. ÚS 36/21 ze dne 13. 12. 2022 návrh Okresního soudu v Mělníku na zrušení § 89e odst. 1 věty první zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, upravujícího povinnost hradit náklady za poskytnutou záchytnou službu a za dopravu do záchytné stanice. Ústavní soud uzavřel, že toto ustanovení je nutno vykládat tak, že „náklady na poskytnutou záchytnou službu“, jež hradí její příjemce, jsou pouze náklady spojené s jeho pobytem v záchytné stanici (ubytovací, stravovací, hygienické, dopravní atd.) a je nutno je oddělit od nákladů spojených se zdravotní péčí poskytnutou záchytnou stanicí (vstupní lékařské vyšetření, zdravotní pomůcky atd.), které jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Takto pojatý rozsah povinnosti příjemce záchytné služby hradit poskytovateli její náklady není v rozporu s čl. 31 větou druhou Listiny, neboť nepokrývá poskytování zdravotní služby ve smyslu § 13 zákona o veřejném zdravotním pojištění.

Ochrana rodičovství, rodiny a dětí

V roce 2022 Ústavní soud opět přispěl k formování judikatury v otázkách rozhodování o úpravě poměrů k nezletilým dětem. Ve svém nálezu sp. zn. III. ÚS 882/22 ze dne 22. 8. 2022 připomněl kritéria posouzení vhodnosti **střídavé péče** dříve vyslovená v jeho judikatuře. Zdůraznil, že rozhodnutí, kterým není vyhověno návrhu na stanovení střídavé péče, musí být velmi přesvědčivě formulováno a soud se musí pečlivě vypořádat s kritérii stanovenými judikaturou Ústavního soudu. Třetí senát uvedl, že střídavá péče není způsobem úpravy péče, který lze nařídít pouze v ideálních případech. Naopak zpravidla je střídavá péče cestou, jak zachovat kontakt dítěte s oběma rodiči ve chvíli, kdy došlo k narušení rodinných vazeb. Konfliktní vztah rodičů nepostačí k odůvodnění zamítnutí návrhu rodiče na nařízení střídavé péče.

V nálezu sp. zn. I. ÚS 3065/21 ze dne 3. 5. 2022 Ústavní soud dále zdůraznil, že soudy mají povinnost prokazovat a hodnotit veškeré posuzované překážky střídavé péče. V citované věci soudy shledaly, že překážkou pro svěřeni dítěte do střídavé péče byly nízký věk dítěte, vysoké pracovní vytížení otce, špatná komunikace rodičů, špatná adaptace nezletilého na změny, malý respekt otce k rodičovské roli matky, odmítavý postoj psychologů, náročnost střídavé péče a nezanedbatelná vzdálenost mezi bydlištěm otce a matky. Podle Ústavního soudu však střídavou péči nelze vyloučit jen s poukazem na nižší věk dítěte, ledaže se jedná o dítě závislé na matce z důvodu kojení. Také stabilita výchovného prostředí dítěte nemůže být rozhodujícím kritériem. Je sice důležitá, nemůže však být sama o sobě argumentem pro vyloučení střídavé péče, neboť by se tím fakticky konzervoval *status quo* daný prvním rozhodnutím ve věci. Co se týče nedostatečné komunikace mezi rodiči, platí, že soudy by měly úroveň komunikace rodičů posuzovat realisticky ve světle rozsahu a účelnosti výměny informací vyžadované v modelu střídavé péče. Shledal též, že pracovní vytíženost může tvořit překážku střídavé péče pouze ve výjimečných případech, nikoliv v případech standardního pracovního poměru, byť i z různých hledisek náročného; opak by v podstatě znamenal diskriminaci na základě zaměstnání.

K otázce **zohledňování povahy zaměstnání rodiče** při rozhodování o péči či styku se Ústavní soud vyjádřil taktéž v nálezu sp. zn. I. ÚS 847/22 ze dne 9. 8. 2022.

Zdůraznil, že obecné soudy nesmějí stavět do kolize právo rodiče na svobodnou volbu (a nerušený výkon) povolání s jeho právem na realizaci rodičovské odpovědnosti a odmítat nalezení kompromisního řešení s pouhým odkazem na komplikovanost požadované úpravy. Zopakoval, že by obecné soudy neměly při posuzování změny péče a při naplnění všech kritérií upřednostňovat ponechání výlučné péče s rozšířením styku druhého rodiče, ale volit model střídavé (byť nestejněměrné) péče. Komplikovanost úpravy či vyšší časová náročnost její přípravy nemůže sloužit jako odůvodnění, proč návrhům stěžovatele nebylo možno vyhovět.

V nálezech sp. zn. III. ÚS 928/22 ze dne 24. 5. 2022 a sp. zn. III. ÚS 2391/21 ze dne 19. 7. 2022 se Ústavní soud zabýval otázkou, zda je překážkou pro svěřeni do střídavé péče **nástup dítěte na základní školu**. V dřívějším z nich shledal, že samotná okolnost, že dítě nastupuje do první třídy, nebrání svěřeni dítěte do střídavé péče. Navštěvuje-li navíc dítě pouze jednu základní školu díky blízkosti bydliště rodičů, není narušena školní docházka dítěte či jeho rozvoj prostřednictvím mimoškolních aktivit. Není-li prokázána existence (jiného) relevantního důvodu, který by vylučoval uplatnění výchovného modelu v podobě střídavé péče a soud svěří v takovém případě dítě do výlučné péče jednoho z rodičů, poruší tím práva druhého rodiče na rodinný život a na péči o děti. Pokud byla zároveň v řízení prokázána řada okolností, které svědčí jednoznačně ve prospěch střídavé péče, nemůže být okolnost, že dítě nastupuje školní docházku, argumentem ve prospěch stanovení výlučné péče jednoho z rodičů. V pozdějším nálezu potom Ústavní soud doplnil, že pokud jsou podmínky pro svěřeni do péče naplněny u obou rodičů zhruba stejně, pak samotná skutečnost, že nezletilý má nastoupit do první třídy základní školy, nepředstavuje automatickou a nezvratnou překážku jeho svěřeni do střídavé péče ani tehdy, když bydliště obou rodičů dělí větší vzdálenost.

V nálezu sp. zn. II. ÚS 1626/22 ze dne 15. 8. 2022 se Ústavní soud naopak zabýval úpravou péče u dětí starších, blízcích se dospělosti. **U dětí vyššího věku** je podle Ústavního soudu nutné respektovat jejich řádně zjištěné přání, nejsou-li dány nějaké specifické okolnosti, které by odchýlení se od něj zdůvodňovaly. V citované věci šlo o chlapce ve věku 14 let, který vyslovil přání u otce zůstat a změnit v této souvislosti základní školu. Odvolací soud rozhodl v rozporu s právním nezletilého, neboť zhodnotil, že jeho názor nepředstavuje zásadní vodítko

pro úpravu poměrů předběžným opatřením. Za klíčový aspekt projednávaného případu Ústavní soud označil respekt k postoji nezletilého stěžovatele, který se nachází ve věku blízcím se dospělosti, a je tedy již schopen samostatně formulovat svůj vlastní názor na rozhodování soudů o jeho životě a vnímat důsledky svého postoje. Názor dítěte, které se věkem blíží dospělosti, podle Ústavního soudu nelze pominout v žádném řízení před obecnými soudy, které se týká rozhodování o jeho životě. To se týká i řízení o nařízení předběžného opatření.

Ústavní soud se také zabýval **dokazováním** v řízení o péči o nezletilé dítě. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 699/22 ze dne 28. 6. 2022 se vyjádřil tak, že není porušením práva na soudní ochranu, pokud soud nenařídil na návrh kolizního opatrovníka znalecký posudek k prokázání manipulace dítěte ze strany jednoho z rodičů, pokud vyhodnotí, že by další, časově náročné, psychologické zkoumání nezletilou nepřiměřeně zatěžovalo. Nezletilou v citované věci přímo slyšel jak soud prvního stupně, tak i soud odvolací. Uzavřely, že nezletilá nepochybně problematiku styku s otcem řešila s matkou, ale soudu rozumně vysvětlila svůj názor a přání. Odvolací soud neshledal důvod pro to, aby ji dále nepřiměřeně zatěžoval případným dalším časově náročným psychologickým zkoumáním. Ústavní soud tento postup aproboval a uzavřel, že oba soudy ve věci provedly dostatečné dokazování, zabývaly se podstatnými kritérii pro rozhodnutí o stanovení režimu péče o nezletilou.

Vedle sporů rodičů o typ péče o nezletilé se Ústavní soud zabýval v tomto roce znovu také rozhodováním o **styku nezletilého dítěte s prarodiči**. V nálezu sp. zn. II. ÚS 395/22 ze dne 28. 7. 2022 považoval za důležité, aby při posuzování splnění podmínky existence citového vztahu, který není jen přechodný, podle § 927 občanského zákoníku soudy přihlídkly k věku dítěte, a s tím související reálné možnosti dítěte takový citový vztah k prarodičům mít. V citované věci Ústavní soud považoval za relevantní, že nezletilá má pouze jednoho rodiče a stěžovatelé jsou její jedinou blízkou rodinou ze strany matky. Významné bylo též, že matka nezletilé udržovala se svými rodiči dobré vztahy, a lze tedy předpokládat, že pokud by nezemřela, nezletilá by se s prarodiči v určitém rozsahu dále vídala. Za klíčovou považoval Ústavní soud také okolnost, že otec nezletilé neučinil žádnou snahu narovnat vztahy se stěžovateli, byť by to bylo v zájmu nezletilé, jak ostatně ve vyjádření k ústavní stížnosti sám uvedl.

Dva nálezy v roce 2022 byly věnovány **odebrání dětí z rodiny**. V nálezu sp. zn. III. ÚS 3146/21 ze dne 13. 9. 2022 se Ústavní soud zabýval podmínkami odnětí dítěte z péče rodičů a jeho svěření do pěstounské péče. K prolomení práva dítěte nebýt oddělen od svých rodičů jako nezbytného zásahu v zájmu dítěte může dojít, je-li takový zásah nezbytný pro zajištění ochrany některého z absolutních práv dítěte před jeho rodiči, s ohledem na vážnost zásahu je přitom zřejmé, že míra ohrožení absolutních práv dítěte bude muset dosahovat určité kvalifikované intenzity. Toto krajní opatření přitom nemůže být odůvodněno jen tím, že v jiném prostředí bude o dítě postaráno „lépe“, než pokud by bylo v péči rodičů. Rozhodnutí nelze postavit na důvodech, které pro takový zásah zákon vůbec nepředvídá; v citované věci byly těmito okolnostmi rozumové schopnosti stěžovatelů, jejich sociální adaptabilita, duševní úroveň nezletilé a rozdíl mezi kvalitou výchovného prostředí stěžovatelů a pěstounů.

Nález sp. zn. IV. ÚS 412/22 ze dne 29. 11. 2022 se týkal umístění nezletilého dítěte do zařízení ochranné výchovy. Ústavní soud v něm zdůraznil, že v případě, že soud rozhoduje o umístění nezletilého dítěte do zařízení ochranné výchovy, je povinen zkoumat jak zákonné předpoklady, tak nejlepší zájem nezletilého dítěte. Umístění do diagnostického ústavu nevratným způsobem předurčuje prospívání dítěte v jeho dalším životě a představuje citelný zásah soudu do jeho osobního a rodinného života. Zjišťuje-li soud nejlepší zájem dítěte, nelze jej posoudit řádně bez provedení výslechu nezletilého před soudem a zjištění jeho postoje, je-li dítě schopno formulovat svůj názor. Soud také pochybil, pokud neusiloval ani o zlepšení vzájemné komunikace mezi rodiči nezletilého a vztahů v rodině obecně.

Právo na soudní a jinou právní ochranu

Právo na spravedlivý proces

Právo na spravedlivý soudní proces je jedním ze základních pilířů právních řádů všech demokratických států, které svým občanům garantují nezávislou a nestrannou soudní moc. Každý jedinec by měl mít státem zajištěné právo na spravedlivé a objektivní projednání a rozhodnutí své věci před nezávislým a nestranným státním orgánem, a to bez zbytečných průtahů řízení. Porušení či upření tohoto práva přináší jedinci dalekosáhlé důsledky, jelikož vede k nemožnosti domoci se spravedlnosti a nemožnosti nápravy porušování jiných lidských práv u soudu. Toto téma úzce souvisí s historií našeho státu, ve které bylo právo na spravedlivý soudní proces též hrubě porušováno. Právě proto věnuje přezkumu porušení tohoto práva Ústavní soud každoročně mimořádnou pozornost.

Jednou z důležitých podkategorií práva na spravedlivý proces je **právo na přístup k soudu**. Namítaným porušením tohoto práva se Ústavní soud zabýval v plenárním nálezu sp. zn. Pl. ÚS 104/20 ze dne 28. 6. 2022, ve kterém soudci řešili povinnost věřitele složit zálohu na náklady insolvenčního řízení. Plénum tímto nálezem zamítlo návrh Nejvyššího soudu na zrušení § 108 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který stanovuje věřitelům povinnost složit spolu s insolvenčním návrhem zálohu na náklady řízení. Ústavní soud provedl u napadeného ustanovení insolvenčního zákona tzv. test rovného zacházení, v jehož rámci se zaměřil především na jeho proporcionalitu, legitimitu a racionalitu. Dospěl přitom k závěru, že návrh není důvodný. Povinnost složit zálohu na náklady insolvenčního řízení podle napadeného ustanovení je součástí stanoveného postupu při uplatnění práva podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jehož úprava náleží zákonodárci. Výrazné posílení ochranných prvků, které mají věřitele odradit od podávání šikanózních insolvenčních návrhů, je legitimním cílem napadeného ustanovení. Zavedení zálohy na náklady insolvenčního řízení, jako institutu sledujícího eventuálně i reparační funkci, je ústavněprávně ospravedlnitelné a nepředstavuje překážku v přístupu k soudu dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Ze senátních nálezů řešících případné porušení práva na přístup k soudu můžeme zmínit rovněž nálezy sp. zn. IV. ÚS 2431/21 ze dne 19. 7. 2022, sp. zn. I. ÚS 2583/21 ze dne 29. 9. 2022 a sp. zn. III. ÚS 2373/21 ze dne 30. 6. 2022.

Porušení práva na přístup k Nejvyššímu správnímu soudu bylo řešeno v nálezu sp. zn. IV. ÚS 2431/21 ze dne 19. 7. 2022.

Nález sp. zn. IV. ÚS 2431/21: Aktivní procesní legitimace k podání návrhu na zrušení opatření obecné povahy podle § 101a odst. 1 soudního řádu správního

Stěžovatel, který je zapsaným spolkem sdružujícím osoby trpící Bechtěrevovou chorobou, napadl u Nejvyššího správního soudu části opatření obecné povahy, jimiž Ministerstvo zdravotnictví v roce 2021 omezilo v souvislosti s epidemií covid-19 provoz poskytovatelů lázeňské léčebně rehabilitační péče. Stěžovatel uvedl, že léčba osob trpících touto chorobou se realizuje mj. právě v lázních a v důsledku stanovených podmínek nemohli členové stěžovatele lázeňskou péčí čerpat jako samoplátci, ale pouze jako péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění. Nejvyšší správní soud s odkazem na svou dřívější judikaturu návrhy odmítl jako podané osobou k tomu zjevně neoprávněnou. Stěžovatel nemá právo napadnout opatření obecné povahy, protože toto opatření nemá přímý a nezprostředkovaný vztah k jeho právům.

Ústavní soud konstatoval, že Nejvyšší správní soud nepřistupuje k otázce aktivní procesní legitimace u opatření obecné povahy konzistentně. V jeho judikatuře lze vysledovat dva odlišné proudy. Nyní přezkoumávané usnesení spadá do přísnější větve, která vyžaduje, aby opatření obecné povahy mělo přímý a nezprostředkovaný vztah k právům navrhovatele; takový vztah údajně není bez dalšího dán mezi regulací činnosti podnikatelů a právní sférou jeho zákazníků. Ústavní soud však nepovažuje takto úzký výklad za ústavně souladný. Naopak se přiklání k výkladu, který provedl rozšířený senát v usnesení sp. zn. 1 Ao 1/2009 a následně Nejvyšší správní soud v rozsudku sp. zn. 3 As 2/2021. Zákaz poskytování lázeňské léčebně

rehabilitační péče pro pacienty nutně vede k tomu, že takovou péči nemohou využívat, protože nebude nikdo, kdo by jim ji nabídl a poskytl. Stejně tak zákaz mířený na pacienty, podle kterého by jim bylo zakázáno takovou péči využívat, by dopadal i do práv poskytovatelů této péče, jelikož by sice službu nabízet a poskytovat mohli, ale nikdo by ji nemohl využívat. Jak se již ukázalo, hranice pro vymezení adresátů opatření obecné povahy je velmi tenká a naprostou většinu zákazů je možné formulovat tak, aby byl zákaz uložen jen jedné straně, avšak dopad měl i na stranu druhou. Nejvyšší správní soud tak porušil právo stěžovatele na přístup k soudu.

V nálezech sp. zn. I. ÚS 2583/21 ze dne 29. 9. 2022 a sp. zn. III. ÚS 2373/21 ze dne 30. 6. 2022 řešili soudci právo na přístup k soudu v souvislosti s **podáním datovou schránkou**. Ústavní soud shledal, že nejde o odepření přístupu k soudu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny, neprojedná-li soud podání zaslání z datové schránky advokátní kanceláře bez připojení uznávaného elektronického podpisu zastupujícího advokáta, a to i v případě, že byl jejím společníkem a jednatelem. Pokud však soudy s advokátem i přes jeho pochybení opakovaně komunikují, je jejich povinností advokáta vyzvat k odstranění vady podání, a zajistit tak účastníkovi řízení přístup k soudu.

Ideálním řešením soudního sporu, pokud již k němu dojde, je samozřejmě jeho **smírné urovnání**, k němuž jsou soudy povinny účastníky řízení vést. Ze závěru nálezu sp. zn. III. ÚS 406/22 ze dne 26. 4. 2022 vyplývá, že pokud obecný soud v době svého rozhodování ví o tom, že účastníci řízení chtějí spor urovnat smírně, je povinen této skutečnosti uzpůsobit svůj procesní postup. V projednávané věci tak soud nepostupoval a jednal ve zjevném rozporu se zákonným požadavkem usilovat o smír mezi účastníky. Dopustil se ústavně nepřípustné svévole tím, že ignoroval procesní úkony účastníků řízení, jimiž byla projevena dispozice s předmětem řízení. Takové rozhodnutí soudu bylo nepřezkoumatelné a bylo jím porušeno právo účastníků řízení na přístup k soudu.

Velká část rozhodnutí Ústavního soudu se týká problematiky **dokazování**, i když do této oblasti zasahují soudci pouze zdrženlivě a přenechávají ji soudům

obecným. Zajímavým nálezem v této souvislosti je nález sp. zn. I. ÚS 1785/21 ze dne 28. 6. 2022 zabývající se povinností soudu zvážit **obrácení důkazního břemene** v případě medicínskoprávního sporu. Tyto spory jsou v poslední době poměrně časté. Soudci I. senátu dovodili, že pokud zdravotnická dokumentace neobsahuje zákonem stanovené náležitosti, a v důsledku toho žalobci hrozí neúspěch pro neunesení důkazního břemene k tvrzení vzniku újmy na zdraví, je obecný soud povinen rozhodnout o obrácení důkazního břemene. Pokud v takovém případě žalovaný poskytovatel zdravotní péče neprokáže opak, předpokládá se, že postupoval *non lege artis*.

Zamítavým nálezem sp. zn. IV. ÚS 699/22 ze dne 28. 6. 2022 se Ústavní soud vyjádřil k citlivé problematice dokazování v řízení o úpravě styku rodiče s nezletilým. Judikoval v něm, že obecný soud po provedeném dokazování, jehož součástí byl i pohovor s nezletilým dítětem zaměřený na zjištění jeho nejlepšího zájmu, nemá bez dalšího povinnost nařídít provedení znaleckého posudku ke zjištění údajné míry manipulace s nezletilým dítětem ze strany rodiče v případě, že by další psychologické zkoumání dítě nepřiměřeně zatěžovalo. Takový postup soudu nepředstavuje porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

V nálezu sp. zn. II. ÚS 2765/20 ze dne 7. 4. 2022 Ústavní soud řešil problematiku rozhodování o **předběžné otázce**; dospěl k závěru, že rozhodne-li civilní soud o předběžné otázce opačně než dříve v pravomocném rozsudku správní soud, porušuje princip předvídatelnosti soudního rozhodování a ochrany legitimního očekávání účastníků řízení a tím i jejich ústavně chráněné právo na spravedlivý proces.

Zajímavou problematikou **soudcovského dotváření práva s ohledem na autonomii vůle stran** se soudci zabývali v nálezu sp. zn. I. ÚS 550/22 ze dne 29. 11. 2022. Soudcovské dotváření práva nastupuje v případě, že interpretační a výkladové postupy nevedly k jednoznačnému konkrétnímu řešení daného případu. Ústavní soud připomněl zásadu autonomie vůle, k níž doplnil, že při výkladu právního jednání je třeba dát přednost skutečné vůli účastníků smlouvy nad formálním projevem. Soudcovské dotváření práva, které směřuje proti principu autonomie vůle a smluvní svobody jednotlivců, je přípustné pouze

za kumulativního splnění dvou podmínek – zaprvé, je-li vyžadováno účelem a podstatou zákona, historií jeho vzniku, systematickými souvislostmi nebo některým z ústavních principů; zadruhé, předloží-li obecný soud pro nutnost soudcovského dotváření práva mimořádně přesvědčivé argumenty. O nepřipustnou formu soudcovského dotváření práva a tím o porušení principu autonomie vůle se jedná v případě, že obecný soud nerespektuje shodné tvrzení smluvních stran o zamýšleném obsahu ujednání, které samozřejmě neodporuje zákonu a dobrým mravům. Pokud soud zaujme vlastní výklad, který vede k důsledkům nezamýšleným smluvními stranami, porušuje právo na soudní ochranu.

Autonomie vůle se týkal též nálezn. sp. zn. II. ÚS 2883/21 ze dne 19. 4. 2022.

Nález sp. zn. II. ÚS 2883/21: K neplatnosti dohody o rozvázání pracovního poměru pod nátlakem

Stěžovatel byl zaměstnancem města Žatec na základě pracovní smlouvy na dobu neurčitou. Byl zadržen policejním orgánem pro podezření z manipulace s veřejnými zakázkami. V cele předběžného zadržení ho navštívil tajemník města, který se ho snažil přimět k podpisu dohody o rozvázání pracovního poměru s poukazem na citlivé informace o jeho aktivitách v pracovní době (sledování pornografie na internetu). Stěžovatel za těchto okolností dohodu podepsal. Následujícího dne byl propuštěn na svobodu a s městem zahájil pracovněprávní spor o určení, že je dohoda u rozvázání pracovního poměru neplatná. Odvolací soud sice připustil, že ze strany tajemníka šlo o bezprávnou výhrůžku, nicméně žalobu stěžovatele zamítl s tím, že byla promlčena. Na rozdíl od okresního soudu nepřipustil, že uplatnění této námítky je v rozporu s dobrými mravy. Ústavní soud uvedl, že ze strany tajemníka města se jednalo o bezprávnou výhrůžku, neboť hrozil nepřipustným zásahem do osobnosti stěžovatele, tedy do jeho práva na zachování důstojnosti, vážnosti, cti a soukromí. Účastníci soukromoprávních vztahů se musí s důvěrou spolehnout na ochranu autonomie skutečně svobodné vůle, neboť jde o jednu ze základních podmínek fungování

právního státu. Podobné chování a nátlak, jakému byl v daném případě vystaven stěžovatel, nemůže soud demokratického právního státu připustit, a to ani s poukazem na možné formální hmotněprávní či procesněprávní pochybení žalobce. Tím, že korektiv dobrých mravů neuplatnil, dopustil se odvolací soud porušení zásad spravedlivého procesu.

Odškodnění za pád na chodníku a podmínky vzniku odpovědnosti vlastníka komunikace řešil nálezn. sp. zn. I. ÚS 2853/21 ze dne 16. 6. 2022. Nejvyšší soud v napadeném rozhodnutí vyšel ze závěrů publikovaných ve svém dřívějším rozhodnutí, že vlastník je odpovědný pouze za závady ve schůdnosti chodníku, které není možno předvídat. V odůvodnění rozhodnutí se však již nezabýval otázkou zkoumání podmínek vzniku odpovědnosti vlastníka komunikace ve smyslu občanského zákoníku, zejména posouzením řádného plnění povinnosti vlastníka udržovat komunikaci ve stavu umožňujícím bezpečný pohyb osob. Samozřejmě i zde přichází v úvahu závěr o spoluúčasti poškozeného na vzniklé újmě. Z odůvodnění rozhodnutí však neplyne, že by se touto otázkou Nejvyšší soud zabýval. Rozhodnutí nebylo řádně odůvodněno a argumentace stěžovatele řádně vypořádána, čímž Nejvyšší soud porušil právo na soudní ochranu.

Specifika trestního řízení

I v roce 2022 byl Ústavní soud konfrontován s otázkami týkajícími se ústavních práv obviněného, popřípadě jiných subjektů trestního řízení. Mezi více než dvěma stovkami věcí, ve kterých Ústavní soud v souvislosti se zárukami spravedlivého procesu v trestním řízení rozhodoval, si zaslouží pozornost stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22 ze dne 10. 5. 2022 (141/2022 Sb.), jehož těžištěm bylo posouzení toho, jaké výroky má obsahovat **soudní rozhodnutí o opravných prostředcích** (odvolání či dovolání) obviněného v trestním řízení.

Stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22: K rozhodování odvolacího (resp. dovolacího) soudu podle § 258 odst. 2 (resp. § 265k odst. 2) trestního řádu

Ústavní soud se v řízení, iniciovaném čtvrtým senátem Ústavního soudu, zabýval otázkou: „Vyhoví-li odvolací soud odvolání, popř. dovolací soud dovolání, které podal obviněný, toliko zčásti (např. ve výroku o trestu nebo náhradě škody), má tento soud podle čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod povinnost zamítnout nebo odmítnout zvláštním výrokem zbytek odvolání (popř. dovolání), anebo postačí, že se vypořádá se všemi podstatnými námitkami v odvolání (popř. dovolání) a že v důsledku toho nevzniknou pochybnosti o tom, že neshledal důvodnými případné námitky proti ostatním výročkům napadeného rozhodnutí (např. výroku o vině)?“

Ústavní soud při formulaci odpovědi na tuto otázku vyšel z toho, že ochrana principu právní jistoty, zvláště je-li dovozena způsobem, který pomíjí provázanost a specifičnost právní úpravy řízení ve věcech odvolání, popř. dovolání v trestních věcech, musí reflektovat zejména materiální rozměr základních práv a svobod. Podle Ústavního soudu nelze přisvědčit názoru, že by stanovením povinnosti vypořádat se zvláštním výrokem soudu (rozhodujícím o opravném prostředku) s každým výrokem napadeným opravným prostředkem došlo k reálnému posílení ochrany práv obviněných. Dovodil, že splní-li trestní soud svou povinnost vypořádat se zevrubně a srozumitelně s argumentací obviněného v odůvodnění svého rozhodnutí, je požadavek promítnutí těchto úvah do zvláštního výroku pouze formalistickým posílením ochrany práv obviněného. Jinak řečeno, právní postavení obviněného není prosazováním takové povinnosti nikterak reálně posíleno. Plénum Ústavního soudu jednomyslně dospělo k závěru, že porušením Listiny a Ústavy není, obsahuje-li oddělitelná část napadeného rozhodnutí odvolacího soudu (ve smyslu § 258 odst. 2 trestního řádu) či dovolacího soudu (ve smyslu § 265k odst. 2 trestního řádu) pouze částečně vyhovující výrok (ve výroku o trestu nebo o ochranném

opatření, o náhradě škody apod.) a neobsahuje-li zvláštní výrok zamítající nebo odmítající odvolání, popř. dovolání, ve zbývajících částech; přičemž podmínkou je, že se v odůvodnění vypořádá se všemi podstatnými námitkami.

K použití trestního řádu se Ústavní soud dále vyjádřil i v nálezu sp. zn. II. ÚS 289/22 ze dne 19. 4. 2022, ve kterém dovodil, že **dovolání obviněného podané prostřednictvím substituta** zvoleného či ustanoveného obhájce musí být považováno za dovolání podané obhájcem. Dle Ústavního soudu otázka (ne)využití substitučního oprávnění spadá zcela do sféry vztahu mezi klientem a jeho advokátem, která je chráněna čl. 37 odst. 2 Listiny a do níž státní moci nepřísluší jakkoliv zasahovat. Jelikož v projednávané věci měl být přístup k soudu stěžovateli odepřen z důvodu provedení procesního úkonu jiným advokátem než jeho ustanoveným obhájcem, Ústavní soud shledal porušení stěžovatelova práva na soudní ochranu, právní pomoc a jeho práva na obhajobu. Za rozhodnou Ústavní soud považoval skutečnost, že § 26 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, dává advokátovi možnost nechat se zastoupit jiným advokátem „v rámci svého pověření“, v němž je v zásadě tato možnost neomezená.

V nálezu sp. zn. I. ÚS 1365/21 ze dne 22. 2. 2022 se Ústavní soud vyjádřil k tomu, jak se ústavněprávní záruky spravedlivého procesu promítají do postupu soudu prvního stupně v případě, že je mu v trestním řízení věc vrácena odvolacím soudem.

Nález sp. zn. I. ÚS 1365/21: Právo na soudní ochranu při vrácení věci odvolacím soudem v trestním řízení

V projednávané věci okresní soud opakovaně rozhodl tak, že stěžovatele zprostil obžaloby, k odvolání státního zástupce však krajský soud rozhodnutím okresního soudu v neveřejném zasedání opakovaně rušil a vrátil mu věc zpět k dalšímu řízení s pokyny týkajícími se doplnění dokazování, případně způsobu hodnocení důkazů. Ústavní soud dospěl k závěru

o porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces a presumpci nevinu, když shledal, že krajský soud sám hodnotil důkazy, přehodnocoval skutková zjištění okresního soudu, vyvozoval vlastní skutková zjištění a činil si názor na věrohodnost svědků odlišně od okresního soudu, aniž by sám prováděl, byť jen částečně dokazování.

Ústavní soud zdůraznil, že odvolací soud skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně nemůže přehodnocovat jako celek z jiného hlediska, než zda tohoto skutkového stavu bylo dosaženo na základě dokazování provedeného řádně a v potřebném rozsahu a zda jej soud prvního stupně přesvědčivě, vnitřně nerozporně a vyčerpávajícím způsobem zdůvodnil. Jednotlivé důkazy provedené před soudem prvního stupně pak smí odvolací soud posuzovat toliko co do zákonnosti způsobu jejich provedení a co do logičnosti a úplnosti jejich hodnocení. Ústavní soud dále upozornil, že vlastní skutková zjištění může odvolací soud činit pouze tehdy, pokud sám dokazování doplní či znovu provede důkaz již provedený soudem prvního stupně. Pokud se rozhodne tak učinit, musí důkaz provést ve veřejném zasedání v souladu se zásadami přímosti, bezprostřednosti, volného hodnocení důkazů a umožnit obviněnému v zásadě stejný standard práva na obhajobu, jako kdyby byl důkaz proveden v hlavním líčení (tj. umožnit mu být přítomen, klást otázky, jde-li o výslech svědka, spoluobviněného či soudního znalce, vyjádřit se k obsahu i způsobu provedení důkazu, učinit v návaznosti na něj další důkazní návrhy atd.) v souladu se zásadami zajištění práva na obhajobu a kontradiktornosti.

Dále Ústavní soud doplnil, že soud prvního stupně musí respektovat pokyn odvolacího soudu a splnit jej. Odepřít jej může jen výjimečně, a to tehdy, je-li takový pokyn explicitně formulován jako protiústavní (např. pokud by odvolací soud výslovně uložil soudu prvního stupně, že musí učinit určité skutkové zjištění), případně je-li jeho zastřená protiústavnost zcela zřejmá. Takový závěr může soud prvního stupně dle Ústavního soudu učinit v zásadě jen tehdy, jestliže jeho rozsudky ruší odvolací soud opakovaně a skutečnost, že tak činí proto, aby přiměl soud prvního stupně k převzetí

svých skutkových závěrů či hodnocení důkazů, vyplývá z konkrétních skutečností a současně takový postup odvolacího soudu nemá žádné legitimní vysvětlení.

K otázce ústavněprávních záruk při dokazování v trestním řízení se Ústavní soud vyjádřil v nálezu sp. zn. IV. ÚS 2773/20 ze dne 15. 2. 2022, v němž se zabýval důkazem **pachové identifikace**. Zdůraznil, že tento důkaz nemůže být pro uznání viny důkazem jediným, ale musí existovat další důkazně podložené skutečnosti, které spolu s pachovou identifikací vytvoří uzavřený řetězec důkazů, přičemž nesmí existovat žádná jiná reálná možnost, že by se činu mohl dopustit někdo jiný než osoba obviněná či později obžalovaná. Vyšel přitom ze závěru, že výsledky metody pachové identifikace představují nepřímý či podpůrný důkaz, a proto nelze pouze z něj jednoznačně a bez důvodných pochybností dovodit, že se určitá osoba dopustila trestného činu, jenž se na daném místě stal a který je jí kladen za vinu, ač jinak řádně a procesně relevantně ztotožněná pachová stopa svědčí s určitou pravděpodobností o tom, že taková osoba se v blíže neurčené době vyskytovala na místě činu.

Vzhledem k hrozícím důsledkům odsouzení pro trestný čin existují v trestním řízení pro osoby podezřelé, obviněné či obžalované z trestného činu další specifické ústavněprávní záruky spravedlivého procesu, přičemž jednou ze záruk základních práv obviněného může být i **právo na bezplatnou obhajobu**. Toto právo bylo stěžovateli odepřeno v případě, který Ústavní soud posuzoval náležením sp. zn. III. ÚS 3501/20 ze dne 1. 2. 2022, v němž dovodil, že při rozhodování o nároku na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu je nutno posoudit současně finanční možnosti obviněného a při jejich nedostatečnosti i jeho potenciál do budoucna. Dostatečnost tohoto potenciálu je obecně možno odůvodnit skutečností, že obviněný je schopen práce a výděлку, nelze tak však učinit bez dalšího v situaci, kdy doloží, že jsou po něm v exekuci nebo insolventi vymáhány vysoké finanční závazky. Nepříznají-li soudy nárok na bezplatnou obhajobu, aniž by se vypořádaly s námitkami obviněného o jeho v několikletém období neřešitelné finanční situaci, jde o porušení jeho základního práva na bezplatnou pomoc obhájce.

V nálezu sp. zn. I. ÚS 1881/21 ze dne 29. 3. 2022 Ústavní soud připomněl, že každý má právo, aby trestní řízení vedené proti němu bylo projednáno a ukončeno **v přiměřené lhůtě**, a to bez ohledu na překážky, které orgánům činným v trestním řízení klade stát právními předpisy. Ústavní soud dospěl k závěru, že ve stěžovatelské věci, kdy od zahájení jeho trestního stíhání do podání obžaloby uplynulo bezmála sedm let, trvalo trestní řízení nepřiměřeně dlouho, a to bez ohledu na možné objektivní překážky, které státním zastupitelstvím bránily řízení ukončit.

V nálezu sp. zn. III. ÚS 2919/21 ze dne 1. 3. 2022 měl Ústavní soud možnost vyjádřit se k nezákonnému používání trestů a obdobných institutů trestního práva v době nesvobody, kdy i jen dovolávání se vlastních základních práv (svobod) mohlo být samo o sobě důvodem perzekuce.

Nález sp. zn. III. ÚS 2919/21: Stanovení tzv. zbytkového trestu při rozhodování o účasti na rehabilitaci

V projednávané věci byl stěžovatelem muž, který byl účasten soudní rehabilitace podle § 2 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o soudní rehabilitaci“). Část trestu uloženého stěžovateli v sedmdesátých letech minulého století stěžovatel nevykonal. Když byl částečně zbaven způsobilosti k právním úkonům, bylo mu nařízeno, aby se podrobil ochrannému ústavnímu psychiatrickému léčení, a následně byl vystěhován do Německé spolkové republiky. Rozsudkem okresního soudu ze dne 5. 3. 1991 bylo rozhodnuto tak, že se rozsudek, kterým byl stěžovatel v roce 1977 odsouzen, prohlašuje za zrušený ve výroku o vině trestným činem hanobení republiky a jejího představitele, trestní stíhání stěžovatele pro tento trestný čin tak bylo dle zákona o soudní rehabilitaci zastaveno. Naopak za trestný čin útoku na státní orgán a dále za pokus trestného činu hanobení národa, rasy a přesvědčení, kterých se rehabilitace podle zákona o soudní rehabilitaci netýkala, byl stěžovateli stanoven „zbytkový trest“ odnětí svobody v délce trvání dvou měsíců. Ve prospěch stěžovatele podala tehdejší ministryně

spravedlnosti proti usnesení okresního soudu stížnost pro porušení zákona, kterou však Nejvyšší soud zamítl.

Ústavní soud po vyžádání spisového materiálu zjistil, že ve spise je založeno též osvědčení Ministerstva obrany o tom, že stěžovatel byl účastníkem odboje a odporu proti komunismu. Konkrétně se pak od roku 1974 do konce 80. let 20. století pokoušel svou protikomunistickou činností o obnovu svobody a demokracie. O to více lze mít ale podle Ústavního soudu pochybnost, zda a za jakých okolností se stěžovatel skutečně dopustil trestných činů, na něž se rehabilitace podle zákona o soudní rehabilitaci přímo ze zákona nevztahuje, a zda nebylo rozhodnutí o jejich spáchání stěžovatelem naopak jen způsobem orgánů veřejné moci, jak stěžovatele zdiskreditovat, znepříjemnit mu život a udělat z něj „běžného kriminálního“. Ústavní soud zdůraznil, že tato zjištění měla vést Nejvyšší soud k náležitému zvážení, zda bylo přiměřené stěžovateli stanovit zbytkový trest odnětí svobody. Dodal, že obecný soud při zvažování splnění podmínek rehabilitace jistě nemůže bez dalšího výčet skutkových podstat podléhajících ze zákona soudní rehabilitaci sám rozšiřovat, nicméně podle Ústavního soudu může zvážit závažnost ostatních trestných činů (původně zahrnutých do souhrnného nebo úhrnného trestu) právě při stanovení zbytkového trestu, přičemž taková úvaha soudu smí vést i k tomu, že od stanovení zbytkového trestu upustí.

V nálezu sp. zn. IV. ÚS 1536/22 ze dne 15. 11. 2022 Ústavní soud připomněl, že zákaz nucení k výpovědi (popř. **zákaz nucení k sebeobviňování**) je třeba vykládat ve smyslu čl. 40 odst. 4 Listiny tak, že státní moc nemá zneužívat jeho mezí k neoprávněnému získávání usvědčujících důkazů proti tomu, kdo vypovídá v jiné věci jako svědek, byť mu byla výslovně poskytnuta možnost výpověď odmítnout. Zdůraznil, že zásadu zákazu nucení k výpovědi, resp. zákazu nucení k sebeobviňování, je nutné vykládat extenzivně, aby státní moc neměla možnost mezí jejich aplikace zneužívat k neoprávněnému získávání usvědčujících důkazů. Jinak řečeno, to mimo jiné znamená, že nikdo nemůže být sankcionován za nepravdivou výpověď, kterou o své (nikoli cizí) trestné činnosti učinil

v jakémkoliv řízení před orgánem veřejné moci (tato zásada tedy přesahuje jazykové vyjádření skutkové podstaty § 346 odst. 2 trestního zákoníku). Ústavní soud doplnil, že za hrozbu či nucení k výpovědi je přitom nutné považovat i hrozbu následného stíhání za spáchání trestného činu křivé výpovědi podle § 346 odst. 2 trestního zákoníku.

Náhrada škody za nezákonné rozhodnutí a nesprávný úřední postup

Uplynulý rok přinesl několik rozhodnutí, v nichž Ústavní soud shledal pochybení obecných soudů při aplikaci a interpretaci zákona č. 82/1998 Sb., což v důsledku vedlo k porušení práva stěžovatelů na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem, garantovaného čl. 36 odst. 3 Listiny.

Ústavní soud se i v roce 2022 vyjádřil k otázce **náhrady škody za nepřiměřenou délku správního řízení**. Ve věci řešené v nálezu sp. zn. IV. ÚS 2404/21 ze dne 22. 2. 2022 dospěl k závěru, že správní řízení a navazující soudní řízení je třeba z ústavněprávního hlediska považovat za řízení jediné. Pokud obecný soud při stanovení celkové délky řízení, ve kterém mělo dojít k porušení práva na řízení bez zbytečných průtahů (čl. 38 odst. 2 Listiny), nepřihlédne rovněž k délce správního řízení, jež soudnímu řízení předcházelo, porušuje právo účastníka na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem. Ústavní soud se tak vymezil proti úvahám Nejvyššího soudu, dle nichž při posuzování nároků na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení bude rozhodné, zda se jednalo o správní řízení, jehož předmětem je základní právo nebo svoboda, neboť u nich vyplývá právo na přiměřenou délku řízení z čl. 38 odst. 2 Listiny. Toto rozlišení není dle Ústavního soudu přesvědčivé.

Obdobným způsobem obrátil Ústavní soud pozornost i na délku přípravného řízení v **trestních věcech**. V nálezu sp. zn. I. ÚS 1029/21 ze dne 13. 1. 2022 podotkl, že spojují-li obecné soudy odpovědnost státu za újmu způsobenou jednotlivci v trestním řízení striktně s vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání,

aniž by s ohledem na specifické okolnosti věci zohlednily negativní následky způsobené mu v přípravné fázi trestního řízení, postupují příliš formalisticky a nesouladně se smyslem a účelem odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Stát nelze *a priori* zbavit odpovědnosti strohým konstatováním, že v době, kdy nastaly negativní události v životě stěžovatele, ještě nebylo vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání, a to tím spíše, nastaly-li těsně před jeho formálním zahájením. Při posuzování odpovědnosti státu za škodu je nutno přihlédnout k celému trestnímu řízení a všem s ním spojeným negativním důsledkům komplexně.

Na tomto místě je rovněž nutno připomenout otázku **zveřejňování majetkových příznání** zastupitelů obcí a krajů, jež je podrobněji rozebrána v subkapitole o ochraně soukromého a rodinného života. Podstatou této série rozhodnutí bylo právě řízení o náhradě nemateriální újmy způsobené umožněním bezplatného nahlížení do registru oznámení veřejných funkcionářů. Dle stanoviska pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 57/22 ze dne 29. 11. 2022 nicméně toto nahlížení v období do 31. 12. 2020, čili do vykonatelnosti nálezu sp. zn. Pl. ÚS 38/17 ze dne 11. 2. 2020, nemělo za následek nezákonnost postupu Ministerstva spravedlnosti jako správce registru oznámení.

Právo na samosprávu

I v uplynulém roce obdržel Ústavní soud řadu návrhů na zrušení obecně závazných vyhlášek nebo jejich částí ze strany Ministerstva vnitra. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 27/21 ze dne 11. 10. 2022 jednomu z těchto návrhů vyhověl. Dospěl totiž k závěru, že napadená vyhláška o místním poplatku za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu kanalizace byla vydána opožděně. Pro splnění podmínky vydání takovéto vyhlášky byl rozhodující kolaudační souhlas pro stavbu daného kanalizačního řadu a možností připojit se na obcí budovanou stavbu kanalizace došlo ke zhodnocení stavebního pozemku.

V nálezu sp. zn. II. ÚS 2765/20 ze dne 7. 4. 2022 Ústavní soud upozornil na dopad odlišného hodnocení právní otázky různými soudy na legitimní očekávání účastníků a na právo na samosprávu. V dané věci nejdříve správní soudy konstatovaly, že usnesení obce vedoucí k převodu pozemku z jejího vlastnictví do vlastnictví fyzických osob netrpělo vadou. Následně však civilní soudy takovou vadu v rozhodování zastupitelstva obce shledaly. Nejvyšší soud tak dle Ústavního soudu porušil princip předvídatelnosti soudního rozhodování, právo stěžovatelů na spravedlivý proces a v důsledku toho i ústavně zaručené právo na samosprávu.

STATISTIKA ROZHODOVACÍ
ČINNOSTI V ROCE 2022

Statistika rozhodování Ústavního soudu v roce 2022

Rozhodnutí za rok 2022 celkem		
3568		
nálezy	usnesení	stanoviska pléna
153	3413	2

Nálezy za rok 2022 ⁱ⁾		
153		
vyhověno (alespoň částečně)	zamítnuto (alespoň částečně)	vyhověno a zamítnuto
128	28	3

Plenární rozhodnutí za rok 2022 ⁱⁱⁱ⁾	
38	
nálezy	usnesení
12	26

Senátní rozhodnutí za rok 2022	
3528	
nálezy	usnesení
141	3387

Usnesení za rok 2022 (včetně procesních) ⁱⁱ⁾						
3413						
zjevná neopodstatněnost	vady návrhu	po lhůtě	neoprávněnost navrhovatele	nepříslušnost	nepřípustnost	zastaveno
2579	315	66	46	108	428	36
75,5 %	9,2 %	1,9 %	1,3 %	3,2 %	12,5 %	1 %

Vysvětlivky:

i) Některé nálezy obsahují více výroků, proto součet nálezů, v nichž bylo návrhu alespoň částečně vyhověno, a nálezů, jimiž byl návrh zamítnut, neodpovídá celkovému počtu nálezů. „Obojetné“ nálezy (vyhověno a zároveň zamítnuto) byly 3, což je v tabulce zachyceno.

ii) Nezanedbatelné množství usnesení obsahuje více výroků. V tabulce je zachycen počet jednotlivých výroků, jejichž absolutní součet se nerovná součtu přijatých usnesení (obdobně to platí u procentuálního vyjádření, kde součet netvoří 100 % a počet jednotlivých typů výroků je vztažen k celkovému počtu usnesení, a to včetně procesních).

iii) Kromě stanovisek pléna (v roce 2022 byla přijata dvě).

Řízení o zrušení zákonů a jiných právních předpisů – počet rozhodnutí

19			
Vyhověno (alespoň částečně)		Nevyhověno	
2		9	
Návrhy na zrušení zákona	Návrhy na zrušení jiného právního předpisu	Návrhy na zrušení obecně závazné vyhlášky	Návrhy na zrušení nařízení obce/kraje
15 (9 nálezů)	3 (1 nález)	1 (1 nález)	0 (0 nálezů)
Vyhověno alespoň částečně	Vyhověno alespoň částečně	Vyhověno alespoň částečně	Vyhověno alespoň částečně
1	1	1	0

Řízení o ústavních stížnostech^{iv)} – počet rozhodnutí

3541											
Vyhověno (alespoň částečně)						Nevyhověno (zamítnuto alespoň částečně)					
126						19					
Ústavní stížnost směřovala proti: ^{v)}											
Rozhodnutí soudu	Rozhodnutí správní	Rozhodnutí jiné	Jiný zásah	Zákon	Jiný pr. předpis	OZV	Nařízení obce/kraje	Rozhodnutí ÚS	Opatření ob. povahy	Interní předpis	Ostatní
3370	80	162	98	50	10	1	0	3	2	0	23

Řízení o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu – návrh na obnovu řízení – počet rozhodnutí

1	
Vyhověno	Nevyhověno
0	1

Proběhla též dvě řízení o zaujetí stanoviska pléna. V jiných typech řízení Ústavní soud v roce 2022 nerozhodoval.

Průměrná délka řízení u věcí skončených v letech 2007–2022

		ve dnech	v měsících a dnech	
Průměrná délka řízení	ve všech věcech	146	4 měsíce	26 dnů
	ve věcech plenárních	316	10 měsíců	16 dnů
	ve věcech senátních	143	4 měsíce	23 dnů
	ve věcech, v nichž bylo rozhodnuto nálezem	364	12 měsíců	4 dny
	ve věcech, v nichž bylo rozhodnuto odmítnutím pro zjevnou neopodstatněnost	152	5 měsíců	2 dny
	při ostatních způsobech ukončení řízení	83	2 měsíce	23 dnů

Průměrná délka řízení u věcí skončených v roce 2022

		ve dnech	v měsících a dnech	
Průměrná délka řízení	ve všech věcech	81	2 měsíce	21 dnů
	ve věcech plenárních	277	9 měsíců	7 dnů
	ve věcech senátních	79	2 měsíce	19 dnů
	ve věcech, v nichž bylo rozhodnuto nálezem	268	8 měsíců	28 dnů
	ve věcech, v nichž bylo rozhodnuto odmítnutím pro zjevnou neopodstatněnost	78	2 měsíce	18 dnů
	při ostatních způsobech ukončení řízení	70	2 měsíce	10 dnů

Vysvětlivky:

- iv) Zahnuje též řízení o komunálních stížnostech dle čl. 87 odst. 1 písm. c) a řízení o návrhu politické strany nebo hnutí dle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy.
- v) Některá podání směřují vůči více typům aktů; proto neodpovídá součet počtu rozhodnutí v řízení o ústavních stížnostech počtu návrhů dle této části tabulky.

Veřejná ústní jednání

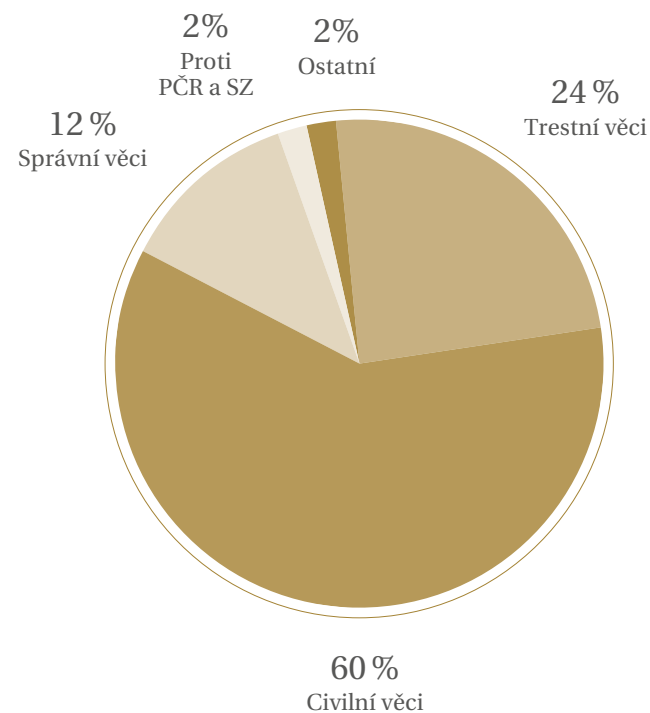
Počty veřejných ústních jednání

Rok	Věci plenární	Věci senátní
2010	7	18
2011	8	20
2012	2	17
2013*	1	1
2014*	0	0
2015*	0	0
2016*	0	1
2017	1	0
2018	0	0
2019	1	0
2020	0**	0
2021	0	0
2022	0	0

*) snížené počty ústních jednání v důsledku změny zákona

***) jedna věc – Pl. ÚS 33/16, 2× nařízena a opakovaně zrušena

Věcná struktura návrhů na zahájení řízení v roce 2022

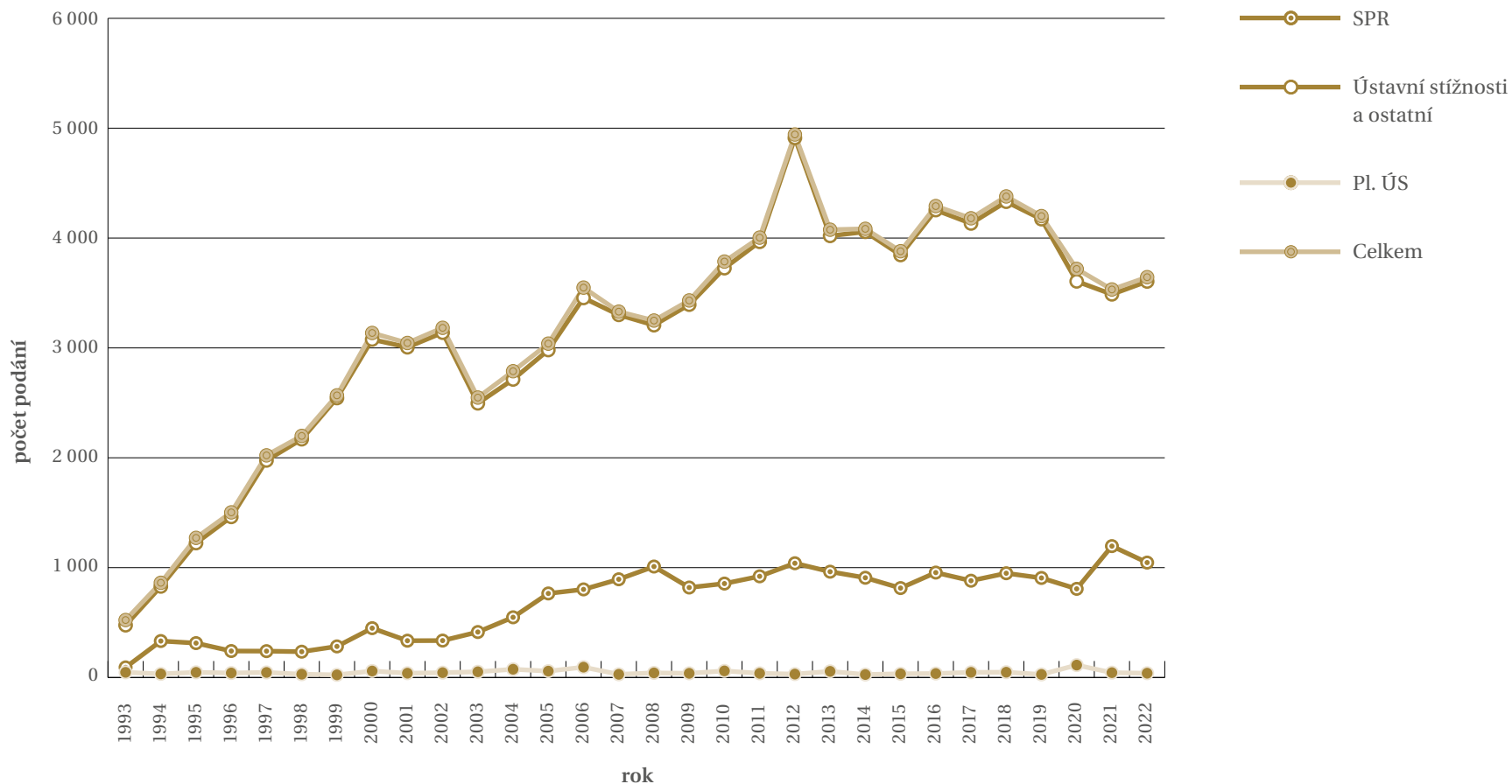

Statistika z pohledu návrhů na zahájení řízení a ostatních podání

ROK	Počet podání			
	Celkem	Pl. ÚS	Ústavní stížnosti a ostatní	SPR
1993	523	47	476	92
1994	862	33	829	332
1995	1 271	47	1 224	313
1996	1 503	41	1 462	241
1997	2 023	47	1 976	240
1998	2 198	29	2 169	235
1999	2 568	24	2 544	283
2000	3 137	60	3 077	449
2001	3 044	38	3 006	335
2002	3 183	44	3 139	336
2003	2 548	52	2 496	414
2004	2 788	75	2 713	548
2005	3 039	58	2 981	765
2006	3 549	94	3 455	802
2007	3 330	29	3 301	894

ROK	Počet podání			
	Celkem	Pl. ÚS	Ústavní stížnosti a ostatní	SPR
2008	3 249	42	3 207	1 010
2009	3 432	38	3 394	819
2010	3 786	60	3 726	855
2011	4 004	38	3 966	921
2012	4 943	31	4 912	1 040
2013	4 076	56	4 020	963
2014	4 084	27	4 057	908
2015	3 880	34	3 846	814
2016	4 291	36	4 255	955
2017	4 180	47	4 133	881
2018	4 379	48	4 331	949
2019	4 200	28	4 172	906
2020	3 719	113	3 606	807
2021	3 532	44	3 488	1 196
2022	3 644	39	3 605	1 046
Celkem	94 965	1 399	93 566	20 349

Vývoj počtu podání v letech 1993–2022

PRÁVNÍ ÚPRAVA
A VNITŘNÍ PŘEDPISY

Ústavní pořádek, zákon o Ústavním soudu a základní organizační dokumenty

Ústavní soud je Ústavou České republiky, vyhlášenou pod č. 1/1993 Sb., definován jako soudní orgán ochrany ústavnosti. Kromě vlastní Ústavy České republiky tvoří ústavu v širším smyslu (ústavní pořádek) Listina základních práv a svobod, v období federace přijatá jako ústavní zákon č. 23/1991 Sb., v České republice pak znovu vyhlášená pod č. 2/1993 Sb., ovšem již bez uvozovacích ustanovení. Součástí ústavního pořádku jsou dále zejména ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, ústavní zákony související s rozpadem Československa a konstituováním České republiky jako nového, nástupnického státu (ústavní zákon č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky, ústavní zákon č. 29/1993 Sb., o některých dalších opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky) a ústavní zákony upravující státní hranice České republiky se sousedními státy.

Ve smyslu nálezu sp. zn. Pl. ÚS 36/01 ze dne 25. 6. 2002 (N 80/26 SbNU 317; 403/2002 Sb.) Ústavní soud považuje za součást ústavního pořádku, a tudíž referenční kritérium při ústavním přezkumu též mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jež byly ratifikovány a vyhlášeny.

Vlastní řízení před Ústavním soudem upravuje zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Právě tento zákon stanoví, jak předvidá čl. 88 odst. 1 Ústavy České republiky, kdo a za jakých podmínek je oprávněn podat návrh na zahájení řízení, a další pravidla o řízení před Ústavním soudem. V řízení před Ústavním soudem se přiměřeně uplatní též ustanovení občanského soudního řádu a předpisy vydané k jeho provedení (§ 63 zákona o Ústavním soudu), ve zvláštních případech pak ustanovení trestního řádu o řízení před soudem (§ 108 a 138 zákona o Ústavním soudu).

Ústava v užším slova smyslu, tedy ústavní zákon č. 1/1993 Sb., nebyla v roce 2022 změněna, přičemž změna nedoznala ani Listina základních práv a svobod, ani zákon o Ústavním soudu.

Vnitřní předpisy

Činnost Ústavního soudu se řídí též interními předpisy, upravujícími nejen jeho organizační strukturu a správu, ale i provádějícími zákonnou právní úpravu výkonu ústavního soudnictví.

Základními vnitřními předpisy upravujícími vlastní výkon ústavního soudnictví jsou:

- rozhodnutí o ustavení senátů Ústavního soudu, přijímané plénem Ústavního soudu podle § 11 odst. 2 písm. m) zákona o Ústavním soudu,
- pravidla rozdělení agendy, přijímaná plénem Ústavního soudu podle § 11 odst. 2 písm. m) zákona o Ústavním soudu,
- rozhodnutí o atrakci senátních věcí plénem, přijímané plénem podle § 11 odst. 2 písm. k) zákona o Ústavním soudu,
- kancelářský a spisový řád, přijímaný plénem Ústavního soudu podle § 11 odst. 2 písm. l) zákona o Ústavním soudu.

Na základě těchto předpisů přijímaných a schvalovaných plénem Ústavního soudu vydává předseda Ústavního soudu pro každý kalendářní rok rozvrh práce Ústavního soudu a jeho změny. Všechny tyto předpisy navíc Ústavní soud zveřejňuje na svých internetových stránkách. V roce 2022 nedošlo ke změně těchto předpisů a s ohledem na celoroční absenci jednoho soudce nedošlo ani ke změně ve složení senátů – ve II. senátu tak celý rok působili jen dva stálí soudci. Předseda Ústavního soudu proto počínaje dnem 9. 5. 2022 snížil o čtvrtinu nápad nových věcí soudci Jaromíru Jirsovi, protože ten podle rozvrhu práce dlouhodobě zastupoval scházejícího člena II. senátu.

Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu

Přístup k informacím o rozhodovací činnosti Ústavního soudu zajišťuje kromě jiných zdrojů též Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu. Jedná se o oficiální sbírku určenou pro veřejnou potřebu, v níž jsou na základě § 59 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákona č. 404/2012 Sb., uveřejňovány všechny nálezy přijaté jak plénem, tak jednotlivými senáty Ústavního soudu. Kromě nálezů jsou v ní publikována rovněž vybraná usnesení, na jejichž uveřejnění touto formou se usneslo plénum Ústavního soudu. V souladu s rozhodnutím pléna č. Org. 16/09 dále obsahuje stanoviska pléna vydávaná v souvislosti s rozhodovací činností podle ustanovení § 23 zákona o Ústavním soudu, které upravuje postup v případě, že senát v souvislosti se svou rozhodovací činností dospěje k právnímu názoru odchylnému od právního názoru Ústavního soudu vysloveného v nálezu. O předložené otázce rozhoduje plénum a stanoviskem pléna je senát v dalším řízení vázán.

V roce 2022 pokračovalo vydávání Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu v elektronické podobě a jednotlivé svazky členěné podle ročníků vzhledem k datu vydání v nich obsažených rozhodnutí jsou dostupné na webových stránkách Ústavního soudu v sekci týkající se rozhodovací činnosti (<https://www.usoud.cz/sbirka-nalezu-a-usneseni-us>).

Jednotlivé ročníky Sbírky nálezů a usnesení jsou rozčleněny do šesti svazků, které tak nyní obsahují nálezy, vybraná usnesení a stanoviska pléna Ústavního soudu přijatá vždy ve dvou po sobě jdoucích kalendářních měsících. V průběhu roku 2022 bylo zpracováno a v elektronických svazcích zpřístupněno 171 nálezů, 15 vybraných usnesení a jedno stanovisko pléna Ústavního soudu v celkovém rozsahu 1 753 stran. Posledním elektronicky publikovaným svazkem v roce 2022 byl svazek č. 101 coby IV. díl ročníku 2020. Další rozhodnutí určená k publikaci v následujících svazcích Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu jsou průběžně připravována.

Již od roku 1994, kdy vyšel první tištěný svazek Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, je součástí každého publikovaného rozhodnutí právní věta vystihující jeho nejpodstatnější závěry. Pokud některý soudce nesouhlasí s rozhodnutím

pléna či jeho odůvodněním, resp. jako člen senátu zaujme odlišné stanovisko k výroku či odůvodnění rozhodnutí senátu, jsou i tato odlišná stanoviska připojena k publikovaným rozhodnutím. Protože současná elektronická podoba Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu umožňuje fulltextové vyhledávání, jednotlivé svazky již neobsahují věcný ani systematický rejstřík. Jednotlivá rozhodnutí však lze vyhledávat podle spisové značky, data rozhodnutí či populárního názvu, které jsou též součástí přehledného obsahu.

Sbírka zákonů

V průběhu roku 2022 bylo na základě § 57 odst. 1 zákona o Ústavním soudu vyhlášeno ve Sbírce zákonů 14 nálezů přijatých v řízení o kontrole norem podle čl. 87 odst. 1 písm. a) a b) Ústavy České republiky. Jedná se tedy o rozhodnutí o návrzích na zrušení zákona či jiného právního předpisu nebo jejich jednotlivých ustanovení, u nichž je vyhlášení ve Sbírce zákonů spojeno s jejich vykonatelností. V případě nálezu sp. zn. Pl. ÚS 27/21 ze dne 11. října 2022 nebylo uveřejněno jeho odůvodnění tak, jak to umožňuje § 57 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, neboť se jednalo o rozhodnutí o návrhu na zrušení obecně závazné vyhlášky obce, tedy právního předpisu, který nebyl ve Sbírce zákonů nebo předcházejících obdobných sbírkách vyhlášen. Jiné případy, kdy Ústavní soud rozhoduje nálezem vyžadujícím obligatorní publikaci ve Sbírce zákonů, v roce 2022 nenastaly.

Redakci Sbírky zákonů Ministerstva vnitra byly v roce 2022 předány k publikaci následující nálezy Ústavního soudu:

1. nález sp. zn. Pl. ÚS 20/21 ze dne 7. prosince 2021 (4/2022 Sb.), jímž byla na návrh skupiny senátorů zrušena část zákona č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů;
2. nález sp. zn. Pl. ÚS 18/21 ze dne 30. listopadu 2021 (5/2022 Sb.) ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 35/2021 Sb., o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních

- úřadů, § 12 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 8 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a § 45 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů; návrh skupiny senátorů byl zamítnut;
3. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 1/20 ze dne 7. prosince 2021 (14/2022 Sb.) týkající se návrhu skupiny senátorů na zrušení části zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, v přechodných ustanoveních čl. II zákona č. 363/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů; výrok nálezů byl zamítavý;
  4. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 43/18 ze dne 18. ledna 2022 (28/2022 Sb.), kterým Ústavní soud zamítl návrh Krajského soudu v Ostravě na zrušení § 60b zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a čl. II bodů 3 a 4 zákona č. 206/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony;
  5. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 2/20 ze dne 9. listopadu 2021 (112/2022 Sb.) týkající se problematiky rodného čísla jako identifikátoru pohlaví, jímž byl zamítnut návrh na zrušení částí § 29 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 21 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, a § 13 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů;
  6. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 39/18 ze dne 22. března 2022 (114/2022 Sb.) ve věci návrhu na zrušení částí § 1 odst. 1, § 2f a 4a včetně poznámky pod čarou č. 15 a přílohy zákona č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (liniový zákon), ve znění pozdějších předpisů; návrh skupiny senátorů byl zamítnut;
  7. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 7/18 ze dne 22. března 2022 (119/2022 Sb.) řešící problematiku odběru a uchovávání vzorků DNA, kterým byl zčásti zamítnut a zčásti odmítnut návrh Městského soudu v Praze na zrušení části § 65 odst. 1 a 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
  8. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 49/18 ze dne 26. dubna 2022 (171/2022 Sb.) ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), vyhlášky č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami, ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky č. 618/2006 Sb., kterou se vydávají rámcové smlouvy, vyhlášky č. 376/2011 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o veřejném zdravotním pojištění, a vyhlášky č. 201/2018 Sb., o stanovení hodnot bodu, výše úhrad hrazených služeb a regulačních omezení pro rok 2019; návrh skupiny senátorů byl zamítnut;
  9. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 10/22 ze dne 14. června 2022 (183/2022 Sb.), jímž byla na návrh skupiny senátorů zrušena pro rozpor s principem rovnosti a zákazem diskriminace některá ustanovení zákona č. 324/2021 Sb., o jednorázovém odškodnění subjektů dotčených mimořádnou událostí v areálu muničních skladů Vlachovice-Vrbětice a o změně některých zákonů;
  10. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 104/20 ze dne 28. června 2022 (254/2022 Sb.) týkající se povinnosti složit zálohu na náklady insolvenčního řízení, kterým byl zamítnut návrh Nejvyššího soudu na zrušení § 108 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů;
  11. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 30/21 ze dne 19. července 2022 (274/2022 Sb.) ve věci návrhu na zrušení části bodu 80 přílohy č. 4 nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění nařízení vlády č. 208/2021 Sb.; návrh veřejného ochránce práv týkající se vymezení obsahové náplně živnostenské činnosti „Poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy“ byl zamítnut;
  12. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 12/19 ze dne 19. července 2022 (279/2022 Sb.) o návrhu Nejvyššího správního soudu na zrušení § 129a odst. 3 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů; návrh byl zamítnut;

13. nález sp. zn. Pl. ÚS 7/22 ze dne 13. září 2022 (317/2022 Sb.), kterým byl zamítnut návrh skupiny poslanců na zrušení některých ustanovení zákona č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
14. nález sp. zn. Pl. ÚS 27/21 ze dne 11. října 2022 (326/2022 Sb.), jímž byla zrušena obecně závazná vyhláška obce Přišimasy č. 1/2019 ze dne 4. prosince 2019 o místním poplatku za zhodnocení stavebního pozemku možnostmi jeho připojení na stavbu kanalizace, a to dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů.

Kromě zmiňovaných nálezů umožňuje § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, aby byly ve Sbírce zákonů publikovány rovněž další akty Ústavního soudu ve formě sdělení, jestliže o jejich vyhlášení Ústavní soud rozhodne. Na základě rozhodnutí pléna č. Org. 16/09 jsou tak do Sbírký zákonů k vyhlášení odesílána všechna stanoviska pléna přijatá podle § 23 zákona o Ústavním soudu, a to včetně odůvodnění. V roce 2022 se jednalo o následující sdělení o přijetí stanoviska pléna:

- sdělení o přijetí stanoviska pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22 ze dne 10. května 2022 (141/2022 Sb.) k rozhodování odvolacího (resp. dovolacího) soudu podle § 258 odst. 2 (resp. § 265k odst. 2) trestního řádu.

Sbírka právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů

Dne 1. ledna 2022 nabyl účinnosti zákon č. 35/2021 Sb., o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů, dle něhož byla zřízena nová elektronická sbírka jakožto informační systém veřejné správy spravovaný Ministerstvem vnitra. V této Sbírce právních předpisů se kromě jiných aktů zveřejňují také rozhodnutí Ústavního soudu o návrhu na zrušení právního předpisu územního samosprávného celku nebo právního předpisu

správního úřadu nebo jejich jednotlivých ustanovení. Publikovány tak budou nálezy i usnesení, jimiž bude rozhodnuto o návrzích na zrušení obecně závazných vyhlášek a nařízení obcí a krajů, ale též nařízení krajských hygienických stanic, Státní veterinární správy, Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky a Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského.

V roce 2022 zaslal Ústavní soud k uveřejnění ve Sbírce právních předpisů jedno rozhodnutí, a to nález sp. zn. Pl. ÚS 27/21 ze dne 11. října 2022 (326/2022 Sb.), jímž byla na návrh Ministerstva vnitra zrušena obecně závazná vyhláška obce Přišimasy č. 1/2019 ze dne 4. prosince 2019 o místním poplatku za zhodnocení stavebního pozemku možnostmi jeho připojení na stavbu kanalizace, a to dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů.

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A VNĚJŠÍ VZTAHY

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti. Jeho úloha proto spočívá hlavně a především v rozhodovací činnosti. Mezinárodní kontakty jako takové tedy nemohou stát v jádru aktivit Ústavního soudu. Jeho práci a působení ale nepochybně obohacují. Postavení Ústavního soudu v ústavněprávním systému naší země je ojedinělé. Ve vnitrostátním prostředí postrádá partnera, který by disponoval analogickými pravomocemi. Současně platí, že neexistuje orgán, který by mu byl nadřízen. V této souvislosti je zahraniční spolupráce významným prostředkem, jímž Ústavní soud získává možnost konzultovat, poradit se a rozšířit své perspektivy, neboť právě zahraniční protějšky Ústavního soudu nezřídka stojí před obdobnými výzvami. Sdílení zkušeností může leckdy napomoci k jejich efektivnímu uchopení.

Nadnárodní aktivity Ústavního soudu mají jednak mnohostranný, jednak dvoustranný charakter. Formalizovaná, resp. systematizovaná multilaterální kooperace se odehrává nejčastěji prostřednictvím Konference evropských ústavních soudů. S ohledem na skutečnost, že Ústavní soud České republiky zmíněné organizaci v letech 2017–2021 předsedal, byl jeho mezinárodní záběr pochopitelně intenzivnější. Ještě širším fórem pro mnohostrannou kooperaci je Světová organizace ústavního soudnictví, jejímž členem je od počátku i Ústavní soud České republiky. Zavedeným a dozajista přínosným formátem multilaterální spolupráce jsou také mezinárodní konference, ať už jejich tematika pokrývá akademické, tj. spíše teoretické právní otázky, nebo praktické záležitosti aplikace práva. Nejkonkrétnější výsledky, především pro praxi, přinášejí bilaterální jednání. Přímá diskuse soudců, popř. odborného personálu o záležitostech spojených s výkonem funkcí svěřených ústavním soudům je nezastupitelným podnětem k zefektivnění ochrany ústavnosti a lidských práv v nejširším smyslu slova. Bilaterální spolupráce má tedy ve sféře nadnárodních aktivit Ústavního soudu nezastupitelné místo.

Roky 2020 a 2021 byly hluboce poznamenány pandemickou krizí. Rok 2022 se v tomto ohledu obešel bez větších omezení, což se projevilo i v oblasti mezinárodní mobility, potažmo mezinárodních vztahů. Moderní komunikační technologie, jejichž potenciál byl v nedávné době naplno rozvinut, se ale pravděpodobně natrvalo staly významným komplementem při praktické realizaci zahraniční spolupráce.

Cesty představitelů Ústavního soudu do zahraničí

Soudce Ústavního soudu David Uhlíř se 10. května zúčastnil mezinárodní konference, kterou uspořádal Ústavní soud Rumunska u příležitosti svého třicetiletého výročí. Tématem odborného setkání byla úloha ústavního soudu jako garanta ústavnosti, rovnováhy a stability demokracie a právního státu. Konference byla organizovaná v kombinovaném režimu, tzn. při prezenční i vzdálené participaci řečníků. S příspěvkem vystoupila celá řada osobností evropské justice, reprezentující jak nadnárodní instituce, tak národní ústavní soudy a jim analogická soudní tělesa. Mezi řečníky nechyběl předseda Evropského soudu pro lidská práva Robert Spano, předsedkyně Benátské komise Claire Bazy Malaurie, předseda španělského Ústavního soudu Pedro José González-Trevijano Sánchez, předseda francouzské Ústavní rady Laurent Fabius, předsedkyně litevského Ústavního soudu Danutė Jočienė, předsedkyně moldavského Ústavního soudu Domnica Manole či soudce portugalského Ústavního soudu José Figueiredo Dias. Soudce David Uhlíř ve svém příspěvku přiblížil tři dekády Ústavního soudu České republiky, a to prostřednictvím pojednání o třech okruzích významných právních otázek, kterými se český orgán ochrany ústavnosti v minulosti zabýval.

Ve středu 25. května proběhlo v odpoledních hodinách (v režimu online) jednání Kruhu předsedů Konference evropských ústavních soudů (*Conference of European Constitutional Courts*, CECC). Kruh předsedů je výkonným a rozhodovacím orgánem zmíněné organizace, která sdružuje čtyřicet evropských ústavních soudů a ekvivalentních institucí. Cílem jeho jednání bylo především schválení organizačních záležitostí týkajících se XIX. kongresu CECC, který uspořádá Ústavní soud Moldavské republiky, a to z titulu své soudobé předsednické funkce. Jednání, vedené předsedkyní Ústavního soudu Moldavské republiky paní Domnicou Manole, své cíle naplnilo. Dohodou reprezentantů členských soudů byly schváleny např. téma a termín nadcházejícího kongresu. Účastníci jednání se dohodli také na společném postupu Konference evropských ústavních soudů na půdě Světové konference ústavního soudnictví (*World Conference on Constitutional Justice*, WCCJ), v jejímž Byró je CECC kolektivně zastupována svým předsednickým soudem.

V polovině června navštívil předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský Lucemburk. Účelem pracovní cesty byla trojice setkání. Oficiální program otevřela schůzka s předsedou a místopředsedou lucemburského Ústavního soudu Rogerem Lindenem a Francisem Delaportem. Vedle paralel v působnosti a funkcích pojí zmíněné ústavní soudy také členství v mezinárodních justičních organizacích, konkrétně v Konferenci evropských ústavních soudů a ve Světové konferenci ústavního soudnictví. První část jednání byla věnována výměně informací stran nejnovější judikatury obou institucí, druhá se potom zaměřila na situaci v mezinárodním soudním prostředí a na mezinárodní situaci v širším kontextu. V rámci druhé schůzky přijal Pavla Rychetského na půdě Soudního dvora Evropského unie jeho předseda Koen Lenaerts. Rozprava byla mimo jiné věnována vztahu ústavních soudů členských států Evropské unie se Soudním dvorem, resp. otázkám interakce národních systémů ochrany ústavnosti se systémem ochrany a prosazování unijního práva. Stranou nezůstal ani institut předběžné otázky, který je ovšem mnohem častěji využíván obecnými soudy. Na setkání s předsedou Soudního dvora navázala schůzka s českými zástupci u unijních soudních orgánů. Těmi jsou pan Jan Passer (soudce Soudního dvora), paní Petra Škvařilová-Pelzl (soudkyně Tribunálu) a pan David Petrlík (soudce Tribunálu).

Soudce Ústavního soudu Jiří Zemánek se ve dnech 15. a 16. září účastnil mezinárodní konference v Rize, kterou lotyšský Ústavní soud pořádal u příležitosti pětadvacátého výročí svého založení a současně stoletého výročí lotyšské ústavy. Hlavním tématem odborného setkání byla *udržitelnost jako ústavní hodnota a její budoucí výzvy*. Tento obecnější námět zahrnul tři další konkrétnější témata, která korespondovala se třemi konferenčními bloky. První blok, který byl otevřen po úvodních projevech lotyšského prezidenta Egilse Levitse a předsedy lotyšského Ústavního soudu Aldise Laviņše, se zaměřil na *udržitelnost demokracie*, resp. zabýval se otázkou, *jak bránit demokracii demokratickými prostředky*. Druhý blok byl věnován *udržitelnosti základních práv a otázce přizpůsobení základních práv věku moderních technologií*. Konečně třetí panel se zabýval *udržitelností životního prostředí*, resp. otázkou *zda se v tomto případě jedná o politickou preferenci (politiky) nebo základní právo*. Mezi řečníky, kteří na konferenci vystoupili, nechyběl ani soudce Jiří Zemánek, který se ve svém příspěvku věnoval judikatuře českého Ústavního soudu ve věci ochrany demokratických hodnot.

Na pozvání předsedy Ústavního soudu Slovenské republiky se místopředseda a generální sekretář Ústavního soudu České republiky zúčastnili 11. ročníku mezinárodní vědecké konference *Ústavné dni*. Toto odborné setkání, které pravidelně spolupořádá Ústavní soud Slovenské republiky a košická právnická fakulta, bylo letos dedikováno Ústavě Slovenské republiky, která byla přijata právě před třiceti lety. Mezi řečníky nechyběl místopředseda Ústavního soudu České republiky Jaroslav Fenyk, který přednesl projev s názvem „Vliv judikatury Ústavního soudu České republiky na rozhodovací praxi obecných soudů“.

Ve dnech 4.–7. října se na indonésském Bali konal 5. kongres Světové konference ústavního soudnictví (*World Conference on Constitutional Justice, WCCJ*). Původ WCCJ sahá do roku 1996, kdy Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva (lépe známá jako Benátská komise) navázala spolupráci s několika regionálními organizacemi sdružujícími ústavní soudy či jiné ekvivalentní orgány přezkumu ústavnosti. V roce 2009 Benátská komise uspořádala první kongres Světové konference ústavního soudnictví a v návaznosti na něj zařadila ustavení jejího permanentního orgánu, tzv. Byró. V roce 2011 byl ve své konečné podobě schválen Statut WCCJ. Členskou základnu této globální platformy dnes tvoří soudní instituce ze 120 zemí světa. Smyslem existence WCCJ je podpora konstruktivního soudního dialogu v celosvětovém měřítku. Členství ve WCCJ umožňuje nejširší možnou výměnu perspektiv, poznatků a zkušeností napříč právními systémy a právními kulturami. Umožňuje navazovat kontakty a hledat podporu tehdy, hrozí-li ústavním soudům neopodstatněný tlak zevnitř vlastní země nebo i tlak mezinárodní. Mezi účastníky 5. kongresu, jenž se věnoval tématu „Ústavní soudy a mír“, nechyběl ani Ústavní soud České republiky reprezentovaný svým generálním sekretářem Vlastimilem Göttingerem. Ten se také zúčastnil jednání Kruhu předsedů Evropské konference ústavních soudů, které v rámci světového kongresu pod předsednictvím moldavského Ústavního soudu proběhlo.

V pátek 7. října uspořádal komisař Evropské komise pro spravedlnost Didier Rynders odborné setkání, na nějž přizval zástupce orgánů ochrany ústavnosti členských zemí Evropské unie a předsedy dvou evropských soudů, tj. Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva. Ústředním tématem konference byla ochrana právního státu a role, kterou při ní hrají ústavní

soudy či ekvivalentní orgány provádějící v členských státech ústavní přezkum. Na rozdíl od tradičních konferenčních akcí bylo na bruselském mítinku vyhrazeno mnohem více prostoru multilaterální diskusi. Takový model umožnil otevřenější a přímější výměnu zkušeností, poznatků a perspektiv. Ústavní soud České republiky byl na setkání reprezentován svým soudcem Davidem Uhlířem.

V polovině října si Akademie evropského práva (*The Academy of European Law/ Die Europäische Rechtsakademie*) připomněla třicetileté výročí svého založení. Rok 1992, kdy Akademie vznikla, byl důležitým milníkem v dějinách evropské integrace, neboť právě tehdy byla podepsána tzv. Maastrichtská smlouva, která založila Evropskou unii. Státní, resp. unijní suverenita byla již tehdy citlivým tématem, přičemž na relevanci a komplexnosti tento fenomén neztratil. U příležitosti svého jubilea uspořádala Akademie v německém Trevíru kongres, jenž se zabýval právním rozměrem suverenity Evropské unie. Jako řečník byl na kongres pozván i soudce Ústavního soudu Jiří Zemánek, který přednesl příspěvek s názvem „Národní a evropská suverenita v Evropské unii: neřešitelný konflikt? – K postavení vnitrostátních ústavních soudů“. Mezi dalšími řečníky figurovali předseda Soudního dvora Evropské unie Koen Lenaerts, bývalý předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker, místopředsedkyně Ústavního soudu Lotyšské republiky Irēna Kucina, soudkyně rumunského Ústavního soudu Elena-Simina Tănăsescu a řada představitelů akademické sféry.

V témže termínu jako předchozí událost se na Právnické fakultě Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici konala mezinárodní vědecká konference pod názvem „Problematika recidivy v trestní politice státu“. Konference byla pořádána v rámci vědecko-výzkumného projektu Ministerstva školství, vědy, výzkumu a sportu Slovenské republiky – Recidiva jako kritérium hodnocení účinnosti alternativního trestání. Konference se zúčastnili mnozí zahraniční hosté, zástupci kateder trestního práva, představitelé soudnictví nebo prokuratury. Ústavní soud byl reprezentován svým místopředsedou Jaroslavem Fenykem.

V posledním říjnovém týdnu si mezinárodní vědeckou konferencí připomněl litevský Ústavní soud výročí jednoho sta let od přijetí první litevské ústavy a současně třiceti let platnosti současné Ústavy Litevské republiky. Odborné setkání,

jehož hlavní část proběhla v úterý 25. října, bylo spolupřipraveno Evropskou komisí pro demokracii prostřednictvím práva (Benátskou komisí). Konference nesoucí název „Od národní ústavy k nadnárodnímu konstitucionalismu“ se zaměřila na význam ústavního odkazu, na vývoj oficiální ústavní doktríny a na perspektivu udržitelnosti, aplikace a interpretace ústavního textu. Prostřednictvím moderních technologií se tohoto vrcholného setkání zúčastnil i místopředseda Ústavního soudu České republiky Jaroslav Fenyk, který přednesl projev, v němž shrnul třicet let ústavního přezkumu v České republice. Po úvodním představení působnosti Ústavního soudu se prof. Fenyk blíže zabýval jednotlivými tzv. dekádami Ústavního soudu a rozebral právní výzvy, které soud během své existence řešil. Neopomněl také sledovat vývoj v judikatuře Ústavního soudu.

Ve dnech 9. a 10. listopadu se zástupci analytického odboru Ústavního soudu České republiky setkali v Budapešti se svými protějšky z ústavních soudů Slovenska, Rumunska, Chorvatska, Srbska, Slovinska a Maďarska, a to v rámci semináře, jehož cílem byla výměna informací o metodách práce se zahraniční judikaturou a představení projektu ECCN (*European Constitutional Communication Network*). Podstatou zmíněného projektu je zpřístupnění a sdílení rozhodnutí různých evropských ústavních soudů v anglickém jazyce prostřednictvím databáze, která již obsahuje stovky anglických abstraktů (včetně těch, které se týkají judikatury Ústavního soudu České republiky).

Fórem soudců „Justice blízka občanovi“ oslavil Soudní dvůr Evropské unie své sedmdesáté výročí. Široké setkání představitelů unijní justice bylo slavnostně zahájeno 4. prosince. 5. prosinec byl pak celý věnován odborné konferenci, která se zaměřila na trojici témat: 1. řízení o předběžné otázce – nedávný vývoj, 2. pojem soudní nezávislosti v unijním právu a 3. Tribunál a konflikty v Evropě: nedávný vývoj na poli omezujících opatření proti Bělorusku a Rusku. Kromě toho proběhly také paralelní semináře zaměřené na následující otázky: a) srozumitelnost soudních rozhodnutí, b) charakteristické názvy soudních věcí: označení věci bez odhalení totožnosti stran, c) soudní komunikace navenek. Fórum soudců bylo završeno v úterý 6. prosince slavnostním zasedáním, kterého se zúčastnila také Jeho královská Výsost princ Guillaume, velkovévoda lucemburský. Ústavní soud byl v Lucemburku reprezentován svým předsedou Pavlem Rychetským.

Návštěvy a další události v sídle Ústavního soudu v Brně

Počátkem března přijal Ústavní soud delegaci Monitorovacího výboru Kongresu místních a regionálních samospráv Rady Evropy. Kongres místních a regionálních samospráv (*Congress of Local and Regional Authorities*, dále jen „Kongres“) je panevropským shromážděním při Radě Evropy, které reprezentuje místní a regionální samosprávy všech 47 členských států. Jeho obecným posláním je podpora dialogu a spolupráce národních vlád s místními a regionálními úřady. V rámci svých aktivit Kongres sleduje aplikaci Evropské charty místní samosprávy v členských státech Rady Evropy, resp. sleduje dodržování závazků, které z ní signatářským zemím plynou. (Evropská charta místní samosprávy byla přijata ve Štrasburku dne 15. října 1985. Od 1. září 1999 je Charta platná i v naší zemi.) Svoji monitorovací činnost Kongres provádí prostřednictvím Výboru pro naplňování povinností a závazků. Tzv. Monitorovací výbor vykonává pravidelné návštěvy v členských (signatářských) zemích a na jejich základě potom vypracovává zprávy a doporučení. Monitorovací cesty do jednotlivých států se konají pravidelně v přibližně pětileté periodicitě. Březnová cesta Monitorovacího výboru měla na programu mimo jiné návštěvu Ústavního soudu. Jejím cílem byla rozprava věnovaná místu a významu Charty ve vnitrostátním právním systému, ústavní ochraně místní a regionální samosprávy v České republice nebo judikatuře Ústavního soudu, která se ochrany místní a regionální samosprávy týká.

V souladu se svým posláním spočívajícím v ochraně ústavnosti udržuje Ústavní soud ve vztazích k jiným ústavním orgánům České republiky určitou míru zdrženlivosti a rezervovanosti. Totiž Ústavní soud je dle Ústavy oprávněn zrušit rozhodnutí jakéhokoliv orgánu veřejné moci v České republice, dojde-li k závěru, že je toto rozhodnutí v rozporu s ústavním pořádkem. Poněvadž existuje možnost, že orgány veřejné moci budou vystupovat před Ústavním soudem v roli účastníka řízení, nebylo by v zájmu zachování absolutní nezávislosti ústavního soudnictví příhodné, aby s nimi Ústavní soud jednal nad rámec justiční, vědecké nebo protokolární spolupráce. Z podstaty věci ovšem plyne, že není reálné, aby se vrcholný orgán soudní moci zcela izoloval od vnějšího světa a rezignoval na jakoukoliv komunikaci mimo hranice soudního řízení. Jakožto součást systému ústavních orgánů České republiky musí mít Ústavní soud založeny formální a společenské vztahy, a to i proto, aby mohl vést s jinými součástmi tohoto systému diskusi

o obecných otázkách ústavního, evropského a mezinárodního práva, je-li to potřebné pro hledání dalších cest ochrany ústavnosti a lidských práv. Právě v tomto kontextu se v dubnu na Ústavním soudu odehrálo setkání členů ústavně-právního výboru Senátu Parlamentu České republiky se soudci Ústavního soudu.

1. července 2022 se Česká republika ujala předsednictví v Radě Evropské unie. Podruhé v historii se tak stala určujícím činitelem při stanovování agendy a priorit této klíčové unijní instituce. Předsednictví je přirozeně považováno za jeden z nejúčinnějších nástrojů k posílení prestiže předsednického státu, jakož i k prohloubení jeho schopnosti promítnout do činnosti Evropské unie vlastní perspektivy. Předsedající země se na šest měsíců stává centrem rozhodování o unijní politice. Jakkoliv je předsednictví spojeno především s působností exekutivy, na programu předsednictví se podílí vícero tuzemských ústavních orgánů. Ústavní soud, jako vrcholný orgán soudní moci, nepominul důležitost předsednictví. S ohledem na své specifické poslání spočívající v ochraně ústavnosti a s ohledem na politické a mezinárodní konotace své působnosti se ovšem na aktivitách předsednictví nepodílel. U příležitosti události takového významu nicméně uspořádal vlastní odbornou konferenci, která byla komplementární k oficiálním akcím českého předsednictví a pojatá jako svébytný příspěvek k panevropskému diskursu o justici a právu. Dne 8. září 2022 se proto na Ústavním soudu konalo odborné sympozium s názvem: *Víceúrovňová spravedlnost: soudní ochrana v kontextu interakce národního, nadnárodního a mezinárodního systému*. Jeho smyslem bylo poskytnout hlubší vhled do systému soudní ochrany, a to především z pohledu soudce, jenž v soudním řízení nepracuje pouze s národní právní úpravou, nýbrž musí vnímat a aplikovat také práva garantovaná Úmluvou a systém práva Evropské unie. Konkrétněji, cílem akce bylo nabídnout odborné justiční veřejnosti možnost diskutovat o průnicích tří právních systémů, které pojí fakt, že všechny obsahují regulativy lidských práv, avšak současně zůstávají vzájemně autonomní. Na soudce, který rozhoduje konkrétní případ, jsou tudíž kladeny skutečně vysoké nároky na kontextuální znalost a současně na schopnost analyzovat a vyhodnotit, který z relevantních katalogů práv je v dané věci aplikovatelný, resp. jak řešit jejich eventuální kolizi. Pozvání k přednesení příspěvku přijali zástupci všech úrovní soudní struktury, včetně zástupců relevantních nadnárodních soudů, tedy Soudního dvora Evropské unie (včetně Tribunálu) a Evropského soudu pro lidská práva.

V polovině září zavítala na Ústavní soud delegace Nejvyššího soudu Státu Izrael vedená jeho předsedkyní Esther Hayut a dále složená ze soudkyně Yael Willner a soudce Noama Sohlberga. Trojice vrcholných izraelských soudců byla v České republice na pozvání Nejvyššího soudu České republiky. Izraelská soudní soustava nezná specializovaný orgán ochrany ústavnosti, kterým je v českém prostředí Ústavní soud. Je to právě Nejvyšší soud Státu Izrael, kterému je svěřena funkce ústavního přezkumu. V tomto ohledu se tedy působnost českého Ústavního soudu a izraelského Nejvyššího soudu prolínají. Hostitelem bilaterální návštěvy byl předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský, kterého na jednání doprovodil místopředseda soudu Jaroslav Fenyk a soudce Pavel Šámal. V úvodu setkání stručně pohovořil Pavel Rychetský o historii českého, resp. československého ústavního soudnictví a o působnosti a roli Ústavního soudu v právně-politickém systému České republiky. Na totožné téma následně promluvila předsedkyně Esther Hayut. Potom se diskuse zaměřila na dvě konkrétnější témata, a sice na ústavní a lidskoprávní výzvy, kterým soudní orgány čelily během koronavirové pandemie, a na otázku lidské důstojnosti v judikatuře soudů. V závěru návštěvy si hosté prohlédli budovu Ústavního soudu, která patří mezi nejpozoruhodnější a nejvýznamnější brněnské stavby.

Ústavní soud České republiky věnuje mezinárodní justiční spolupráci patřičnou pozornost a je pevnou součástí nadnárodních soudních struktur. Jak je zmíněno již výše, v letech 2017–2021 předsedal náš soud Konferenci evropských ústavních soudů (*Conference of European Constitutional Courts*, CECC), nejvýznamnější platformě multilaterální kooperace vrcholných orgánů kontroly ústavnosti v Evropě. Předsednictví předal Ústavní soud svému moldavskému protějšku. I z toho důvodu bylo v druhém listopadovém týdnu v Brně zorganizováno bilaterální setkání obou předsednických soudů. Delegace Ústavního soudu Moldavské republiky byla vedena jeho předsedkyní Domicou Manole a dále ji tvořili soudce Nicolae Roșca a soudkyně Liuba Șova. Pracovní program bilaterální návštěvy zahrnoval několikahodinové jednání za účasti pléna Ústavního soudu, které se vedle otázek mezinárodní spolupráce věnovalo konkrétním tématům, a sice nápravě historických křivd soudními prostředky a ochraně demokratických hodnot a právního státu.

V listopadu se v Brně uskutečnilo také pracovní setkání předsedy Ústavního soudu České republiky Pavla Rychetského, předsedy Ústavního soudu Slovenské republiky Ivana Fiačana a předsedy Ústavního soudu Rakouské republiky Christoha Grabenwartera. Trilaterální formát jednání umožnil prodiskutovat témata, která jsou aktuální pro všechny tři sousedící země a jejich ústavní soudnictví. Předsedové hovořili zejména o otázkách mezinárodněprávních i otázkách týkajících se práva vnitrostátního, např. s ohledem na právní výzvy, které vyplynuly z pandemie onemocnění covid-19 a z právních opatření, která byla přijímána v reakci na ni.

Stalo se již tradicí, že vedoucí zahraničních misí, především těch, které v České republice reprezentují země blízké a partnerské, se v rámci svého působení setkávají s představiteli nejvyšších soudních orgánů, Ústavní soud nevyjímaje. Předseda Ústavního soudu proto i letos přivítal v sídle Ústavního soudu několik hlav diplomatických misí. Mezi nimi byli pan Luís de Almeida Sampaio, velvyslanec Portugalska, pan Daan Feddo Huisinga, velvyslanec Nizozemského království, paní Christy Agor, *chargé d'affaires* Velvyslanectví Spojených států amerických nebo pan Andreas Künne, velvyslanec Spolkové republiky Německo.

Třebaže se Ústavní soud musí primárně a především věnovat své funkci ochránce ústavnosti, dlouhodobě usiluje také o rozvoj edukativní činnosti. Vedle řady studentských exkurzí a besed se tak v sídle Ústavního soudu uskutečnil například mezinárodní *moot court* (ve spolupráci s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity a za účasti zahraničních profesorů a studentů), tedy simulovaný soudní proces, který je oblíbeným nástrojem zdokonalování právního vzdělávání. Na Ústavním soudu proběhl také seminář Justiční akademie o řízení před Ústavním soudem, během kterého měli účastníci možnost seznámit se s nejnovější judikaturou Ústavního soudu a s jejím vyhledáváním v systému NALUS (databáze nálezů a usnesení Ústavního soudu). V neposlední řadě lze zmínit program pro účastníky konference pořádané zástupkyní veřejného ochránce práv určené dětem. Zástupci té nejmladší generace měli možnost navštívit sídlo Ústavního soudu a s jeho zaměstnanci podebatovat o ochraně ústavnosti a právního státu. Konečně po odlmce způsobené pandemií nemoci covid-19 se Ústavní soud opět zapojil do projektu Brno Open House, v jehož rámci bylo umožněno také široké veřejnosti nahlédnout dovnitř Zemského domu, v němž Ústavní soud od počátku své existence sídlí.

PŘÍLOHA

FOTOGRAFICKÁ
PŘÍLOHA

Soudce Ústavního soudu David Uhlíř na mezinárodní konferenci, kterou uspořádal Ústavní soud Rumunska u příležitosti svého třicátého výročí (Bukurešť, květen 2022)

Předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský během on-line jednání Kruhu předsedů Konference evropských ústavních soudů (Brno, květen 2022)

Předseda Soudního dvora Evropské unie Koen Lenaerts a předseda Ústavního soudu České republiky Pavel Rychetský (Lucemburk, červen 2022)

Soudci Soudního dvora Evropské unie Petra Škvařilová-Pelzl (Tribunál), Jan Passer (Soudní dvůr) a David Petrlík (Tribunál) s předsedou Ústavního soudu Pavlem Rychetským (Lucemburk, červen 2022)

Předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský při zahájení odborného sympozia, které Ústavní soud uspořádal u příležitosti předsednictví České republiky v Radě Evropské unie (Brno, září 2022)

Odborné sympozium bylo věnováno tématu Víceúrovňová spravedlnost: soudní ochrana v kontextu interakce národního, nadnárodního a mezinárodního systému

Delegace Nejvyššího soudu Státu Izrael na návštěvě Ústavního soudu České republiky (Brno, září 2023)

Zleva: místopředseda Ústavního soudu Jaroslav Fenyk, soudce Noam Sohlberg, soudkyně Yael Willner, předsedkyně Esther Hayut (Nejvyšší soud Státu Izrael), předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský, soudce Ústavního soudu Pavel Šámal

U příležitosti pětadvacátého výročí svého založení a současně stoletého výročí lotyšské ústavy uspořádal Ústavní soud Lotyšské republiky mezinárodní konferenci věnovanou tématu udržitelnosti jako ústavní hodnotě (Riga, září 2022)

Mezi řečníky, kteří na konferenci vystoupili, nechyběl soudce Jiří Zemánek, který se ve svém příspěvku věnoval judikatuře českého Ústavního soudu ve věci ochrany demokratických hodnot

11. ročník mezinárodní vědecké konference Ústavné dni (Košice, září 2022)

Ústavní soud České republiky byl v Košicích reprezentován svým místopředsedou Jaroslavem Fenykem, který přednesl projev s názvem „Vliv judikatury Ústavního soudu České republiky na rozhodovací praxi obecných soudů“

Mezinárodní vědeckou konferencí si litevský Ústavní soud připomněl výročí jednoho sta let od přijetí první litevské ústavy a třiceti let platnosti současné Ústavy Litevské republiky, prostřednictvím videonahrávky vystoupil na konferenci místopředseda Ústavního soudu Jaroslav Fenyk (Vilnius, říjen 2022)

Předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský vítá předsedkyni Ústavního soudu Moldavské republiky na bilaterálním jednání
(Brno, listopad 2022)

Bilaterální jednání, které proběhlo za účasti pléna Ústavního soudu, se vedle otázek mezinárodní spolupráce věnovalo také nápravám historických křivd soudními prostředky a ochraně demokratických hodnot a právního státu

Předsedkyni Ústavního soudu Moldavské republiky Domnicu Manole doprovázeli soudci Nicolae Roșca a Liuba Șova

POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ
A VZTAH K MÉDIÍM

Poskytování informací

Ústavní soud poskytoval v roce 2022 údaje o své činnosti v rozsahu, který ukládá orgánům veřejné moci zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 106/1999 Sb.“ a v grafické části „ZSPI“). Základní informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb. zpřístupňuje Ústavní soud několika způsoby: na svých internetových stránkách na adrese www.usoud.cz, na úřední desce ve foyer svého sídla na adrese Brno, Joštova 8, jakož i přímo prostřednictvím svých zaměstnanců. V rámci výčtu informačních zdrojů nelze pominout internetovou databázi Ústavního soudu NALUS, zprovozněnou již v roce 2007, která obsahuje všechna rozhodnutí Ústavního soudu. Databáze přináší odborné veřejnosti, médiím a zájemcům další podrobné informace o rozhodovací činnosti Ústavního soudu a její používání je stále rozšířenější.

Ústavní soud za rok 2022 eviduje celkem 108 písemných žádostí o informace podaných podle zákona č. 106/1999 Sb. Ve většině případů bylo žádosti vyhověno a požadované informace byly poskytnuty. Všechny požadované informace poskytl Ústavní soud v roce 2022 bezplatně. Není-li možné, aby Ústavní soud žádosti o informace vyhověl, a nejedná-li se současně o situaci, kdy ji pouze odloží, neboť se nevztahuje k jeho působnosti, je Ústavní soud povinen reagovat vydáním správního rozhodnutí o odmítnutí žádosti, případně její části. Podle organizačního řádu Ústavního soudu vydává takové rozhodnutí v prvním stupni generální sekretář Ústavního soudu. V souvislosti s uplatňováním práva na informace bylo v roce 2022 vydáno 19 správních rozhodnutí o odmítnutí žádosti o informace. Převažujícím důvodem, pro který byly žádosti zcela či částečně odmítány, byla zákonná výluka dle § 2 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb., kdy se žadatelé domáhali „dovysvětlení“ konkrétních rozhodnutí Ústavního soudu, jejich analýzy, právních rad či návodů, jak se domoci svých práv, anebo výkladu právních předpisů. Stalo se tak ve 13 případech. Jedna žádost byla odmítnuta s odkazem na § 11 odst. 4 písm. b), neboť byla požadována informace o rozhodovací činnosti soudu. V jednom případě byla důvodem pro vydání rozhodnutí o odmítnutí žádosti ochrana soukromí a osobních údajů dotčených osob za využití zákonného omezení dle § 8a odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. V jednom případě byla důvodem pro odmítnutí žádosti kombinace zákonného omezení

dle § 11 odst. 4 písm. b) a současně dle § 8a odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., tedy pokud byly požadovány informace o rozhodovací činnosti soudu a současně se také jednalo o ochranu osobních a osobnostních práv dotčených osob. Jednou bylo vydáno rozhodnutí o odmítnutí žádosti dle § 14 odst. 5 písm. b) zákona č. 106/1999 Sb. z důvodu jejího neupřesnění a jednou z důvodu zneužití práva na informace. Jedenkrát pak byla aplikována možnost § 6 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb. odepřít přímé poskytnutí informací žadateli, který na přímém poskytnutí zveřejněných informací trval, ačkoliv byla žádost o poskytnutí informace podána elektronicky, požadovaná informace byla zveřejněna způsobem umožňujícím dálkový přístup a žadateli byl v zákonné lhůtě sdělen odkaz na internetovou stránku, kde se informace nachází.

Generální sekretář však ani v případech, kdy požadované informace spadají do zákonné výlučky z práva na informace, nepostupuje zcela mechanicky a pečlivě poměřuje, zda v daném konkrétním případě ústavně garantované právo veřejnosti na přístup k informacím nepřeváží práva chráněná přímo zákonnou úpravou. Stalo se tak například běžnou praxí poskytovat žadatelům návrhy na zahájení řízení o kontrole ústavnosti zákonů nebo jejich jednotlivých částí. Rovněž vyjádření vlády, Poslanecké sněmovny, Senátu a veřejného ochránce práv k těmto návrhům jsou žadatelům poskytována, a to již v průběhu rozhodovací činnosti Ústavního soudu. Právo veřejnosti na informace týkající se celospolečenské otázky, kterou řízení o kontrole norem zcela jistě představuje, a případná pozitiva s tím spojené veřejné diskuse převáží nad veřejným zájmem na nezávislosti a nestrannosti soudní moci, ačkoliv je toto chráněno přímo zákonem č. 106/1999 Sb. v § 11 odst. 4 písm. b). Ústavní soud se v této souvislosti řídí rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Társaság a Szabadságjogokért proti Maďarsku* ze dne 14. 4. 2009, č. stížnosti 37374/05.

Proti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti byla v roce 2022 podána celkem 3 odvolání. Všechna tři odvolání byla Úřadem pro ochranu osobních údajů, který je dle § 20 odst. 5 zákona č. 106/1999 Sb. odvolacím orgánem proti rozhodnutí Ústavního soudu o odmítnutí žádosti o informace, zamítnuta, a postup Ústavního soudu tím byl potvrzen.

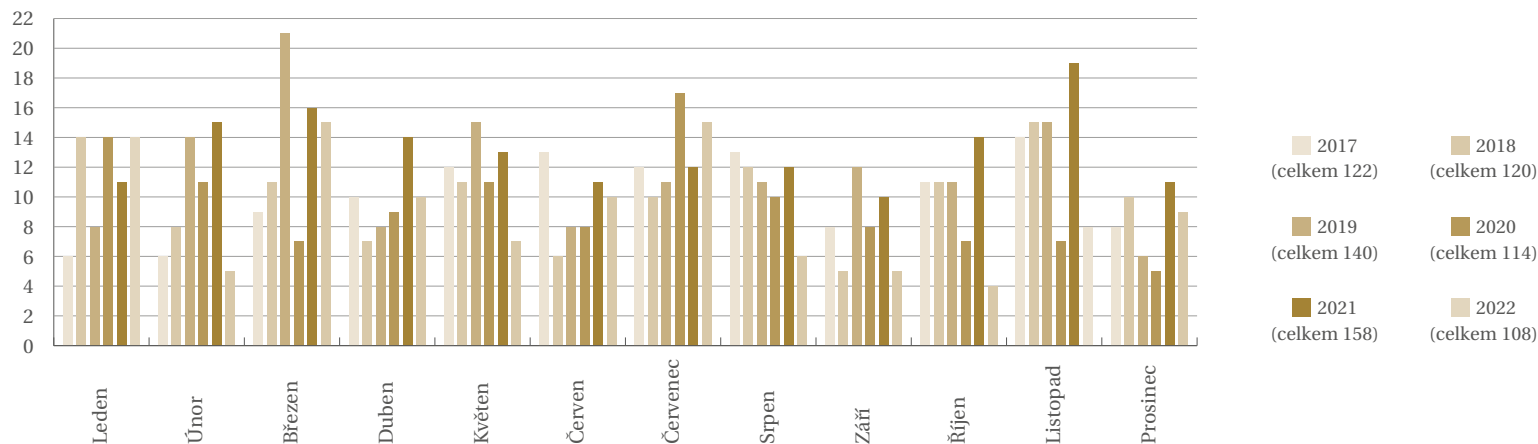
V roce 2022 byly podány pouze 2 stížnosti na postup povinného subjektu při vyřizování žádosti o informace. V jednom případě se jednalo o stížnost podanou žadatelem i přesto, že byly žadateli informace v celém rozsahu a včas poskytnuty. Žadatel uváděl, že žádal zcela jiné informace, než mu byly poskytnuty. V druhém případě se jednalo o stížnost podanou proti odložení žádosti z důvodu nedostatku působnosti. Žadatelka uváděla, že není důvod k odložení žádosti a trvala na poskytnutí požadovaných informací. V obou případech byl postup povinného subjektu odvolacím orgánem potvrzen.

Do konce roku 2019 bylo možné podat proti rozhodnutí předsedy Ústavního soudu o odvolání a v některých případech i proti jeho rozhodnutí o stížnosti správní žalobu, přičemž místně příslušným soudem byl Krajský soud v Brně. Od roku 2020 však s přechodem působnosti nadřízeného správního orgánu na Úřad pro ochranu osobních údajů pozbyl Ústavní soud v řízeních o žalobách proti rozhodnutí správního orgánu pasivní procesní legitimaci. Proto i ve věcech, ve kterých původně vystupoval na straně žalované, je nyní pasivně legitimován pouze Úřad pro ochranu osobních údajů.

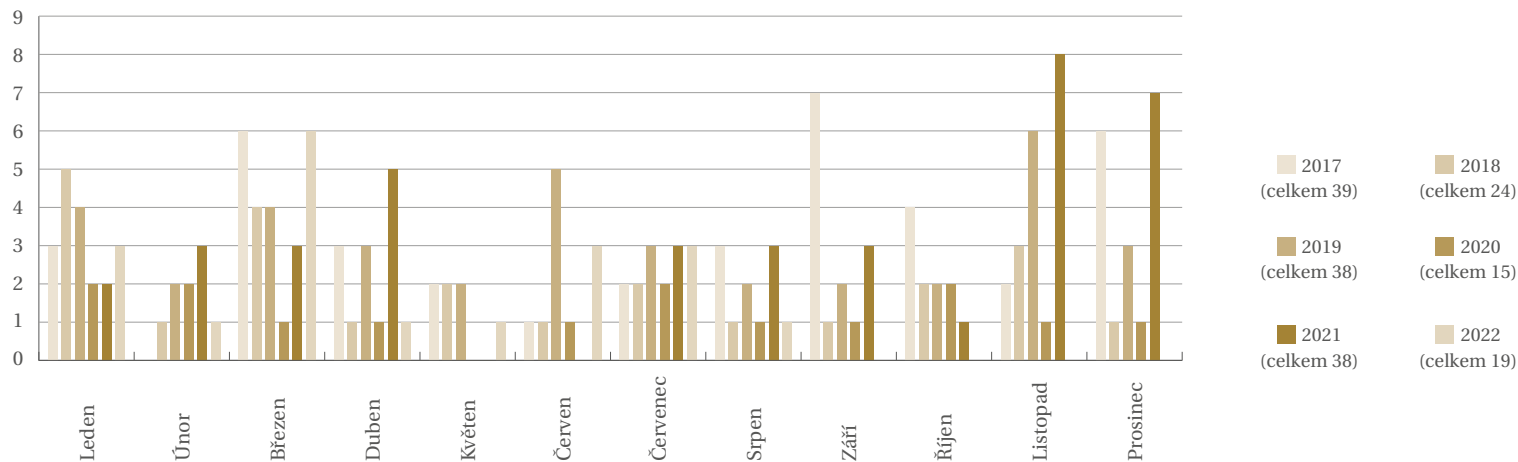
V roce 2022 nebyla poskytnuta žádná výhradní licence.

Statistiky žádostí o informace v roce 2022

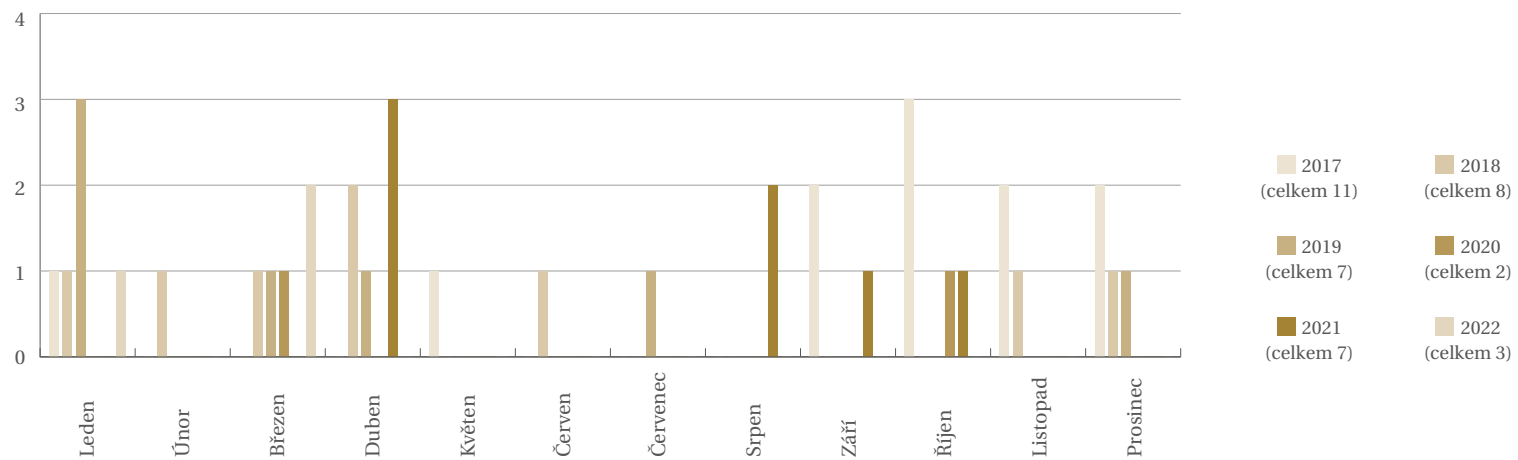
Počet podaných žádostí o informace

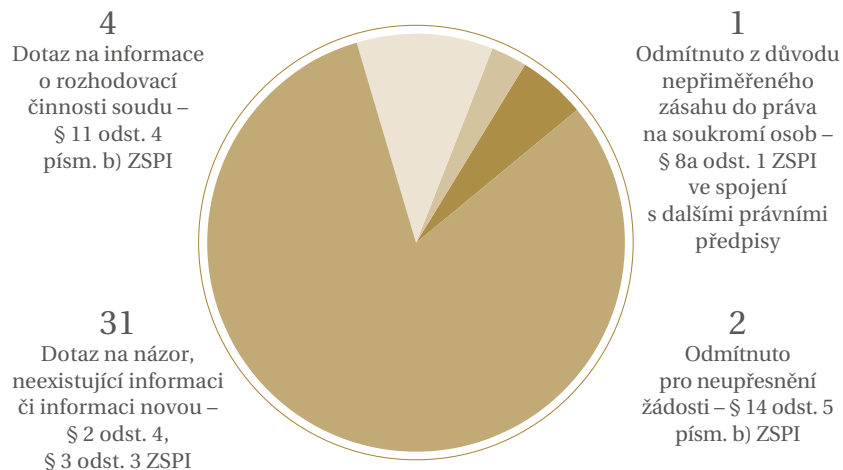
Vydaná rozhodnutí o odmítnutí žádosti

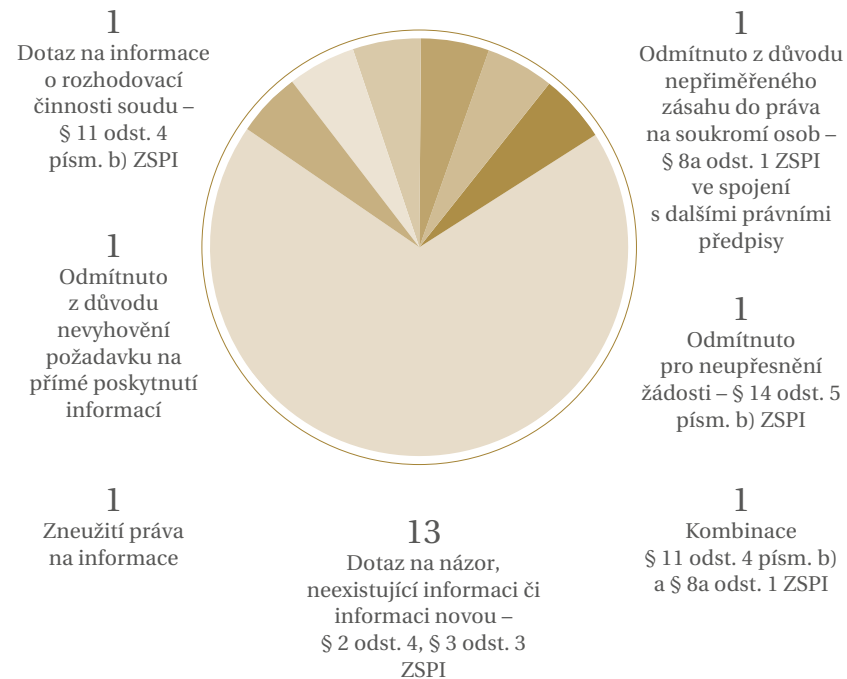
Odvolání proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti

Důvody odmítnutí žádostí o informace 2021

Důvody odmítnutí žádostí o informace 2022

Vztah k médiím

Ústavní soud a jeho rozhodovací činnost jsou častým předmětem zájmu ze strany médií. Tuto skutečnost potvrzuje i počet příspěvků týkajících se Ústavního soudu, kterých bylo v roce 2022 v tisku, na internetu a v televizním či rozhlasovém vysílání publikováno zhruba 21 000. Název instituce nebo jméno předsedy Ústavního soudu Pavla Rychetského zmínilo více než 2 500 článků. Největší podíl na publicitě o Ústavním soudu měla online média, a to celých 62 %. Sedmnácti procentní podíl vykázaly televize a rozhlas. O vysokém mediálním zásahu informování o Ústavním soudu svědčí hodnota mediálního dopadu, ze které vyplývá, že každý obyvatel starší 15 let se mohl v průběhu roku teoreticky seznámit se 168 příspěvků, ve kterých byl Ústavní soud zmíněn. Mezi tituly, které o Ústavním soudu informovaly nejčastěji, patřily zpravodajské servery jako seznamzpravy.cz nebo novinky.cz. V rámci celostátních deníků věnoval největší pozornost Ústavnímu soudu deník Právo, který publikoval 255 příspěvků, z toho v 69 z nich použil název soudu nebo jméno jeho předsedy v titulku. Médiem s celkově nejvyšším počtem příspěvků byla veřejnoprávní stanice ČT24.

Po významně vyšší míře publicity na začátku roku, kdy doznívala témata spojená s pandemií onemocnění covid-19, se medializace Ústavního soudu pozvolna stabilizovala na obvyklé úrovni. K jejímu výraznému nárůstu potom docházelo od října. Na podzim média upřela pozornost na komunální a senátní volby a informovala i o řadě dalších konkrétních soudních rozhodnutí. Pohledem medializace se stal nejprominentnějším měsícem prosinec. V posledním měsíci roku bylo zaznamenáno více než 3 600 příspěvků o Ústavním soudu. V té době média pokrývala především otázku předčasného jmenování nového předsedy Ústavního soudu a ústavní stížnosti odmítnutých prezidentských kandidátů.

Systematickou pozornost věnují Ústavnímu soudu zejména veřejnoprávní sdělovací prostředky, tedy Česká tisková kancelář (dále jen „ČTK“), Česká televize (dále jen „ČT“) a Český rozhlas (dále též jen „ČRo“). Mnohá rozhodnutí nacházejí odezvu i v komerčních médiích. Mediálně zajímavá či jinak významná rozhodnutí soud doprovází tiskovými zprávami, aby zajistil jejich co nejpřesnější reprodukci, protože samotné nálezy by pro novináře bez právního vzdělání nemusely být vždy dostatečně srozumitelné. Tiskové zprávy zveřejňované na webových

stránkách soudu v rubrice Aktuálně (dostupné z <https://www.usoud.cz/aktualne/>) ale mají význam i pro odbornou a laickou veřejnost, pro kterou představují snadný způsob, jak se rychle a operativně seznámit s hlavními obrysy vyhlášených nálezů. Kromě vlastní rozhodovací činnosti soud informuje média i veřejnost také o dalších zajímavých aspektech své činnosti, zahraničních cestách funkcionářů a soudců i návštěvách významných osobností. V roce 2022 bylo publikováno celkem 78 tiskových zpráv v češtině, 34 tiskových zpráv v angličtině a 153 avíz k vyhlášení nálezů. Během uplynulého roku bylo na webových stránkách zaznamenáno celkem 326 333 návštěv od celkem 172 907 uživatelů. Nejvyšší zájem směřoval na rubriky Aktuálně (33 228 zobrazení stránky), Současní funkcionáři a soudci (31 210 zobrazení stránky) a Vyhledávání rozhodnutí (29 898 zobrazení stránky).

ČTK věnovala v roce 2022 Ústavnímu soudu zhruba 250 zpráv. Podobně jako v minulých letech se zejména zaměřovala na rozhodovací činnosti pléna a také na některé stížnosti v dlouhodobě sledovaných trestních kauzách. Nejvyšší zpravodajskou prioritu měly texty věnované sporu o Květnou zahradu v Kroměříži nebo nálezy o pandemickém zákonu, rodném čísle jako identifikátoru pohlaví či nároku na jednorázové odškodnění za výbuch v areálu muničních skladů Vlachovice-Vrbětice. Značnou pozornost připoutalo také zpravodajství o vyřízení stížnosti kardinála Dominika Duky a právníka Ronalda Němce v takzvané divadelní kauze (*II. ÚS 2120/21, K hanlivému vyobrazení reprezentantů římskokatolické víry v rámci divadelního představení v kontextu svobody projevu*). Během celého roku ČTK sledovala diskuse o personálním doplnění Ústavního soudu a jeho budoucím předsedovi. Na konci roku 2022 se zpravodajská pozornost stočila k soudnímu přezkoumávání registračního procesu před prezidentskou volbou.

Také ČT se ve svém zpravodajství často zaměřuje na oblast soudnictví a soustavně sleduje judikaturu i dění na Ústavním soudu. Brněnská redakce ČT připravila v roce 2022 pro zpravodajský blok ČT24 několik speciálů, jejichž tématem byla významná rozhodnutí Ústavního soudu. Pro příklad lze uvést speciál k zákonu o policii, pandemickému zákonu či ke kauze vojenské rozvědky, ale také speciál k výročí 30 let činnosti Ústavního soudu. Dále v brněnské redakci zpravodajství ČT vzniklo několik reportáží, které byly vysílány v regionálních

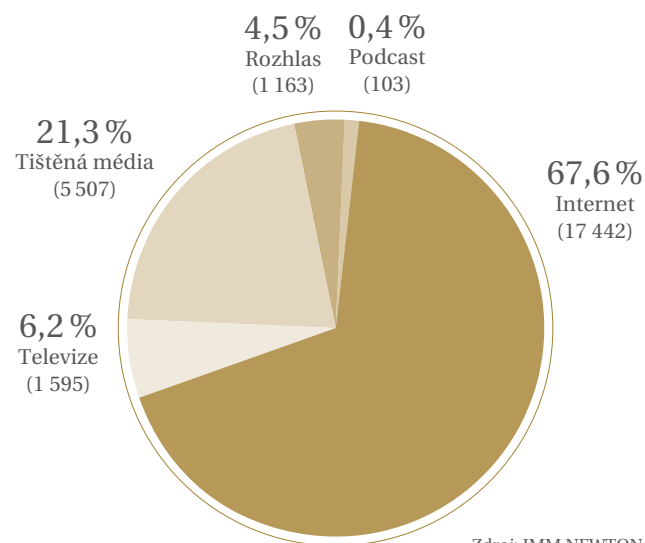
Událostech, a to například reportáž o vlastnictví Květné zahrady či o problematice změny pohlaví. Jak již bylo výše zmíněno, stanice ČT24 se dokonce stala médiem s celkově nejvyšším počtem příspěvků o Ústavním soudu za uplynulý rok. Ústavní soud zmínila v průměru dvakrát za den. Hosty pořadu Interview ČT24 byli například předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský nebo vedoucí odboru vnějších vztahů a protokolu Pavel Dvořák.

Na stanicích Českého rozhlasu bylo k problematice ústavního soudnictví (v České republice i v zahraničí) připraveno více než 1 100 různých příspěvků (tedy bez ohledu na počet odvysílání a stanic). Nejsilněji se téma projevilo tradičně ve vysílání zpravodajských stanic Radiožurnál a Plus, dále pak například na vlnách Dvojky a Českého rozhlasu Brno. Předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský vystoupil ve všech veřejnoprávních stanicích v 85 různých příspěvcích (bez ohledu na počet jejich repríz), a to včetně tematických pořadů (Dvacet minut Radiožurnálu a dalších). Témata přirozeně směřovala k judikatuře Ústavního soudu a dále také k problematice personální obměny členů Ústavního soudu (již na konci roku propukla diskuse kolem možného jmenování nového předsedy Ústavního soudu dosluhujícím prezidentem, ale předtím i o neúspěšném návrhu Petra Poledníka za soudce Ústavního soudu), k výročí konce federálního Československa a jeho rozdělení a k tématům bezpečnostním ve vztahu ke konfliktu na Ukrajině. Rozhlas zaznamenal i neúčast Pavla Rychetského na udílení státních vyznamenání, ale také naopak fakt, že mu bylo uděleno čestné občanství Brna. Pravidelně se téma ústavního soudnictví objevovalo rovněž na zpravodajském webu iRozhlas.cz.

Ústavní soud již v roce 2014 jako vůbec první soud v České republice zřídil svoje oficiální profily na sociálních sítích Facebook (dostupný z <https://www.facebook.com/ustavnisoud>) a Twitter (dostupný z https://twitter.com/usoud_official). V roce 2016 se na Twitter přidal také Nejvyšší soud (@Nejvyssisoud) a v říjnu 2017 ho následoval Nejvyšší správní soud (@nssoudcz). V roce 2019 si nově zřídilo svůj profil na Twitteru Nejvyšší státní zastupitelství. Za účelem zveřejňování volných pracovních míst se Ústavní soud připojil i k profesní sociální síti LinkedIn (dostupný z www.linkedin.com). Cílem tohoto počínu je jednoduché a okamžité zpřístupnění informací nejen o rozhodovací činnosti Ústavního soudu uživatelům sociálních sítí, jejichž počet stále roste. Za nespornou výhodu

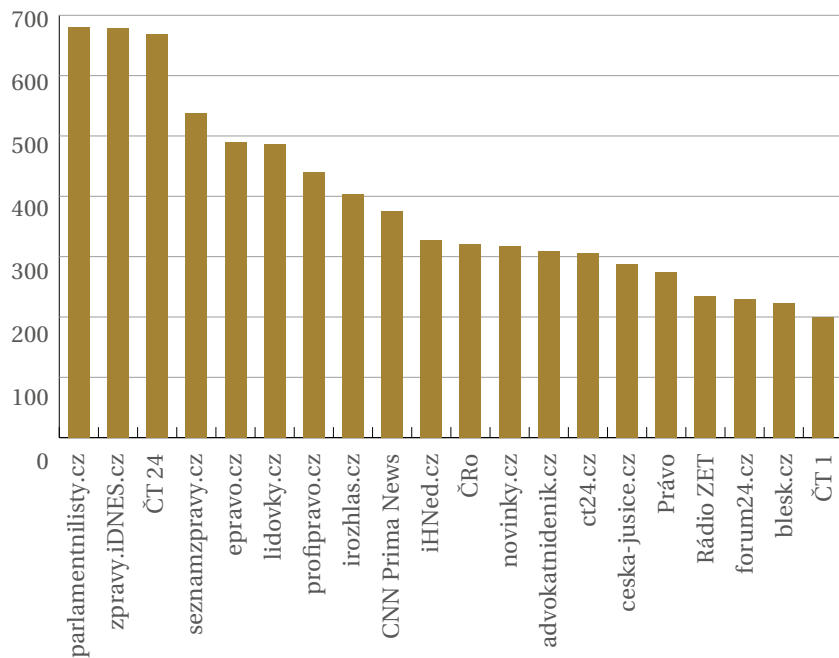
je třeba považovat také bezprostřední zpětnou vazbu od příjemců informací. Převážnou většinu zájemců o informace zveřejněné na profilech Ústavního soudu tvoří odborná veřejnost, studenti právnických fakult, gymnázií, advokáti, média, ale i běžní občané, kteří se nechtějí spoléhat pouze na informace zprostředkované masovými sdělovacími prostředky. Dalším benefitem je rovněž rozšíření zveřejněných informací mezi uživateli prostřednictvím sdílení jednotlivých příspěvků či přidávání komentářů. Oficiální profily jsou pravidelně aktualizovány a sleduje je velké množství uživatelů. K poslednímu roku dne 2022 sledovalo dění na Ústavním soudu prostřednictvím sociální sítě Facebook více než 9 500 osob. Profil Ústavního soudu na Twitteru sledovalo na konci roku 2022 celkem 13 400 uživatelů, jimiž jsou jak fyzické osoby, tak i politická uskupení, úřady či právě samotná média. Během předešlého roku zveřejnil Ústavní soud celkem 179 tweetů, tedy stručných zpráv na síti Twitter. Nadále pokračuje trend přebírání těchto tweetů jako oficiálních citací do tištěných periodik.

Struktura informací o Ústavním soudu v roce 2022 podle typu zdroje

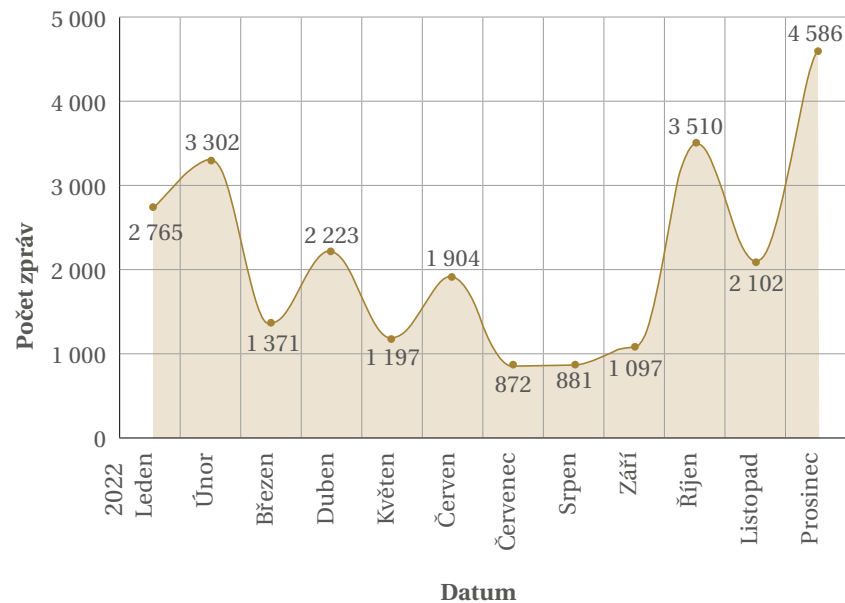
Zdroj: IMM NEWTON Media, a. s.

Top 20 zdrojů zmiňujících Ústavní soud v roce 2022

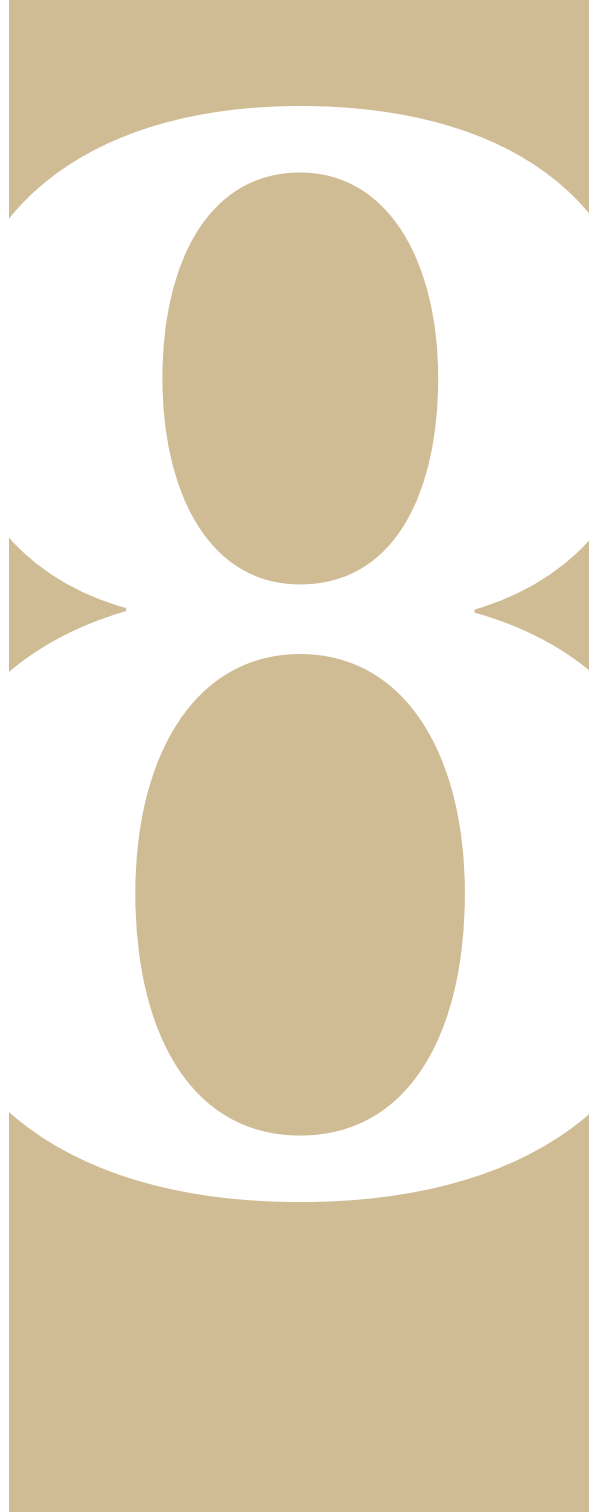

Zdroj: IMM NEWTON Media, a. s.

Vývoj počtu zpráv o Ústavním soudu v čase

Zdroj: IMM NEWTON Media, a. s.

ROZPOČET ÚSTAVNÍHO
SOUDU V ROCE 2022

Ústavní soud je samostatnou rozpočtovou kapitolou státního rozpočtu České republiky vedenou pod číslem 358. Rozpočet Ústavního soudu na rok 2022 byl stanoven zákonem č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022, ze dne 10. března 2022. V období od počátku kalendářního roku do schválení státního rozpočtu na rok 2022 hospodařil Ústavní soud v rozpočtovém provizoriu.

Ústavnímu soudu nebyl stanoven závazný ukazatel příjmů, neboť kapitola vykazuje pouze příjmy nahodilé, které nelze z povahy činnosti Ústavního soudu objektivně plánovat. K datu 31. prosince 2022 vykázal Ústavní soud celkové příjmy ve výši 833 373,52 Kč, v tom daňové příjmy ve výši 1 180 Kč a nedaňové příjmy ve výši 832 193,52 Kč. Daňové příjmy byly tvořeny příjmy z prodeje kolků, nedaňové příjmy byly tvořeny zejména příjmy z přeplatků za vyúčtování nákladů z užívaných bytů v roce 2021, za umístění kamerové techniky, úhradou smluvní pokuty za nedodržení smluvně sjednaného termínu dokončení rekonstrukčních prací, úhradou pojistného plnění z pojištění osobního automobilu po škodní události a z pronájmu podlahové plochy pro automaty na teplé nápoje a občerstvení.

Závazný ukazatel celkových výdajů Ústavního soudu byl schválen ve výši 230 827 184 Kč. V prosinci byly celkové výdaje navýšeny o účelové prostředky na platy a ostatní platby za provedenou práci o 2 346 867 Kč na částku 233 174 051 Kč (rozpočet po změnách), a to v souvislosti s nařízením vlády č. 264/2022 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, a nařízením vlády č. 304/2014 Sb., o platových poměrech státních zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, jímž byly navýšeny platové tarify o 10 %. V průběhu roku byly navýšeny položky některých podseskupení zapojením nároků z nespoteřbovaných výdajů z předchozích období. Tyto zdroje zapojuje Ústavní soud, jako správce kapitoly, interními rozpočtovými opatřeními ve své pravomoci.

Konečný rozpočet výdajů Ústavního soudu se zapojenými nároky z nespoteřbovaných výdajů činil 265 841 283,72 Kč. Prostředky z nároků z nespoteřbovaných výdajů byly použity na financování aktivit započatých v předchozím roce a na pokrytí rozpočtově nekrytých provozních výdajů. Skutečné čerpání výdajů

k datu 31. prosince 2022 včetně čerpání nároků z nespoteřbovaných výdajů dosáhlo výše 230 773 730,74 Kč, což představuje čerpání na 99,98 % ke schválenému rozpočtu, na 98,97 % k rozpočtu po změnách a na 86,81 % ke konečnému rozpočtu. K nižšímu čerpání oproti konečnému rozpočtu došlo zejména v důsledku zpomalení prací u některých stavebních akcí, které byly v průběhu roku 2022 započaty, ale nebyly v tomto roce dokončeny. Jednotlivé akce jsou vedeny v programech evidenčního dotačního systému a správy majetku ve vlastnictví státu (dále jen „EDS/SMVS“).

Do čerpání rozpočtu běžných výdajů se v roce 2022 promítly zejména výdaje na platy a ostatní platby za provedenou práci a výdaje na povinné sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem, jejichž schválený rozpočet byl stanoven na 155 208 752 Kč, rozpočet po změnách na 157 521 055 Kč a konečný rozpočet těchto výdajů dosáhl výše 157 261 435 Kč. Skutečné čerpání včetně zapojení profilujících nároků z nespoteřbovaných výdajů činilo částku 151 165 459 Kč, tj. 95,97 % k rozpočtu po změnách a 96,12 % ke konečnému rozpočtu.

Systemizovaný počet zaměstnanců Ústavního soudu byl v tomto roce stanoven na 129, přičemž přepočtený průměrný evidenční počet zaměstnanců činil 124,78 a evidenční počet úvazků ke konci sledovaného období dosáhl 123,25 (hodnoty jsou převzaty z výkazu ZAM 1-04). Důvodem nenaplnění stanoveného limitu počtu zaměstnanců byly především zkrácené pracovní úvazky a neobsazení některých pracovních pozic v průběhu roku 2022, mimo jiné v důsledku neobsazených pozic asistentů soudce ve vazbě na jedno celoročně neobsazené místo soudce. Za neobsazená místa zaměstnanců Ústavní soud v souladu s § 25a zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), vázal prostředky v celkové výši 1 314 446 Kč, v tom platy zaměstnanců 967 929 Kč, povinné pojištění 327 159 Kč a základní příděl fondu kulturních a sociálních potřeb 19 358 Kč.

Další významnou součástí výdajů byly účelové a ostatní běžné výdaje, zejména výdaje na nákup elektrické energie, tepla, vody a pohonných hmot, dále materiálové výdaje (nákup kancelářského materiálu, spotřebního materiálu pro výpočetní techniku, drobného hmotného dlouhodobého majetku, knih a časopisů), výdaje za překladatelské služby, udržovací poplatky za podpory užívaných

software, výdaje na realizaci běžných oprav a údržby, pokračujících etap v optimalizaci otopné soustavy a rekonstrukce vybraných interiérů v budově sídla Ústavního soudu, pokud nebyly výdaji evidovanými v EDS/SMVS, dále pak výdaje na zahraniční a tuzemské služební cesty, pohoštění, náhrady a příspěvky související s výkonem funkce, pojištění majetku Ústavního soudu, základní převod do fondu kulturních a sociálních potřeb, poplatky a náhrady platu v době nemoci.

Schválený rozpočet účelových a ostatních věcných výdajů činil 50 256 480 Kč, rozpočet po změnách činil 50 291 044 Kč, čerpání bylo vykázáno ve výši 57 084 847,18 Kč, což je 113,51 % k rozpočtu po změnách a 86,97 % ve vztahu ke konečnému rozpočtu ve výši 65 634 309,73 Kč. Na čerpání mělo podstatný vliv dokončení čtvrté etapy rekonstrukce otopné soustavy, dokončení prací na III., IV. a VI. etapě rekonstrukce vybraných interiérů, pokud se svým charakterem jednalo o opravy a udržování, zahájení prací na rekonstrukci Velké rady a jejího zázemí. Ke konci roku se na čerpání projevilo také zvýšení cen elektřiny a tepla. Na realizaci opatření přijatých k zamezení šíření infekce covid-19 vynaložil Ústavní soud v tomto roce 59 956 Kč, z toho na výplatu mimořádného příspěvku v době karantény 33 588 Kč.

Ústavní soud použil v roce 2022 na reprodukci svého majetku kapitálové výdaje v celkové výši 22 523 424,56 Kč, tj. 52,45 % ve vztahu ke konečnému rozpočtu, který činil 42 945 538,99 Kč. Čerpání ke schválenému rozpočtu a k rozpočtu po změnách, který byl stanoven ve výši 25 361 952,00 Kč, bylo vykázáno na 88,81 %. Výdaje byly použity zejména na obnovu a doplnění potřebné informační a komunikační techniky, dokončení bezbariérového vstupu včetně vybudování bezbariérového výtahu a obnovy severního schodiště. V tomto období pokračovaly také práce na postupné rekonstrukci vybraných kancelářských interiérů budovy sídla Ústavního soudu a na dodávce a implementaci nového soudního informačního systému. V kapitálových výdajích jsou dále zahrnuty menší stavební akce prováděné v rámci průběžně realizovaného technického zhodnocení budovy sídla Ústavního soudu a ostatního nemovitého majetku Ústavního soudu. Nedočerpané prostředky budou použity na dokončení rekonstrukce komplexu tzv. Velké rady, na dokončení optimalizace otopné soustavy, na zavedení nového soudního informačního systému a v neposlední řadě na obnovu

informačních a komunikačních technologií se zaměřením na zvýšení kybernetické bezpečnosti informačních systémů Ústavního soudu.

Čerpání ve vztahu ke konečnému rozpočtu Ústavního soudu schváleného zákonem č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022, bylo ve všech specifických a průřezových ukazatelích státního rozpočtu dodrženo.

REKONSTRUKCE
VELKÉ RADY

Budova, v níž nyní sídlí Ústavní soud, byla postavena v letech 1875–1878 pro potřeby moravského zemského sněmu. Stavba byla navržena v historizujícím novorenesančním duchu, který byl ve druhé polovině devatenáctého století v módě, a to podle projektu vídeňských architektů A. Heffta a R. Raschky. Na výzdobě fasád a interiérů se podíleli významní umělci své doby. Jde o jedinou budovu postavenou plánovaně pro parlamentní orgán (v tomto případě zemský sněm) v Čechách a na Moravě. V roce 1964 byla budova prohlášena kulturní památkou, jako příklad monumentální historizující palácové stavby a nejrozsáhlejší dosud zachovaný objekt brněnské okružní třídy.

Jednou ze zajímavých částí stavby je prostor, který je dnes nazýván „Velká rada“. Pro potřeby jednání zemského výboru byl tento prostor vybudován v 19. století ve východním traktu prvního poschodí budovy. V dobových plánech je označen jako „Landesausschuss Sitzungssaal“ – tedy zasedací sál zemského výboru. Svou souměrností, využitím jednoduchých geometrických tvarů a pravidelnými proporcemi odpovídá principům novorenesanční architektury. Sál je umístěn v prvním poschodí budovy nad kočárovým vstupem a vestibulem. Má téměř čtvercový půdorys. V době působení zemského výboru, resp. krajského národního výboru, býval sál označován jako „Velká rada“ a toto označení je používáno dodnes, i když se namísto porad využívá pro přijímání významných návštěv a delegací.

Ve Velké radě se – jako v jediném prostoru celé budovy – dochoval nábytkový soubor z období 20. let 20. století. Tehdy byla budova využita pro nové orgány zemské samosprávy – Zemský úřad, Moravský zemský výbor a od roku 1928 pro zastupitelstvo země Moravskoslezské.

Sál je svědectvím dobového vnímání důležitosti a významu jednotlivých orgánů zemské samosprávy v době posledních desetiletí habsburské monarchie. Zatímco Sněmovní sál, v němž zasedal přímo volený zemský sněm (parlament), byl bohatě malířsky vyzdoben, včetně štukových prvků, Velká rada (jako místo zasedání zemského výboru) byla od počátku takřka bez ozdob. Sál poznamenala řada stavebních úprav, v jejichž důsledku pozbyl své estetické hodnoty, byť tato hodnota spočívala v jednoduchosti a nezdobnosti. Příkladem je osvětlení, kdy byl prostor v době svého vzniku velkoryse osvětlen centrálním plynovým

svítidlem měděné konstrukce s kovovým pozlaceným zdobením a mosaznými hořáky. Svítidlo bylo v období 20. let 20. století zaměněno za velký třípatrový křišťálový lustr. V době rekonstrukce započaté v roce 1975 byly krajní stropní kazety osazeny rozetami se žárovkami a po obvodu doplněna světelná rampa se zářivkami. V roce 2005 byla po obvodu osazena nástěnná křišťálová svítidla. Stejně tak původní parketové kazety složené do tvaru vídeňského kříže byly v 70. letech 20. století nešetrně překryty dřevotřískovou deskou, masivně provrtnány a přelepeny celoplošným kobercem.

V rámci celkového záměru rekonstrukce budovy sídla Ústavního soudu, která probíhá od roku 2014, byly v roce 2020 zahájeny přípravné práce i ve Velké radě. Při respektu k půdorysnému tvaru místnosti, stropnímu podhledu a původnímu mobiliáři bylo zároveň potřeba navrhnout úpravy tak, aby odpovídaly využití sálu – tedy přijímání významných návštěv a zajištění zázemí pro ně. Podkladem pro rekonstrukci se stal návrh architektonické kanceláře Architekti Hruša a spol., Ateliér Brno, s. r. o.

Návrh profesora Hruši pojímá prostor určený k rekonstrukci, tedy sál a přilehlé místnosti, jako jeden celek, jehož jednotlivé části na sebe přirozeně navazují. Sál byl utvářen tak, jak tomu bývalo v reprezentativních interiérech v historii, tedy umělecky pojatým stropem s kazetami. Nové řešení bylo inspirováno původním podhledem čtvercových proporcí, kde může být intenzivně vnímána estetika geometrických tvarů. Nutnost výměny původního stropního podhledu byla vyvolána jeho nestabilitou a chatrností. Ani osvětlení nebylo ideální. Stávající přirozené osvětlení pěti okny bylo nerovnoměrné a ani v kombinaci s umělým osvětlením lustru a zářivek nedodávalo dostatek světla. Nesourodé světelné prvky tak byly nahrazeny rovnoměrně svítícím stropním podhledem.

Základní ideový návrh místnosti směřuje návštěvníka na pomyslnou cestu hledání ústavnosti. Místa pro zasedání u stolu tvoří neuzavřený kruh, přičemž chybějící výseč je doplněna nově vytvořeným výklenkem obsahujícím text Ústavy. Základní zákon České republiky je tak symbolickým, stálým a důležitým účastníkem jednání. Po stranách Ústavy jsou umístěny státní znaky odlité z olovnatého skla a na podlaze koberec symbolizující nejistou hladinu, jakousi tekutost minulých i současných společenských vln.

Rekonstrukcí byly dotčeny i zbývající reprezentativní prostory v budově, které vedou od jednacích a privátních prostor předsedy Ústavního soudu přes zrekonstruovanou Velkou radu až do zázemí pro ústavní činitele. Přístup do sálu je možný dvěma vstupy, přičemž reprezentativní vstup (při pohledu od Sněmovního sálu vlevo) slouží pro návštěvy a druhý (při pohledu od Sněmovního sálu vpravo) pro interní přístup.

Stavební práce byly zahájeny na jaře roku 2022 a spočívaly především v odstranění nepůvodních podlahových vrstev a stropního podhledu. Díky nově vytvořené předstěně v čele místnosti bylo možné skrýt systém chlazení, ve všech prostorech byly položeny nové dřevěné vlysové podlahy, byly repasovány nebo nově vyrobeny dřevěné výplně dveří, instalovány nové omítky a rozvody elektřiny. Na závěr byla instalována skleněná svítidla a skleněné státní znaky od českých výrobců.

Interiér byl vybaven zrestaurovaným stolovým nábytkem z 20. let 20. století a doplněn o repasovaná křesla potažená kůží. Okna jsou kryta elegantními sametovými závěsy, venkovní provoz a protilehlá zástavba jsou odstíněny bílými mušelínovými záclonami.

Prostor Velké rady byl také kompletně vybaven audiovizuálním systémem pro vedení mezinárodních telekonferencí, včetně možnosti tlumočení, a od února 2023 je připraven k uvítání i těch nejvýznamnějších návštěv.

PŘÍLOHA

FOTOGRAFICKÁ
PŘÍLOHA

Pohled na sál Velké rady po provedené rekonstrukci ze strany vstupu pro návštěvy

Při rekonstrukci byly opraveny omítky a odstraněn nesoudržný stropní podhled
Snímek byl pořízen po instalaci prototypu jedné stropní kazety s osvětlením

Vstupní prostor pro návštěvy – snímek pořízen v době rekonstrukce
Kompletně byly odstraněny nesoudržné omítky a nášlapná vrstva podlahy

Stejný prostor po rekonstrukci
Interiér je vybaven mobiliářem a osvětlením od českých výrobců

Pohled na sál Velké rady před rekonstrukcí

Pohled na sál Velké rady po rekonstrukci

ROČENKA ÚSTAVNÍHO SOUDU 2022

Vydal:
Ústavní soud
Joštova 8
660 83 Brno
tel. (+420) 542 162 111

Kontaktní osoba: JUDr. Vlastimil Göttinger, Ph.D.,
e-mail: vlastimil.gottinger@usoud.cz

Grafická úprava a tisk: ASTRON print, s. r. o., Praha

Vydání první, 2023, on-line publikace

ÚSTAVNÍ
SOUD